

Onsdagen den 3 maj

Kl. 10.00

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

§ 1 Justerades protokollet för den 24 april.

§ 2 Föredrogs och hänvisades

Motioner

1977/78:1955 till trafikutskottet

1977/78:1956 till jordbruksutskottet

1977/78:1957 till näringsutskottet

1977/78:1958–1960 till skatteutskottet

§ 3 Föredrogs och bifölls

Interpellationsframställning 1977/78:170

§ 4 Anslag till bostadsbyggande, m. m.

Föredrogs civilutskottets betänkanden

1977/78:27 med anledning av propositionen 1977/78:100 såvitt gäller vissa anslag till bostadsbyggande m. m. jämte motioner och

1977/78:28 med anledning av propositionerna 1977/78:93 om riktlinjer för ansvarsfördelning inom bostadsförsörjningen m. m. och 1977/78:100 i vad avser anslag till bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna, m. m., jämte motioner.

TALMANNEN:

Civilutskottets betänkanden nr 27 och 28 debatteras i ett sammanhang och yrkanden beträffande båda dessa betänkanden får framställas under den gemensamma överläggningen.

Civilutskottets betänkande nr 27

Regeringen hade i propositionen 1977/78:100 bilaga 16 (bostadsdepartementet) under litt. B 3–B 8 (s. 19–73) samt IV:12, IV:13 och V:12 (s. 122–171, 176–182) föreslagit riksdagen att

1. godkänna den höjning av det statliga bostadsbidraget som förordats i regeringsprotokollet,

2. godkänna de ändringar i fråga om hyresgränser för statskommunalt bostadsbidrag till barnfamiljer och hushåll utan barn och till folkpensionärer m. fl., som förordats i regeringsprotokollet,

3. godkänna den ändring i inkomstprövningsreglerna för bostadsbidrag som förordats i regeringsprotokollet,

4. godkänna den ändring som förordats i regeringsprotokollet i fråga om

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

beslutanderätten beträffande bostadsbidrag i vissa fall,

5. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om lägsta garanterade räntesatser och upptrappning av dem,

6. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om räntebidrag vid uthyrning av småhus i vissa fall,

7. godkänna de i regeringsprotokollet förordade ändringarna i grunderna för eftergift av hyresförlustlån,

8. godkänna de ändringar i fråga om inkomstgränser för förbättringslån som förordats i regeringsprotokollet,

9. godkänna de ändringar i grunderna för förbättringslån till samer och övriga fjällbor som förordats i regeringsprotokollet,

10. medge att räntefria förbättringslån beviljades med högst 90 000 000 kr. under år 1978 och med 70 000 000 kr. under år 1979,

11. bemyndiga regeringen att besluta om ändring av den under 10 upptagna ramen för långivning under år 1978, om det behövdes av sysselsättningsskäl,

12. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om höjning av bidragsandelen beträffande bidrag till förbättring av boendemiljön,

13. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om ändringar av bidragsbeloppens storlek beträffande bidrag till förbättring av boendemiljön,

14. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om förskott på bidrag till förbättring av boendemiljön,

15. uttala sig för en bostadsbyggnadsplan för år 1978 med den omfattning och fördelning som förordats i regeringsprotokollet,

16. medge att ramen för beslut om bostadslån till nybyggnad under år 1978 fastställdes till 7 710 000 m² våningsyta, motsvarande ett beräknat antal lägenheter av 60 000 jämte lokaler som omfattades av låneunderlag och pantvärde för bostadslån,

17. medge att ramen för beslut om bostadslån till nybyggnad under vart och ett av åren 1979 och 1980 fick samma omfattning som den under 16 föreslagna ramen för år 1978,

18. medge att regeringen meddelade bestämmelser om projektreserv för år 1978 i enlighet med vad i regeringsprotokollet förordats,

19. medge att beslut om bostadslån till ombyggnad samt räntebärande förbättringslån under vart och ett av åren 1978 och 1979 meddelades intill ett belopp av 655 000 000 kr.,

20. medge att under år 1978 ramarna för beslut om bostadslån och byggnadstillstånd för nybyggnad fick tas i anspråk för ombyggnads- och förbättringsverksamhet i den mån de inte utnyttjats helt för sitt ändamål och ramen för beslut om bostadslån till ombyggnad och räntebärande förbättringslån på motsvarande sätt fick tas i anspråk för nybyggnadsverksamhet,

21. bemyndiga regeringen att under de förutsättningar som hade angetts i det föregående besluta om ändring av den under 19 upptagna ramen,

22. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats om bostadslån till

ändrad lägenhetssammansättning i flerfamiljshus,

23. godkänna de ändringar av kostnadsgränsen vid nybyggnad av småhus som förordats i regeringsprotokollet,

24. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om finplanerings-tillägg för småhus,

25. medge att långivningen avseende kostnader för outhyrda lägenheter fick avse även hyresförluster som uppkom under år 1979,

26. godkänna vad i regeringsprotokollet föreslagits i fråga om bostadslån för förvärv,

27. godkänna den i regeringsprotokollet föreslagna ändringen i fråga om förskott på bostadslån till miljöförbättrande åtgärder,

28. godkänna de ändringar i reglerna för amortering av bostadslån som förordats i regeringsprotokollet,

29. godkänna vad i regeringsprotokollet föreslagits i fråga om utyrning av äldre småhus med egnahemslån,

30. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om förhandsbe-
sked om bostadslån,

31. godkänna de ändringar i grunderna för tilläggsån till kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse som förordats i regeringsprotokollet,

32. medge att beslut om förhöjt låneunderlag för sådan bostadsbebyggelse som avsågs under 31 samt tilläggsån under vart och ett av åren 1978 och 1979 meddelades intill ett belopp av 25 000 000 kr.,

33. medge att den under 32 angivna ramen fick vidgas om det behövdes av
sysselsättningskäl,

34. medge att den i regeringsprotokollet förordade årliga ramen för de antikvariska myndigheternas tillstyrkan av ombyggnader som borde komma i fråga för förhöjt låneunderlag och/eller tilläggsån för vart och ett av åren 1978 och 1979 bestämdes till 25 000 000 kr.,

35. på driftbudgeten under trettonde huvudtiteln för budgetåret 1978/79
anvisa

a. till Bostadsbidrag m. m. ett förslagsanslag av 1 785 000 000 kr.,

b. till Rängebidrag m. m. ett förslagsanslag av 3 345 000 000 kr.,

c. till Eftergift av hyresförlustlån ett förslagsanslag av 75 000 000 kr.,

d. till Viss bostadsförbättringsverksamhet m. m. ett förslagsanslag av
190 000 000 kr.,

e. till Bidrag till förbättring av boendemiljön ett reservationsanslag av
35 000 000 kr.,

f. till Byggnadsforskning ett anslag av 12 000 000 kr.,

36. på kapitalbudgeten under Statens utlåningsfonder för budgetåret 1978/
79 anvisa

a. till Lånefonden för bostadsbyggande ett investeringsanslag av
3 705 000 000 kr.,

b. till Lånefonden för inventarier i vissa specialbostäder ett investerings-
anslag av 1 000 kr.,

37. på kapitalbudgeten under Fonden för låneunderstöd för budgetåret

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

1978/79 till Tilläggsån till kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse
anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1977/78:272 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari såvitt nu var i fråga
(yrkandet 1) föreslagits att riksdagen uttalade sig för ett omedelbart införande
av pristopp på byggnadsmaterial t. o. m. utgången av år 1978 (motionen hade
hänvisats till näringsutskottet och sedermera, såvitt avsåg yrkandet 1,
överlämnats till civilutskottet),

1977/78:282 av Anna Wohlin-Andersson m. fl. (c),

1977/78:312 av Margot Håkansson (fp),

1977/78:351 av Olof Palme m. fl. (s), vari hemställdes

1. att riksdagen godkände de ändringar i fråga om hyresgränser för
statskommunala bostadsbidrag till barnfamiljer m. m. som förordats i
motionen,

2. att riksdagen godkände de ändringar i inkomstprövningsreglerna som
förordats i motionen,

3. att riksdagen till Bostadsbidrag m. m. (B 3, bostadsdepartementet) för
budgetåret 1978/79 anvisade ett i förhållande till regeringen med 163 000 000
kr. förhöjt förslagsanslag om 1 948 000 000 kr.,

4. att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad i motionen
anförts om förenklat ansökningsförfarande,

5. att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad i motionen
anförts om samordning av bostadsstödssystemen,

1977/78:491 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari föreslagits

1. att riksdagen skulle uttala sig för en omläggning av bostadsstödet till
barnfamiljer och hushåll utan barn till att bli en helt statlig angelägenhet och
hos regeringen hemställa om skyndsamt utarbetande av förslag därom,

2. att riksdagen beslutade att åldersgränsen för rätt till statskommunalt
bostadsbidrag för hushåll utan barn sänktes till 17 år fr. o. m. den 1 juli
1978,

3. att riksdagen beslutade att statligt bostadsbidrag till barnfamiljer skulle
höjas till 1 350 kr. per barn och år fr. o. m. den 1 juli 1978,

4. att riksdagen beslutade att följande övre hyresgränser för bostadsbidrag
skulle gälla fr. o. m. den 1 juli 1978: för ensamstående 800 kr., för makar utan
barn 900 kr., för hushåll med 1-2 barn 1 100 kr., för hushåll med 3-4 barn
1 300 kr. och för hushåll med 5 eller flera barn 1 500 kr.,

5. att riksdagen med avslag på propositionen 1977/78:100 i denna del
beslutade att bibehålla nedre hyresgränsen för bostadsbidrag vid 350 kr. per
månad,

6. att riksdagen beslutade höja inkomstgränserna för bostadsbidrag med
6 000 kr. för barnfamiljer och 4 000 kr. för makar utan barn och ensamstående

att gälla fr. o. m. den 1 juli 1978,

7. att riksdagen beslutade att höja reduktionsgränsen för beräkning när en reduktion med 24 % skulle börja från 54 000 kr. till 60 000 kr. fr. o. m. den 1 juli 1978,

1977/78:492 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari föreslagits

1. att riksdagen under B 7 Bidrag till förbättring av boendemiljön i bilaga 16 av budgetpropositionen anvisade ett med 25 milj. kr. förhöjt belopp till 60 milj. kr. för budgetåret 1978/79,

2. att riksdagen uttalade att bidragsvillkoren borde ändras så att i vissa fall 100 % av kostnaderna täcktes för den fysiska miljöupprustningen i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen uttalade att bestämmelser för statlig långivning för bostadsbyggande borde kompletteras med krav på den fysiska miljöns utformning i enlighet med vad som anförts i motionen,

1977/78:496 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari föreslagits att riksdagen hos regeringen hemställde om skyndsamt förslag om utformningen av ett statligt kostnadsansvar för samhällets bostadsstöd till pensionärerna, i enlighet med vad som föreslagits i motionen 1977/78:495,

1977/78:499 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk), vari föreslagits att riksdagen i enlighet med vad som sagts i motionen 1977/78:497 uttalade att bostadsbidragen borde betalas helt av staten enligt de normer som gällde för Stockholms kommun,

1977/78:630 av Olle Östrand (s), vari såvitt nu var i fråga hemställts att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna att köpeskillingskontrollen enligt 45 § bostadsfinansieringsförordningen borde utsträckas att gälla i fem år (yrkandet 1),

1977/78:842 av Barbro Engman (s) såvitt nu var i fråga (yrkandena 2 och 3),

1977/78:849 av Helge Klöver m. fl. (s), vari hemställts att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad som anförts i motionen angående angelägenheten av att fullständig kostnadsneutralitet uppnåddes mellan olika bostadsupplåtelseformer,

1977/78:853 av Gunnar Olsson m. fl. (s),

1977/78:854 av Olof Palme m. fl. (s), vari föreslagits att riksdagen beslutade att den övre lånegränsen för bostadslån som nu var 22/92 % av låneunderlag resp. pantvärde sänktes till 15/85 %,

1977/78:855 av Olof Palme m. fl. (s), vari föreslagits att riksdagen till

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Lånefonden för bostadsbyggande för budgetåret 1978/79 anvisade ett investeringsanslag av 3 875 000 000 kr. (+ 170 milj. kr.),

1977/78:856 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställdes

1. att riksdagen hos regeringen skulle anhålla om att ett program för vidareutveckling av redan befintliga flerfamiljshusområden till mer kollektiva boendeformer utarbetades,
2. att riksdagen under bilaga 16 B 8 anvisade 25 000 000 kr. för att utveckla kollektivhusen och andra kollektiva boendeformer,
3. att riksdagen uttalade att statliga lån borde utgå till utrustning och inventarier i kollektivhus,
4. att riksdagen hos regeringen begärde att de samhällsekonomiska och sociala konsekvenserna av ett ökat småhusbyggande utreddes,

1977/78:857 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari föreslagits

1. att riksdagen hos regeringen hemställde att denna med förtur behandlade och framlade förslag till statlig totalfinansiering av bostadsbyggandet genom en bostads- eller samhällsbyggnadsbank som tillhandahöll kapital till bostadsbyggandet och dess följdinvesteringar till en låg och fast ränta,
2. att riksdagen beslutade uttala att den garanterade räntenivån för allmännyttiga och kooperativa hyres- och bostadsrättshus fastställdes till 3 % för hela lånetiden, vilken med hänsyn till husens livslängd bestämdes till 60 år, att gälla låneärenden där ansökan om preliminärt beslut om bostadslån inkommit till förmedlingsorganet efter årsskiftet 1976–1977,
3. att riksdagen beslutade uttala att statliga bostadslån efter den 1 juli 1978 inte längre skulle utgå till ny- eller ombyggnad av enskilt ägda flerfamiljshus och småhus som inte skulle bebos av låntagaren,
4. att riksdagen – om yrkandet 3 inte bifölls – skulle avslå förslaget i propositionen 1977/78:100 om sänkning av den garanterade räntan för enskilt ägda flerfamiljshus och småhus påbörjade 1977 och 1978 som inte beboddes av låntagaren,
5. att riksdagen – om yrkandet 2 inte bifölls – avvisade förslaget i propositionen 1977/78:100 om att minska räntebidragen för alla hyres- och bostadsrättshus,
6. att riksdagen hos regeringen hemställde om skyndsamt förslag till ränte- och amorteringsfria tilläggs lån för hyreshus hos allmännyttiga bostadsföretag i syfte att dels hålla kostnaderna nere i nyproduktionen, dels hejda kostnadsökningarna i det äldre bostadsbeståndet,
7. att riksdagen med ändring av förslaget i propositionen 1977/78:100 beslutade att ramen för bostadsbyggnadsplanen skulle omfatta en nybyggnadsram motsvarande minst 75 000 lägenheter år 1978,

1977/78:858 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari föreslagits att riksdagen hos regeringen begärde en utredning om ändrade förvaltningsformer för flerfamiljshus i syfte att skapa ett ökat inflytande för hyresgästerna,

1977/78:862 av Olle Wästberg i Stockholm (fp),

1977/78:880 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari föreslagits att riksdagen uttalade sig för de i motionen 1977/78:877 angivna riktlinjerna, innebärande att åtgärder borde vidtas för ett statligt ekonomiskt stöd till kommunerna för att stimulera till bättre bostadslösningar för socialt handikappade,

1977/78:897 av Olof Palme m. fl. (s), vari såvitt nu var i fråga hemställt

1. att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad i motionen anförts om prisstopp m. m. på byggnadsmaterial och skärpt kontroll av entreprenadpriser på byggnadsområdet,

2. att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna att det till grund för bostadspolitiska överväganden borde göras en fullständig redovisning och analys av orsakerna till prisutvecklingen på byggnadsmarknaden med betoning av bostadssektorn och att resultatet därav snarast borde redovisas för riksdagen i förening med därav föranledda förslag, allt i enlighet med vad i motionen anförts,

3. att riksdagen – under förutsättning av bifall till hemställan under 1 ovan – godkände i motionen förordade riktlinjer beträffande särskilt tilläggs lån för flerbostadshus,

1977/78:1361 av Per Bergman m. fl. (s), vari föreslagits att riksdagen, med anledning av vad som enligt det i budgetpropositionen (bil. 16) intagna regeringsprotokollet anmänts för riksdagen om avkastningspantvärde vid ombyggnad, som sin mening gav regeringen till känna vad i motionen anförts,

1977/78:1367 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk), vari såvitt nu var i fråga föreslagits

2. att riksdagen anmodade regeringen

a. att införa omedelbart prisstopp på alla byggvaror,

b. att bostadsproduktionen under kommande budget ökades till att omfatta igångsättning av 75 000 lägenheter med förskjutning mot ökat byggande av flerfamiljshus och med inriktning att för nästföljande budgetår nå upp till 100 000 lägenheter,

c. att sänka basräntan på lån för flerfamiljshus byggda efter 1957 med 1 procentenhet,

1977/78:1369 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk),

1977/78:1370 av Margot Håkansson (fp),

1977/78:1373 av Börje Nilsson (s) och Tage Johansson (s),

1977/78:1375 av Ivar Nordberg m. fl. (s),

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

1977/78:1378 av Åke Polstam (c) och Allan Åkerlind (m),

1977/78:1381 av Karl-Erik Strömberg m. fl. (fp),

1977/78:1385 av Allan Åkerlind (m) och Åke Polstam (c),

1977/78:1679 av Rolf Dahlberg (m) och Göthe Knutson (m),

1977/78:1680 av Georg Danell m. fl. (m),

1977/78:1684 av Oskar Lindkvist (s), vari föreslagits att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad i motionen anförts om bostadslån för servicehus m. m.,

1977/78:1688 av Olof Palme m. fl. (s), vari såvitt nu var i fråga hemställdts

5. att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad i motionen anförts om statliga bidrag för sammanslagning av bostadslägenheter och om förberedelser för ändrad lägenhetsindelning,

6. att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad i motionen anförts om bostäder för äldre m. fl. och

1977/78:1689 av Gabriel Romanus m. fl. (fp, s, c, m, vpk), vari hemställdts att riksdagen hos regeringen begärde en sådan ändring av bostadsfinansieringsförordningen att sjukplatser, som var integrerade i bostadshotell, jämställdes med övriga komplementlokaler när det gällde möjligheten till bostadslån.

Utskottet hemställde

1. beträffande utredning av konsekvenserna av ett ökat småhusbyggande att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:856, yrkandet 4,

2. beträffande bostadsbyggnadsplanen för år 1978 m. m. att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet förordats samt med avslag på motionerna 1977/78:857, yrkandet 7, och 1367, yrkandet 2 b, skulle

a. uttala sig för den för år 1978 förordade bostadsbyggnadsplanen,

b. medge att ramen för beslut om bostadslån till nybyggnad under år 1978 fastställdes till 7 710 000 m² våningsyta motsvarande ett beräknat antal lägenheter av 60 000 jämte lokaler som omfattades av låneunderlag och pantvärde för bostadslån,

c. medge att ramen för beslut om bostadslån till nybyggnad under vart och ett av åren 1979 och 1980 fick samma omfattning som den under b föreslagna ramen för år 1978,

3. beträffande projektreserv att riksdagen medgav att regeringen meddelade bestämmelser om sådan reserv för år 1978 i enlighet med vad i regeringsprotokollet förordats,

4. beträffande bostads- och samhällsbyggnadsbank m. m. att riksdagen

skulle avslå motionerna 1977/78:842, yrkandet 3, och 857, yrkandet 1,

5. beträffande samhällsågt förvaltningsbolag att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:842, yrkandet 2,

6. beträffande lån i äldre småhus att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:1680,

7. beträffande prisstopp på byggvaror och byggnadsmaterial att riksdagen skulle avslå motionerna 1977/78:272, yrkandet 1, 897, yrkandet 1 såvitt nu var i fråga, och 1367, yrkandet 2 a,

8. beträffande kontroll av entreprenadpriserna m. m. att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:897, yrkandet 1 såvitt nu var i fråga, och yrkandet 2,

9. beträffande undantag från markvillkoret att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:1679,

10. beträffande tilläggsån att riksdagen skulle avslå motionerna 1977/78:857, yrkandet 6, och 897, yrkandet 3,

11. beträffande begränsning av låntagarkretsen att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:857, yrkandet 3,

12. beträffande övre lånegränserna vid nybyggnad att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:854,

13. beträffande avkastningspantvärde vid ombyggnad att riksdagen med godkännande av vad i regeringsprotokollet anmälts skulle avslå motionen 1977/78:1361,

14. beträffande bostadslån till ändrad lägenhetssammansättning i flerfamiljshus att riksdagen godkände vad i regeringsprotokollet förordats,

15. beträffande statliga bidrag för sammanslagning av bostadslägenheter att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:1688, yrkandet 5 såvitt nu var i fråga,

16. beträffande förberedelser för ändrad lägenhetsindelning att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:1688, yrkandet 5 såvitt nu var i fråga,

17. beträffande bostäder för äldre att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:1688, yrkandet 6,

18. beträffande bostadslån för servicehus m. m. att riksdagen med anledning av motionerna 1977/78:1684 och 1689 som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anfört,

19. beträffande köpeskillingskontroll att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:630, yrkandet 1,

20. beträffande kostnadsgränsen vid nybyggnad av småhus att riksdagen med godkännande av vad i regeringsprotokollet anförts skulle avslå motionen 1977/78:1378,

21. beträffande finplaneringstillägg för småhus att riksdagen godkände vad i regeringsprotokollet förordats,

22. beträffande långivningen avseende kostnader för outhyrda lägenheter att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet förordats medgav att långivningen fick avse även hyresförluster som uppkom under år 1979,

23. beträffande bostadslån för förvärv att riksdagen godkände vad i regeringsprotokollet förordats,

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

24. beträffande förskott på bostadslån till miljöförbättrande åtgärder att riksdagen godkände den i regeringsprotokollet föreslagna ändringen,
25. beträffande reglerna för amortering av bostadslån att riksdagen godkände i regeringsprotokollet förordade ändringar,
26. beträffande uthyrning av äldre småhus med egnahemslån att riksdagen godkände vad i regeringsprotokollet föreslagits,
27. beträffande förhandsbesked om bostadslån att riksdagen godkände vad i regeringsprotokollet förordats,
28. beträffande räntebidrag att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet förordats om lägsta garanterade räntesatser och om upptrappning av dem skulle avslå motionerna 1977/78:857, yrkandena 2, 4 och 5, samt 1367, yrkandet 2 c,
29. beträffande skattekonsekvenserna vid ändring av den garanterade räntan att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:1385,
30. beträffande fullständig kostnadsneutralitet att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:849,
31. beträffande räntebidrag vid uthyrning av småhus i vissa fall att riksdagen godkände vad i regeringsprotokollet förordats,
32. beträffande ändringarna i grunderna för tilläggs lån till kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse att riksdagen godkände vad i regeringsprotokollet förordats,
33. beträffande höjningen av det statliga bostadsbidraget att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet förordats skulle avslå motionen 1977/78:491, yrkandet 3,
34. beträffande den nedre hyresgränsen för statskommunalt bostadsbidrag till barnfamiljer m. fl. att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet förordats skulle avslå motionen 1977/78:491, yrkandet 5,
35. beträffande den övre hyresgränsen för statskommunalt bostadsbidrag till barnfamiljer m. fl. att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet förordats skulle avslå motionerna 1977/78:351, yrkandet 1, och 491, yrkandet 4, det sistnämnda såvitt nu var i fråga,
36. beträffande den övre hyresgränsen för statskommunalt bostadsbidrag i vad den inte behandlats under 35 ovan att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet förordats skulle avslå motionen 1977/78:491, yrkandet 4 såvitt nu var i fråga,
37. beträffande inkomstgränsen för oreducerat bostadsbidrag att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet förordats skulle avslå motionerna 1977/78:351, yrkandet 2 såvitt nu var i fråga, och 491, yrkandet 6,
38. beträffande gränsen för skärpt inkomstreducering att riksdagen skulle avslå motionerna 1977/78:351, yrkandet 2 såvitt nu var i fråga, och 491, yrkandet 7,
39. beträffande samordning av bostadsstödet att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:351, yrkandet 5,
40. beträffande omläggning av bostadsstödet till barnfamiljer m. fl. att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:491, yrkandet 1,
41. beträffande kostnadsansvaret för bostadsstödet till pensionärerna att

riksdagen skulle avslå motionerna 1977/78:496 och 499,

42. beträffande åldersgränsen för rätt till bostadsbidrag att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:491, yrkandet 2,

43. beträffande ett förenklat ansökningsförfarande angående bostadsbidrag att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:351, yrkandet 4,

44. beträffande förmögenhetsprövningen i bostadsbidragssammanhang att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:282,

45. beträffande det statliga vårdbidraget vid beräkning av bostadsbidrag att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:1375,

46. beträffande beslutanderätten rörande bostadsbidrag i vissa fall att riksdagen godkände vad i regeringsprotokollet förordats,

47. beträffande övre gränsen för bostadsanpassningsbidrag att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:1373,

48. beträffande administrationen m. m. av bostadsanpassningsbidrag att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:1370,

49. beträffande inventering av behovet av handikappbostäder att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:862, yrkandet 1,

50. beträffande åtgärder syftande till en viss andel handikappbostäder att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:862, yrkandet 2,

51. beträffande möjligheterna för äldre m. fl. att längre bo kvar i sina lägenheter att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:853,

52. beträffande inkomstprövningsreglerna för förbättringslån att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:312,

53. beträffande ändringar i fråga om inkomstgränserna för förbättringslån att riksdagen godkände vad i regeringsprotokollet förordats,

54. beträffande ändringar i grunderna för förbättringslån till samer och övriga fjällbor att riksdagen godkände vad i regeringsprotokollet förordats,

55. beträffande ändrade förvaltningsformer för boende i flerfamiljshus att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:858,

56. beträffande höjning av bidragsandelen för bidrag till förbättring av boendemiljön att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet förordats skulle avslå motionen 1977/78:492, yrkandet 2,

57. beträffande ändringar av bidragsbeloppets storlek samt om förskott på bidrag, allt såvitt avsåg bidrag till förbättring av boendemiljön, att riksdagen godkände vad i regeringsprotokollet förordats,

58. beträffande den fysiska miljöns utformning att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:492, yrkandet 3,

59. beträffande bostadslösningar för socialt handikappade att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:880,

60. beträffande sociala följdkostnader att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:1369,

61. beträffande fastighetsförvaltning att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:1381,

62. beträffande kollektiva boendeformer att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:856, yrkandet 1,

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

63. beträffande inventarier i kollektivhus att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:856, yrkandet 3,

64. beträffande ändringarna i grunderna för eftergift av hyresförlustlån att riksdagen godkände vad i regeringsprotokollet förordats,

65. beträffande vissa ramar för bostadslångivningen m. m. att riksdagen skulle

a. medge att räntefria förbättringslån fick beviljas med högst 90 000 000 kr. under år 1978 och med 70 000 000 kr. under år 1979,

b. medge att beslut om bostadslån till ombyggnad samt räntebärande förbättringslån under vart och ett av åren 1978 och 1979 fick meddelas intill ett belopp av 655 000 000 kr.,

c. medge att under år 1978 ramarna för beslut om bostadslån och byggnadstillstånd för nybyggnad fick tas i anspråk för ombyggnads- och förbättringsverksamhet i den mån de inte utnyttjades helt för sitt ändamål och ramen för beslut om bostadslån till ombyggnad och räntebärande förbättringslån på motsvarande sätt fick tas i anspråk för nybyggnadsverksamhet,

d. medge att beslut om förhöjt låneunderlag för kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse samt tilläggs lån under vart och ett av åren 1978 och 1979 fick meddelas intill ett belopp av 25 000 000 kr.,

e. medge att den i regeringsprotokollet förordade årliga ramen för de antikvariska myndigheternas tillstyrkan av ombyggnader som borde komma i fråga för förhöjt låneunderlag och/eller tilläggs lån för vart och ett av åren 1978 och 1979 bestämdes till 25 000 000 kr.,

f. bemyndiga regeringen att under de förutsättningar som angivits i regeringsprotokollet besluta om ändring av de under a. för år 1978 samt under b. och d. upptagna ramarna,

66. beträffande anslag till bostadsbidrag att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionen 1977/78:351, yrkandet 3, på driftbudgeten under trettonde huvudtiteln för budgetåret 1978/79 till Bostadsbidrag m. m. anvisade ett förslagsanslag av 1 785 000 000 kr.,

67. beträffande anslag för miljöförbättringsbidrag att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionen 1977/78:492, yrkandet 1, på driftbudgeten under trettonde huvudtiteln för budgetåret 1978/79 till bidrag till förbättring av boendemiljön anvisade ett reservationsanslag av 35 000 000 kr.,

68. beträffande anslag till byggnadsforskning att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionen 1977/78:856, yrkandet 2, på driftbudgeten under trettonde huvudtiteln för budgetåret 1978/79 till Byggnadsforskning anvisade ett anslag av 12 000 000 kr.,

69. beträffande anslag i övrigt på driftbudgeten under trettonde huvudtiteln för budgetåret 1978/79 att riksdagen anvisade

a. till Räntebidrag m. m. ett förslagsanslag av 3 345 000 000 kr.,

b. till Eftergift av hyresförlustlån ett förslagsanslag av 75 000 000 kr.,

c. till Viss bostadsförbättringsverksamhet m. m. ett förslagsanslag av 190 000 000 kr.,

70. beträffande anslag på kapitalbudgeten under Statens utlåningsfonder för budgetåret 1978/79 att riksdagen skulle

a. med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionen 1977/78:855 till Lånefonden för bostadsbyggande anvisa ett investeringsanslag av 3 705 000 000 kr.,

b. till Lånefonden för inventarier i vissa specialbostäder anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.,

71. beträffande anslag på kapitalbudgeten under Fonden för låneunderstöd att riksdagen till Tilläggsån till kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse för budgetåret 1978/79 anvisade ett investeringsanslag av 1 000 kr.

Följande 21 reservationer hade avgivits av Per Bergman, Oskar Lindkvist, Thure Jadedstig, Maj-Lis Landberg, Birgitta Dahl, Magnus Persson och Per Olof Håkansson (samtliga s):

1. beträffande målen för bostadspolitiken, vari reservanternas ansett att utskottets yttrande i viss del skulle ha av reservanternas angiven lydelse,

2. beträffande konsekvenserna av ett ökat småhusbyggande, vari reservanternas ansett att utskottets yttrande i viss del skulle ha av reservanternas angiven lydelse,

3. beträffande prisstopp på byggvaror och byggnadsmaterial, vari reservanternas ansett att utskottet under 7 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1977/78:897, yrkandet 1 såvitt nu var i fråga, samt med anledning av motionerna 1977/78:272, yrkandet 1, och 1367, yrkandet 2 a, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanternas anförde,

4. beträffande kontroll av entreprenadpriserna m. m., vari reservanternas ansett att utskottet under 8 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 897, yrkandet 1 såvitt nu var i fråga och yrkandet 2, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanternas anförde,

5. beträffande tilläggsån, vari reservanternas ansett att utskottet under 10 bort hemställa

att riksdagen, med bifall till motionen 1977/78:897, yrkandet 3, samt med anledning av motionen 1977/78:857, yrkandet 6, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanternas anförde,

6. beträffande låntagarkretsen vid bostadslån, vari reservanternas ansett att utskottets yttrande i viss del skulle ha av reservanternas angiven lydelse,

7. beträffande övre lånegränser vid nybyggnad, vari reservanternas ansett

att utskottet under 12 bort hemställa

att riksdagen skulle bifalla motionen 1977/78:854,

8. beträffande avkastningspantvärde vid ombyggnad, vari reservanterna ansett att utskottet under 13 bort hemställa

att riksdagen med anledning av vad i regeringsprotokollet anmälts och med anledning av motionen 1977/78:1361 som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

9. beträffande statliga bidrag för sammanslagning av bostadslägenheter, vari reservanterna ansett att utskottet under 15 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1977/78:1688, yrkandet 5 såvitt nu var i fråga, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

10. beträffande förberedelser för ändrad lägenhetsindelning, vari reservanterna ansett att utskottet under 16 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1977/78:1688, yrkandet 5 såvitt nu var i fråga, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

11. beträffande bostäder för äldre, vari reservanterna ansett att utskottet under 17 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1977/78:1688, yrkandet 6, som sin mening gav regeringen till känna vad i motionen anförts,

12. beträffande köpeskillingskontroll, vari reservanterna ansett att utskottet under 19 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1977/78:630, yrkandet 1, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

13. beträffande skattekonsekvenserna vid ändring av den garanterade räntan, vari reservanterna ansett att utskottets yttrande i viss del skulle ha av reservanterna angiven lydelse,

14. beträffande kostnaderna vid olika bostadsupplåtelseformer, vari reservanterna ansett att utskottet under 30 bort hemställa

beträffande fullständig kostnadsneutralitet att riksdagen med anledning av motionen 1977/78:849 som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

15. beträffande övre hyresgränser för bostadsbidrag, vari reservanterna ansett att utskottet under 35 bort hemställa

beträffande den övre hyresgränsen för statskommunalt bostadsbidrag till barnfamiljer m. fl. att riksdagen med anledning av förslaget i regeringsprotokollet skulle bifalla motionen 1977/78:351, yrkandet 1, samt avslå motionen 1977/78:491, yrkandet 4 såvitt nu var i fråga,

16. beträffande inkomstgränsen för oreducerat bostadsbidrag, vari reservanternas ansett att utskottet under 37 bort hemställa

att riksdagen med anledning av vad i regeringsprotokollet förordats och med bifall till motionen 1977/78:351, yrkandet 2 såvitt nu var i fråga, samt med anledning av motionen 1977/78:491, yrkandet 6, beslutade att bostadsbidrag för barnfamiljer skulle utgå med fullt belopp om familjeförsörjarens till statlig inkomstskatt taxerade inkomst ej översteg 41 000 kr. samt att bostadsbidrag till hushåll utan barn skulle utgå med fullt belopp om nämnda inkomst ej översteg 33 000 kr., allt fr. o. m. 1979-01-01,

17. beträffande gränsen för skärpt inkomstreducering, vari reservanternas ansett att utskottet under 38 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1977/78:351, yrkandet 2 såvitt nu var i fråga, samt med anledning av motionen 1977/78:491, yrkandet 7, beslutade att det statliga bostadsbidraget och det statskommunala bostadsbidraget till barnfamiljer skulle reduceras med 15 % av den taxerade inkomsten mellan 41 000 och 60 000 kr. och med 24 % av den taxerade inkomsten över 60 000 kr. allt fr. o. m. 1979-01-01,

18. beträffande samordning av bostadsstödet, vari reservanternas ansett att utskottet under 39 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1977/78:351, yrkandet 5, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanternas anfört,

19. beträffande förenklat förfarande vid ansökning om bostadsbidrag, vari reservanternas ansett att utskottet under 43 bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionen 1977/78:351, yrkandet 4, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanternas anfört,

20. beträffande anslag till bostadsbidrag, vari reservanternas ansett – under förutsättning av bifall till reservationerna nr 15, 16 och 17 – att utskottet under 66 bort hemställa

att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motionen 1977/78:351, yrkandet 3, på driftbudgeten under trettonde huvudtiteln för budgetåret 1978/79 till Bostadsbidrag m. m. skulle anvisa ett förslagsanslag av 1 948 000 kr.,

21. beträffande anslag till lånefonden för bostadsbyggande, vari reservanternas ansett – under förutsättning av bifall till reservationerna nr 5 och 7 – att utskottet under 70 bort hemställa

beträffande anslag på kapitalbudgeten under Statens utlåningsfonder för budgetåret 1978/79 att riksdagen skulle

a. med anledning av regeringens förslag och med bifall till motionen 1977/78:855 till Lånefonden för bostadsbyggande anvisa ett investeringsanslag av 3 875 000 000 kr.,

b. till Lånefonden för inventarier i vissa specialbostäder anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Civilutskottets betänkande nr 28

Regeringen hade i propositionen 1977/78:100 bilaga 16 (bostadsdepartementet) under litt. B 1 och B 2 (s. 15–19) samt C 1 och C 2 (s. 92–98) föreslagit riksdagen att på driftbudgeten under trettonde huvudtiteln för budgetåret 1978/79 anvisa

1. till Bostadsstyrelsen ett förslagsanslag av 23 852 000 kr.,
2. till Länsbostadsnämnderna ett förslagsanslag av 37 816 000 kr.,
3. till Statens planverk ett förslagsanslag av 24 281 000 kr.,
4. till Bidrag till översiktlig planering m. m. ett reservationsanslag av 4 000 000 kr.

I propositionen 1977/78:93 (bostadsdepartementet) hade regeringen föreslagit riksdagen

dels att

1. anta förslag till lag om ändring i lagen (1947:523) om kommunala åtgärder till bostadsförsörjningens främjande m. m.,

dels att

2. godkänna de i regeringsprotokollet förordade riktlinjerna för lånemyn-
dighetens prövning,

3. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om kommunalt ekonomiskt ansvar för bostadslån till kostnader för ändrad lägenhetssam-
mansättning,

4. godkänna de i regeringsprotokollet förordade ändringarna beträffande
grunder för bostadslångivningen,

5. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats beträffande inriktningen
av bostadsstyrelsens och länsbostadsnämndernas verksamhet,

6. godkänna de riktlinjer för en omorganisation av statens planverk som
förordats i regeringsprotokollet,

7. bemyndiga regeringen att vidta de övergångsåtgärder och åtgärder i
övrigt som behövdes för att omorganisationen skulle kunna genomföras,

8. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om an-
svarsfördelning mellan bostadsstyrelsen och statens planverk samt mellan
bostadsstyrelsen och konsumentverket,

9. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats beträffande grunderna för
ett till bostadslångivningen knutet förbättrat konsumentskydd,

10. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om fördelning av
ramar på län och storstadsområden,

11. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats om den allmänna
utformningen av metoden för beräkning av låneunderlag och pantvärde.

Beträffande det huvudsakliga innehållet i propositionen 1977/78:93
anfördes följande:

”I propositionen behandlas bl. a. ansvarsfördelningen mellan stat och
kommun inom bostadssektorn, mellan central och regional statlig nivå och
slutligen mellan bostadsstyrelsen, statens planverk och konsumentverket på
bostadsområdet.

Byggadministrationsutredningens förslag att decentralisera beslutanderätten i flertalet låne- och bidragsfrågor från länsbostadsnämnderna till kommunerna avvisas. Även förslaget att flytta över låneförvaltningen från länsbostadsnämnderna och bostadsstyrelsen till riksbanken och dess avdelningskontor avvisas. Mot bl. a. denna bakgrund bibehålls länsbostadsnämnderna som fristående sektorsorgan för bostadsfrågor.

Kommunernas ansvar för den lokala bostadsförsörjningen berörs. I fråga om kommunernas planering föreslås att nuvarande bostadsbyggnadsprogram och bostadssaneringsprogram ersätts med ett gemensamt planeringsunderlag med namnet bostadsförsörjningsprogram. Syftet är att markera den helhetssyn som bör prägla kommunernas insatser för bostadsförsörjningen. I propositionen föreslås också att detta program skall antas av kommunfullmäktige. Som ett stöd till kommunerna i deras planeringsarbete föreslås att bostadsstyrelsen skall medverka vid utvecklande av metoder för bostadssoziala inventeringar.

I propositionen berörs också frågan om en översyn av låneförvaltningen inom bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna samt möjligheterna till förenklingar inom låne- och bidragssystemet.

Vissa förslag lämnas också som syftar till att underlätta övergång från hyresrätt till bostadsrätt, bl. a. upphävs markvillkoret i de fall kommun har överlåtit mark till byggintressent under förutsättning att denne senare skall överlåta marken till en bostadsrättsförening.

Mot bakgrund av att byggadministrationsutredningens förslag om en sammanläggning av statens planverk och bostadsstyrelsen avvisas berörs gränsdragningen mellan de båda verken ingående samt samarbetsfrågor av skilda slag. Sambandet mellan normarbetet och skilda aktiviteter inom bostadsstyrelsen berörs också.

I propositionen redogörs för regeringens avsikt att decentralisera beslutanderätten inom den statliga organisationen i ett stort antal låne- och bidragsärenden. Som exempel kan nämnas att beslut om dispens från markvillkoret i saneringsområden dvs. det övervägande antalet dispensfall kommer att överföras till länsbostadsnämnderna. Vidare flyttas beslutanderätten i fråga om förhöjt låneunderlag och tillägglån till kulturhistoriskt värdefull bebyggelse från regeringen till bostadsstyrelsen. Beslutanderätten i fråga om bidrag till förbättring av boendemiljön, samt i fråga om eftergift m. m. av hyresförlustlån flyttas från bostadsstyrelsen till länsbostadsnämnderna.

I propositionen föreslås en ny inriktning av arbetet inom bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna. Syftet är att åstadkomma en mera aktiv och utåtriktad organisation där staten i ett tidigt skede i byggprocessen dvs. före beslut i låne- och bidragsfrågor skall bistå kommuner, byggherrar och konsumenter med råd, service och information. Förutom myndigheternas allmänna informationsansvar framhålls bl. a. verksamheter som mönsterplaner, stöd för experimentverksamhet och utvecklingsarbete, information om goda bostadsområden samt utvecklingsprojekt inom serviceområdet. Bostadsstyrelsen kommer också att ges i uppdrag att inkomma med ett förslag

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

till enhetlig redovisning av olika bostadsalternativ s. k. BOFAKTA som sedan skall kunna övervägas som ett villkor för bostadslån.

I syfte att stödja styrelsen i dess nya roll kommer två råd att knytas till bostadsstyrelsen, dels ett råd för bostadssociala frågor, dels ett råd för belånings- och värderingsmetoder.

Som ett led i att stärka konsumentskyddet för köpare av eller bostadsrätts-havare till småhus föreslås att ett belopp för garanti- och försäkringskostnader skall kunna ingå i låneunderlaget för det statliga bostadslånet. Villkor för detta tillägg är bl. a. betryggande ekonomisk garanti för att huset färdigställs samt ett 10-årigt försäkringskydd för väsentliga fel och brister på byggnaden.

Vissa förändringar i ramsystemet föreslås också. Bl. a. överförs beslutanderätten i fråga om nybyggnadsramar från bostadsstyrelsen till regeringen. Bakgrunden till detta förslag är bl. a. behovet av att samordna de regionalpolitiska insatserna. I syfte att åstadkomma motsvarande samordning på regional nivå föreslås att den centrala fördelningen på storstadsområden upphör och att länsstyrelserna i fortsättningen därmed skall fördela hela ramen på kommuner och storstadsområden. Beträffande Göteborgsregionen bibehålls tills vidare nuvarande ordning.

I propositionen betonas angelägenheten av att ramsystemet skall kunna ge uttryck för ett ekonomiskt mått på bostadsbyggandet. Bostadsstyrelsen ges därför i uppdrag att belysa möjligheterna att kunna uttrycka ombyggnadsramarna och ramen för det privatfinansierade byggandet i ett mått som kan jämföras med den statligt belånade nyproduktionen. Vidare skall styrelsen överväga möjligheterna till utbytbarhet mellan ny- och ombyggnadsramarna centralt, regionalt och lokalt.

Vissa nya riktlinjer för beräkning av låneunderlag och pantvärde underställs riksdagen för godkännande. Dessa riktlinjer syftar till att möjliggöra utformning av bostäder som avviker från traditionellt utförande, att utjämna storlek och standard mellan småhus och flerfamiljshus, att begränsa ökningen av ytstorleken i den statsbelånade småhusproduktionen, att gynna byggande av hus som är lämpliga från energihushållningssynpunkt samt att gynna byggandet av mindre småhus. Vidare redovisas vissa ändringar i grunderna för att bestämma s. k. ortskoefficienter.

I propositionen anmäls slutligen att frågan om produktionskostnadsbelåning bör tas upp till prövning när reglerna om konkurrens i bostadsbyggandet har fått full effekt.”

I detta sammanhang hade behandlats

dels de under allmänna motionstiden vid 1977/78 års riksmöte väckta motionerna

1977/78:842 av Barbro Engman (s) såvitt nu var i fråga (yrkandet 1),

1977/78:843 av Arne Fransson (c) och Margit Odelsparr (c), vari hemställdes att riksdagen skulle besluta hos regeringen anhålla att kostnaden för byggnadsgarantin fick inräknas i låneunderlaget för småhusköpare,

1977/78:860 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari föreslagits att riksdagen skulle uttala sig för införande av obligatorisk kommunal bostadsförmedling samt hos regeringen hemställa om utarbetande av förslag härom att snarast föreläggas riksdagen,

1977/78:1367 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk) vari såvitt nu var i fråga föreslagits att riksdagen anmodade regeringen att vidta åtgärder för införande av obligatorisk kommunal bostadsförmedling (yrkandet 2 d),

1977/78:1372 av Stig Josefson m. fl. (c, s, m, fp),

1977/78:1688 av Olof Palme m. fl. (s), vari såvitt nu var i fråga hemställt

1. att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna

a. att regeringen snarast borde förelägga riksdagen förslag till lag om bostadsförsörjningen m. m. i enlighet med vad i motionen anförts,

b. vad i motionen anförts om bostadssocial inventering och bostadsförsörjningsprogram,

3. att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna att riksdagen borde föreläggas förslag till lagstiftning om kommunal anvisningsrätt m. m. i enlighet med vad i motionen anförts,

4. att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av bostadsförmedlingsverksamheten,

dels de med anledning av propositionen 1977/78:93 väckta motionerna
1977/78:1802 av Ulla Tillander (c),

1977/78:1835 av Per Bergman m. fl. (s), vari hemställt

1. beträffande den bostadspolitiska administrationens framtida organisation och ansvarsfördelning att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad i motionen anförts,

2. beträffande kostnad för besiktning och kontroll att riksdagen beslutade att denna kostnad fick ingå i låneunderlaget för statligt bostadslån avseende småhus som uppläts med bostads- eller äganderätt,

3. beträffande bostadssociala delegationens ställning att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad i motionen anförts,

1977/78:1836 av Torsten Gustafsson (c) och Per-Axel Nilsson (s),

1977/78:1837 av Per Olof Håkansson m. fl. (s), vari hemställt att riksdagen gav regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande omorganisation av planverket,

1977/78:1838 av Olle Wästberg i Stockholm (fp) och

1977/78:1839 av Allan Åkerlind m. fl. (m, c, fp).

Utskottet hemställde

1. beträffande kommunalisering av låne- och bidragsbeslut att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet förordats skulle avslå motionen 1977/78:1835, yrkandet I såvitt nu var i fråga,
2. beträffande kommunalt ekonomiskt ansvar för bostadslån till kostnader för ändrad lägenhetssammansättning att riksdagen godkände vad i regeringsprotokollet förordats,
3. beträffande riktlinjer för lånemyndighetens prövning att riksdagen skulle bifalla vad i regeringsprotokollet förordats,
4. beträffande ändring i grunderna för bostadslångivningen att riksdagen skulle
 - a. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats,
 - b. avslå motionen 1977/78:1838,
5. beträffande förslag till lag om bostadsförsörjning m. m. att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet förordats skulle avslå motionen 1977/78:1688, yrkandet I a,
6. beträffande förslag till lag om ändring i lagen (1947:523) om kommunala åtgärder till bostadsförsörjningens främjande m. m. att riksdagen skulle anta förslaget såvitt avsåg 6 §,
7. beträffande bostadsförsörjningsprogrammets innehåll att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet anförts skulle avslå motionen 1977/78:1688, yrkandet I b såvitt nu var i fråga,
8. beträffande förslag till lag om ändring i lagen (1947:523) om kommunala åtgärder till bostadsförsörjningens främjande m. m. att riksdagen skulle anta förslaget såvitt det inte behandlats under 6 ovan,
9. beträffande bostadssociala inventeringar att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet anförts skulle avslå motionen 1977/78:1688, yrkandet I b såvitt nu var i fråga,
10. beträffande inriktningen av bostadsförmedlingsverksamheten att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:1688, yrkandet 4,
11. beträffande kommunal anvisningsrätt m. m. att riksdagen skulle avslå motionerna 1977/78:842, yrkandet 1, 860, 1367, yrkandet 2 d, och 1688, yrkandet 3,
12. beträffande inriktningen av bostadsstyrelsens och länsbostadsnämndernas verksamhet m. m. att riksdagen godkände vad i regeringsprotokollet förordats,
13. beträffande sammanläggning av bostadsstyrelsen och statens planverk att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet förordats skulle avslå motionen 1977/78:1835, yrkandet I såvitt nu var i fråga,
14. beträffande riktlinjer för en omorganisation av statens planverk att riksdagen med anledning av vad i regeringsprotokollet förordats samt med anledning av motionen 1977/78:1837 som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anført,
15. beträffande övergångsåtgärder m. m. i samband med genomförandet av omorganisationen av statens planverk att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet föreslagits bemyndigade regeringen att vidta sådana

åtgärder m. m.,

16. beträffande ansvarsfördelningen mellan bostadsstyrelsen och statens planverk samt mellan bostadsstyrelsen och konsumentverket att riksdagen skulle bifalla vad i regeringsprotokollet förordats,

17. beträffande beslutsnivån om förhöjt låneunderlag för kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:1836,

18. beträffande bostadssocialt råd m. m. att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet anförts skulle avslå motionen 1977/78:1835, yrkandet 3,

19. beträffande representationen m. m. i bostadssociala rådet att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:1802,

20. beträffande grunderna för ett till bostadslångivningen knutet förbättrat konsumentskydd såvitt avsåg kontroll och besiktning av vissa småhus att riksdagen med anledning av motionen 1977/78:1835, yrkandet 2, som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anförde,

21. beträffande grunderna för ett till bostadslångivningen knutet förbättrat konsumentskydd såvitt frågan inte behandlats under 20 att riksdagen skulle godkänna vad i regeringsprotokollet förordats samt bifalla motionen 1977/78:843,

22. beträffande vissa förutsättningar för ett förstärkt konsumentskydd för småhusköpare att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:1839,

23. beträffande ramfördelningen på län och storstadsområden att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet förordats skulle avslå motionen 1977/78:1372,

24. beträffande den allmänna utformningen av metoden för beräkning av låneunderlag och pantvärde att riksdagen godkände vad i regeringsprotokollet förordats,

25. beträffande ikraftträdande

a. att riksdagen godkände vad i regeringsprotokollet anförts,
b. att riksdagen såvitt avsåg de under 20 behandlade grunderna som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anförde,

26. att riksdagen på driftbudgeten under trettonde huvudtiteln för budgetåret 1978/79 anvisade

- a. till Bostadsstyrelsen ett förslagsanslag av 23 852 000 kr.,
- b. till Länsbostadsnämnderna ett förslagsanslag av 37 816 000 kr.,
- c. till Statens planverk ett förslagsanslag av 24 281 000 kr.,
- d. till Bidrag till översiktlig planering ett reservationsanslag av 4 000 000 kr.

Följande tio reservationer hade avgivits av Per Bergman, Oskar Lindkvist, Thure Jadestig, Maj-Lis Landberg, Birgitta Dahl, Magnus Persson och Per Olof Håkansson (samtliga s):

1. beträffande kommunalisering av låne- och bidragsbeslut, vari reservationerna ansett att utskottet under 1 bort hemställa
att riksdagen med anledning av vad i regeringsprotokollet förordats och

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

med bifall till motionen 1977/78:1835, yrkandet 1 såvitt nu var i fråga, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

2. beträffande förslag till lag om bostadsförsörjning m. m., vari reservanterna ansett att utskottet under 5 bort hemställa

att riksdagen med anledning av vad i regeringsprotokollet förordats och med bifall till motionen 1977/78:1688, yrkandet 1 a, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

3. beträffande bostadsförsörjningsprogrammets innehåll, vari reservanterna ansett att utskottet under 7 bort hemställa

att riksdagen med anledning av vad i regeringsprotokollet förordats och med bifall till motionen 1977/78:1688, yrkandet 1 b såvitt nu var i fråga, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

4. beträffande bostadssociala inventeringar, vari reservanterna ansett att utskottet under 9 bort hemställa

att riksdagen med anledning av vad i regeringsprotokollet förordats och med bifall till motionen 1977/78:1688, yrkandet 1 b såvitt nu var i fråga, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

5. beträffande inriktningen av bostadsförmedlingsverksamheten, vari reservanterna ansett att underskottet under 10 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1977/78:1688, yrkandet 4, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

6. beträffande kommunal anvisningsrätt m. m., vari reservanterna ansett att utskottet under 11 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1977/78:1688, yrkandet 3, samt med avslag på motionerna 1977/78:842, yrkandet 1, 860 och 1367, yrkandet 2 d, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

7. beträffande den statliga bostadspolitiska organisationen, vari reservanterna ansett att viss del av utskottets yttrande skulle utgå,

8. beträffande sammanläggning av bostadsstyrelsen och statens planverk, vari reservanterna ansett att utskottet under 13 bort hemställa

att riksdagen med anledning av vad i regeringsprotokollet förordats och med bifall till motionen 1977/78:1835, yrkandet 1 såvitt nu var i fråga, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

9. beträffande inrättande av bostadssocialt råd m. m., vari reservanterna ansett att utskottet under 18 bort hemställa

att riksdagen med anledning av vad i regeringsprotokollet anförts och med bifall till motionen 1977/78:1835, yrkandet 3, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

10. beträffande sammansättning av det bostadssociala rådet, vari reservanterna ansett att utskottets yttrande i viss del skulle ha av reservanterna angiven lydelse.

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

Statsrådet BIRGIT FRIGGEBÖ:

Herr talman! Riksdagen har i dag att ta ställning till två bostadspolitiska propositioner och – om jag räknat rätt – 46 motioner. Till civilutskottets två betänkanden är fogade 31 reservationer. Antalet reservationer synes peka på betydande motsättningar mellan regeringen och den del av oppositionen som är företrädd i utskottet.

Jag skall något mer allmänt kommentera bostadspolitiken och i synnerhet den politik som förts på detta område under de 19 månader som gått sedan vi bytte regering.

Några av de centrala uppgifterna för en social bostadspolitik är att se till att bostadsproduktionen hålls uppe på en sådan nivå att bostadsbrist undviks, att priset på dessa bostäder hålls på en sådan nivå att alla medborgargrupper kan efterfråga goda bostäder och att prissättningen på bostäder är rättvis mellan olika årgångar och besittningsformer samt att de boende får ett så stort inflytande som möjligt över sin bostad och sin närmiljö.

Vad gäller det första målet – en tillräcklig bostadsproduktion – så känner kammaren väl till utvecklingen under 1970-talet. Från miljonprogrammets genomsnitt på 100 000 igångsatta lägenheter per år sjönk produktionen till nivåer mellan 50 000 och 60 000 för åren 1975 och 1976. Denna minskning kom enbart att drabba produktionen av flerfamiljshus, bl. a. beroende på den ensidighet som utmärkt miljonprogrammet vad gällde fördelningen på hustyper.

Den minskade produktion som utmärkt 1970-talets första hälft kom att fortsätta under hösten 1976 och första halvåret 1977, då vi fortfarande levde med den socialdemokratiska budgeten. Trots en uppgång under andra halvåret 1977 kom därför totalresultatet för fjolåret att inskränka sig till närmare 53 000 igångsatta bostäder.

Uppgången under andra halvåret i fjol och dess fortsättning under första kvartalet i år inger förhoppningar om att det skall vara möjligt att i år uppnå en igångsättning i nivå med den som förutspåddes i finansplanen i januari, dvs. närmare 60 000 bostäder, vilket skulle innebära den högsta igångsättningen sedan 1974. Denna siffra bekräftas också av sammanställningar från bostadsstyrelsen efter omfattande genomgångar med samtliga kommuner, där man har kommit fram till att det finns planmässiga förutsättningar för ett bostadsbyggande på ca 64 000 lägenheter.

Bland alla dem som i höstas förutspådde en igångsättning för 1977 som låg långt under de 53 000 som uppnåddes finns det de som hävdar att en igångsättning på närmare 60 000 för i år är för låg i förhållande till det långsiktiga behovet. Ibland åberopas att boendeutredningarna i sitt slutbetänkande 1975 angav 75 000 bostäder per år som svarande mot det långsiktiga behovet.

De som åberopar denna bedömning av boendeutredningarna har – såvitt

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

jag kan förstå – inte observerat hur den prognosen var uppbyggd och hur verkligheten ändrats när det gäller ett av prognosens mest grundläggande antaganden, nämligen avgången av bostäder. Utredningarnas prognos innehöll antagandet att avgången av befintliga bostäder skulle ligga i storleksordningen 45 000 lägenheter per år, medan 1970-talets verklighet inneburit en avgång på ca 25 000 lägenheter. Så länge avgången håller sig på den nivå uppnås boendeutredningarnas nettotillskott redan vid ett byggande av 55 000 lägenheter.

Jag har inte pekat på dessa siffror för att hävda att allt är väl i den bästa av världar, utan för att markera att bedömningar av det framtida behovet av bostäder är mycket osäkra och med nödvändighet uppbyggda på en serie osäkra antaganden. Att vi behöver ett ökat bostadsbyggande torde alla vara överens om.

Bland de åtgärder som vidtagits för att stimulera bostadsbyggandet är tätare justeringar av taken för de statliga bostadslånen, fastare regler i överenskommelsen med kreditinstituten om byggnadskreditiven, överläggningar mellan länsbostadsnämnderna, länsarbetsnämnderna och samtliga kommuner om förutsättningarna för och angelägenheten av ett ökat bostadsbyggande samt den i nu föreliggande budget föreslagna sänkningen av den garanterade räntan för hyres- och bostadsrättslägenheter påbörjade 1977 och 1978 och för småhus som avses bebos av låntagaren påbörjade 1978.

För de hyres- och bostadsrättslägenheter som påbörjas i år innebär förslaget en sänkning av boendekostnaden med 12–13 kr. per kvadratmeter lägenhetsyta och år. För en trerumslägenhet betyder sänkningen av den garanterade räntan att månadshyran eller månadsavgiften kan sättas ca 80 kr. lägre än vad som annars skulle ha varit nödvändigt.

Avsikten med förslaget om en sänkning av den garanterade räntan var att både stimulera nyproduktionen och minska boendekostnaderna i nyproduktionen. I en ekonomi med penningvärdcförsämring och nominella lån blir ju boendekostnaderna alltid högst i de senast färdigställda bostäderna. De största insatserna för att minska de boendes kostnader måste därför sättas in just där.

Med det räntesubventionssystem som riksdagen beslutade införa 1974 utgår generella räntesubventioner till en betydande del av beståndet. För flerfamiljshusbeståndet omfattar subventionerna de bostäder som färdigstänkts fr. o. m. 1958.

Till dessa generella subventioner kommer de selektiva subventionerna till dem som bäst behöver stöd, dvs. de som har låga inkomster, stor försörjningsbörda och höga boendekostnader. Riksdagen beslöt våren 1976 om en relativt kraftig höjning av bostadsbidragen fr. o. m. 1977. Inkomstgränserna för oreducerat stöd höjdes fr. o. m. det senaste årsskiftet, och fr. o. m. den 1 april i år höjdes de övre hyresgränserna för samtliga hushåll med barn. De här höjningarna fördelades så, att de större barnhushållen fick den största höjningen.

Fr. o. m. årsskiftet fick också två nya kategorier möjlighet att erhålla statskommunala bostadsbidrag. Det gällde de pensionärer för vilka bestäm-

melserna för dessa bidrag var mer förmånliga än de lokala reglerna för kommunalt bostadstillägg till folkpension och de föräldrar som har vårdnaden av barnen under en del av året.

Båda de här reformerna kräver, liksom bostadsbidragen till hushåll utan barn, att resp. kommun beslutar att ansluta sig till reformen.

I den nu föreliggande budgetpropositionen föreslås ytterligare höjningar av de övre hyresgränserna samt en höjning av den nedre hyresgränsen. Dessutom föreslås en höjning av den del av bostadsbidragssystemet som enbart är knuten till barnantal och inkomst, det statliga bostadsbidraget. Det höjdes med maximalt 360 kr. per år eller hela 40 %.

De föreslagna förändringarna av bostadsbidragen har i ett kärvt statsfinansiellt läge utformats så, att ett ökat stöd utgår till de hushåll som har den största försörjningsbördan.

Från samtliga oppositionspartier har förslag väckts om ytterligare höjningar av bostadsbidragen. Jag har med speciellt intresse noterat att ett genomförande av socialdemokraternas förslag skulle ge de största förbättringarna åt de mer inkomststarka grupperna av bidragsmottagare och i relativa termer mer åt hushåll med färre barn än åt hushåll med fler barn.

Såväl för de hushåll som erhåller bostadsbidrag som för de hushåll som inte gör det är utvecklingen av de faktiska boendekostnaderna före bidragen av stor betydelse. I en ekonomi med hög inflation drabbas självfallet bostadssektorn också. Till detta kommer de extrema prishöjningarna på bränslet som ägt rum under senare år.

Trots påståenden om motsatsen visar tillgänglig statistik att hyresutvecklingen under 1970-talet varit långsammare än vad som gäller den totala konsumtionen. Utvecklingen under åren 1976 och 1977 förändrar inte det påståendet. Detta innebär inte att hyresutvecklingen inte är oroande, men materialet underlättar att se frågan ur ett mer rättvisande perspektiv.

Trots att det inte är opportunt är det angeläget att understryka att vi i Sverige har låga boendekostnader jämfört med boendekostnaderna i alla eller nästan alla industriländer utanför östblocket. Och vi har det trots att vår bostadsstandard är så hög som den är. Den väsentligaste orsaken till detta är naturligtvis det omfattande stöd som ges via statsbudgeten – både i form av direkta utgifter och i form av minskade inkomster på grund av våra skatteregler för de ägda småhusen.

Som det tredje viktiga målet för bostadspolitiken angav jag inledningsvis rättvisa boendekostnader mellan olika årgångar och besittningsformer. Vad beträffar rättvisan mellan årgångarna innebär ju de nuvarande reglerna för upptrappningen av den garanterade räntan ett försök att åstadkomma ökad rättvisa och minskad hyressplittring.

I budgetpropositionen föreslås nu två åtgärder för att ytterligare minska risken för hyressplittring – sänkning av den garanterade räntan i nyproduktionen och en ökad upptrappning fr. o. m. 1980.

Vad sedan gäller rättvisan mellan besittningsformerna har regeringen vidtagit eller föreslagit en rad åtgärder, bl. a. införandet av räntesubventioner för tomträttsavgäld även för av den boende ägda småhus, och höjningen av

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

intäktsschablonen vid villabeskattningen. Vidare har sänkningen av den garanterade räntan i nyproduktionen och de nya upptrappningstalen blivit förmånligare än tidigare för boende i hyres- och bostadsrätt. Lånetakshöjningarna har varit väsentligt större för flerfamiljshusen.

I den socialdemokratiska partimotionen har föreslagits en parlamentarisk utredning om dessa frågor. Enligt min bedömning är en sådan utredning f. n. inte nödvändig. I den socialdemokratiska reservationen vid utskottsbetänkandet närnns om justeringar som har vidtagits. Regeringen följer dessa frågor med stor uppmärksamhet, vilket också visas av de många förslag som framlagts på detta område. Samtliga dessa justeringar har ju också tillstyrkts av socialdemokraterna.

Det fjärde centrala området gäller de boendes inflytande över sina bostäder och deras närmiljö. För dem som bor med äganderätt eller bostadsrätt gäller att de har ett betydande sådant inflytande. För de närmare en och en halv miljon hushåll som bor med hyresrätt är inflytandet – trots reformer på senare år – relativt begränsat.

Regeringen har i flera fall beviljat s. k. förvärvslån för att möjliggöra övergång från hyresrätt till bostadsrätt. Regeringen är positiv till en sådan övergång i de fall kontantinsatserna hålls nere och de hushåll som så önskar kan bo kvar med hyresrätt. Utformningen av förvärvslånen underlättar att hålla insatserna nere, och i en proposition till riksdagen har regeringen föreslagit fullt besittningsskydd för de hyresgäster som vill fortsätta att vara hyresgäster.

I propositionen med förslag till hyresförhandlingslag som riksdagen kommer att behandla senare under denna månad föreslås hyresgästorganisationer få lagstadgad rätt till förhandlingar om hyror och övriga boendevillkor.

Förutom de fyra centrala uppgifterna för bostadspolitiken som jag här behandlat finns självfallet andra mål. Ett sådant är att radikalt förändra torftiga boendemiljöer. I det syftet har regeringen i sina båda budgetpropositioner föreslagit sådana ändringar i reglerna för boendemiljöbidragen att förutsättningarna kraftigt ökar för att bidragen skall hamna där de behövs bäst.

De nya reglerna innebär att områden med stora brister kan få bidrag upp till 75 % av kostnaden samt låna återstoden på samma förmånliga villkor som gäller för de statliga bostadslånen, dvs. för åtgärder som påbörjas i år i hyreshusområden till en räntekostnad första året av 3,4 %. Detta bör göra det möjligt med kraftfulla insatser i de områden där man tidigare försummat behovet av en god boendemiljö.

I propositionen om riktlinjer för ansvarsfördelningen inom bostadsförsörjningen föreslås en mer decentraliserad och konsumentanpassad bostadspolitisk organisation. Bland de många förslagen finns möjligheter till ökat konsumentskydd för köpare av småhus, ändrade regler för bostadsrättsföreningar, krav på kommunala bostadsförsörjningsprogram och att dessa skall antas av kommunfullmäktige, förändringar i belåningsmetoden så att den bättre än nu stimulerar byggandet av mindre småhus och mer energisnåla

sådana, decentralisering av beslutanderätten i flera bostadslåneärenden samt inrättandet av ett bostadssocialt råd inom bostadsstyrelsen.

Jag antydde inledningsvis att de många socialdemokratiska reservationerna syntes peka på stora motsättningar mellan regeringen och den socialdemokratiska oppositionen på det bostadspolitiska området. En genomläsning av de 31 reservationerna ger inget belägg för ett sådant påstående. I mycket stor utsträckning rör det sig om skrivningsfrågor och önskemål om att regeringen skall följa utvecklingen i olika frågor.

I själva verket är det mest slående med reservationerna den skillnad som råder mellan dem och det närmast hejdlösa skället mot den av regeringen förda bostadspolitiken som dagligen förekommer i den socialdemokratiska pressen. En utländsk iakttagare skulle med fog fråga sig om det är samma bostadspolitik som åsyftas. Att den socialdemokratiska oppositionen uppträder balanserat i riksdagen när det gäller behandlingen av konkreta förslag är självfallet, herr talman, inget att beklaga, men det understryker den breda enighet som råder i vårt land om värdet av en social bostadspolitik.

PER BERGMAN (s):

Herr talman! Frestelsen att omedelbart gå i replik mot statsrådet Friggebo är så stor att jag inte kan avstå från att göra det.

Det har i riksdagen när det gäller bostadspolitiken rått en stor och bred enighet mellan socialdemokrater, kommunister, folkpartister och centerpartister i alla grundläggande frågor. Denna enighet har också tagit sig uttryck i praktiska förslag som riksdagen har haft att ta ställning till. Men det har funnits en klar skiljelinje mellan de nämnda partierna och moderaterna. Företrädare för centerpartiet och folkpartiet hävdade vår gemensamma ståndpunkt så bra i de flesta frågor att vi socialdemokrater, som annars kanske skulle ha pläderat oftare, kunde avstå från det. Nu har vi en regering där moderaterna är med och bestämmer i bostadspolitiken, bestämmer den passivitet som präglar regeringens bostadspolitik. Därför, statsrådet Friggebo, finns det skäl för det skäll som förekommer ute i landet. Där känner folk av svagheten i regeringens bostadspolitik. Men vill statsrådet att vi även här skall hålla på och vältra oss över regeringen, skall vi naturligtvis göra det. Vi tycker dock att det är bättre att lugnt och sakligt redovisa våra ståndpunkter såsom vi har gjort i utskottsbetänkandena, där de reservationer som vi avgivit gett uttryck för vår värdering av regeringens passivitet i regeringsfrågan.

Statsrådet började sitt anförande med att beskriva bostadspolitikens målsättning. Den beskrivningen var bara en massa siffror på ett papper, dvs. rätt döda uppgifter som angavs rörande omfattning och relationer mellan upplåtelseformer osv. Men inte ett enda ord sade statsrådet om det som är bostadspolitikens ärende, dess uppgift. Det statsrådet talade om är bara medel för att nå ett mål, nämligen att skapa bättre sociala villkor för människorna. Bostadspolitiken har ett socialt ärende. Vi satsar miljarder och påtar oss besvär för att utvidga bostadsbyggandet till omfattning, till högre kvalitet, till hyggliga priser m. m. så att det kan fylla en social funktion. Men det hade statsrådet inte ett ord att säga om. Nu vet jag – det framgår f. ö. av talarlistan –

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

att andra talare, t. ex. Birgitta Dahl och Maj-Lis Landberg, kommer att plädera kanske just för dessa synpunkter på bostadspolitiken när de skall försvara de reservationer som är fogade vid utskottets betänkande.

Får jag dessutom säga att jag inte skall falla för frestelsen att ge mig in på att diskutera boendedemokrati, olika upplåtelseformers demokratiska inslag. Vi får, det kanske statsrådet inte är okunnig om, en debatt om hyresförhandlingslagen, hyresfrågor och bostadsrättsfrågor och allt vad därtill hör. Därför skall jag helt avstå från att diskutera dessa saker. Jag vill bara göra den lilla anmärkningen att regeringen inte bör skyta alltför mycket med åtgärder baserade på den gamla regeringens initiativ – det låter så illa! Beslutet om förvärvslån t. ex. fattades långt innan den situation som vi nu har ens var påtänkt, så det är ingenting nytt som har hänt på den punkten.

Statsrådet tecknade en bild av bostadsbyggandets omfattning som jag inte känner igen. Hon försökte med stöd av viss statistik skriva fram någonting – det vore ju skönt om det vore sant! – som det spekuleras om i finansplanen men som det inte finns något som helst stöd för i den statistik som vi i dag har tillgänglig. Det sades att första kvartalet i år skulle ha gett ett förnämligt resultat genom att det skulle peka fram mot en beräknad bostadsbyggnadsverksamhet på nära 64 000 lägenheter. Kan man räkna fram talen på det sättet, skulle det kanske bli omkring 55 000 lägenheter, men de två första månadernas högre siffror i år i jämförelse med de två första månadernas siffror förra året har redan förändrats genom att siffrorna för den tredje månaden i år är lägre än vad förra årets siffror för mars månad var. Man bör vara försiktig när man handskas med siffror, eftersom månader eller kvartal eller t. o. m. år är för korta intervaller för att man skall kunna riktigt bedöma bostadsbyggandets omfattning; att bygga hus är en så långvarig process att man inte kan ge sig på att mäta den i så korta perioder som månader.

Den verklighet vi lever i visar att det alltjämt finns en stor svårighet att övervinna ute i landet vid igångsättning av byggen, nämligen att de som skall påta sig det ansvaret och den viljeytringen inte känner någon tillförsikt inför framtiden. Många olika ting måste tas med i deras bedömning. Statsrådet tar till kommunernas planberedskap som ett av de ting som talar för att vi kommer att få ett omfattande bostadsbyggande. Men det har alltid funnits goda möjligheter att bygga mycket mer än vad det har byggts, och även när vi har klankat på kommunernas dåliga planberedskap för framtiden har den inte varit något hinder för att bygga bostäder. Det är väl närmast regeringens dåliga planering som utgjort ett hinder när det gäller att kunna inge de människor som skall påta sig den bördan en känsla av trygghet för framtiden. Regeringen använder t. o. m. det förhållandet att det är dålig avgång på lägenheter som ett bevis för att det inte behövs något mera omfattande byggande. Men det är ju i stället att beklaga att inte fler gamla kåkar saneras i det här landet. Vi skall alltså få dras med ett gammalt bostadsbestånd! Detta skall även anses vara någonting positivt, eftersom vi inte skall behöva bygga så många lägenheter – 75 000 – som bostadsutredningarna spekulerade om, på grund av att vi har kvar gamla kåkar med dass ute på gården. Sådana finns i min hemstad.

Får jag säga att vi befinner oss i en mycket säregen situation. Vi vet att det råder stor efterfrågan på bostäder och att bostadsdebatten i dag inte rör sig om tomma lägenheter – även om det finns sådana kvar – utan att den rör sig om bostadsköer, bestående av unga familjer som inte kan skaffa sig egen bostad och människor som vill ändra sin bostadssituation, men att bostadssituationen är låst i många samhällen. Materialet i de enkäter som bostadsstyrelsen gjort visar att det bara är i 42 kommuner – 16 % av de tillfrågade i de 257 kommunerna – som det inte råder bostadsbrist. I 43 % av kommunerna, eller 109 av dem, är det lång väntetid för dem som söker bostad oavsett deras önskemål om lägenhetstyp och område. Går vi sedan till nästa grupp, där det kan ta tre fyra månader att få en lägenhet, fastän de sökandes personliga intressen då inte kan bli tillgodosedda, finner vi att det rör sig om 41 % eller 106 kommuner. Det förekommer en mycket stor efterfrågan på lägenheter, den har t. o. m. ökat under den period vi nu befinner oss i.

Samtidigt går byggnadsarbetarna arbetslösa i ökad omfattning. I år är dubbelt så många byggnadsarbetare arbetslösa som för ett år sedan trots den ökade bostadsbristen.

Att få detta att gå ihop och kunna säga att statens planhushållning är god tror jag vore att skildra verkligheten alldeles felaktigt. Går vi sedan till vissa fackgrupper, ser vi att exempelvis träarbetarna har tre gånger så stor arbetslöshet som andra grupper. Vi kan också gå till geografiska områden. I Norrbotten är arbetslösheten rekordartad: 1 152 var där arbetslösa i slutet av februari. Det är bara ett år sedan man stod här i kammaren och försäkrade oss socialdemokrater, när vi kom med förslag om hur man skulle möta just den speciella arbetslösheten där uppe med åtgärder, att de problemen skulle man lösa. Vi socialdemokrater skulle bara få se att man skulle skaffa jobb åt byggnadsarbetarna i Norrbotten. Men där är alltså jämfört med andra områden i landet byggarbetslösheten rekordartad. Jag vet att det finns många hinder för ett ökat bostadsbyggande. Ett av hindren är prisbildningen på byggnadsentreprenader och på byggnadsmaterial. Det sägs i majoritetskrivningen i utskottsbetänkandet att det ligger i regeringens hand att kunna ingripa i detta avseende. Därför skall riksdagen inte ha någon mening om behovet av prisstopp på byggnadsmaterial. Vi har krävt ett prisstopp, därför att det är nödvändigt att starta i någon ända för att få ett slut på den ohämmade prisstegringen på byggnadsentreprenader, som ju är spärren för byggherrarna när det gäller att våga påta sig dagens höga byggkostnader. De kostnaderna skall man ju betala av i evighet, höll jag på att säga. I varje fall får man hålla på att betala under mycket lång tid – betydligt längre än livstiden för någon av oss. Detta drar man sig för. Då väntar man naturligtvis i förhoppning om ett regeringsskifte och bättre prisbildning på byggnadssidan, då man kan tänka sig chansen att bygga ett hus till andra kostnader än i dag. Den här spärren är alltså stark.

Det hjälper inte med att enbart subventionera kapitalet. Man måste även se till att det som skall finansieras hålls inom rimliga gränser. Det är därför mycket oroande att regeringen är så passiv när det gäller att ta i prisbildningen på byggnadsmaterial.

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Än mer oroande är regeringens oförmåga att göra någonting åt anbudssidan. För ett år sedan var vi här i riksdagen eniga om att det till den stegring av anbudspriserna som vi då kunde notera inte fanns någon förklaring i "bakomliggande mätbara faktorer", som vi uttryckte det med vårt litet kufiska språk i utskottsbetänkandet. Det betydde att det inte fanns någon förklaring till kostnadsökningarna i byggmaterialprisstegringen eller i arbetslönestegringen utan att förklaringen låg i vinstpåslag eller andra påslag som entreprenörerna gjorde. Vi visste samtidigt att det försiggick och hade försiggått en upphandling från storbyggmästare av de mindre företagen. Man hade nästan dödat konkurrensen på byggnadsentreprenadsidan i en del regioner i landet. De stora lokala variationerna i prisbildningen var ett tecken på detta. Nu har statens pris- och kartellnämnd startat en undersökning. Det är jag mycket tacksam för, eftersom vi därigenom kanske får en objektiv analys av den här branschens prisbildning. Det hade varit tacknämligt om regeringen hade velat ta i den här frågan med litet fastare nypor än vad som har skett hittills.

Det är ju så att byggbranschen mer än andra branscher är beroende av samhällets ingripande. Bostadsbyggandet skulle inte kunna fortleva en dag om inte staten engagerade sig finansiellt. Jämfört med andra näringsgrenar fordras det kanske en särskild sorts insyn i just det fögderiet. Jag tror det, för om man verkligen skärskådar situationen finner man att enskilda företag handskas med miljardbelopp, som samhället ställt till förfogande utan någon särskilt märkvärdig insyn i verksamheten. Jag tror att det vore värdefullt för bostadsbyggandets framtid om vi kunde få en rejäl insyn i den branschens sätt att fungera. Dagens situation visar att det är nödvändigt.

Vi socialdemokrater har förslag utöver den förändring av kapitalkostnaderna som regeringen föreslår i år. Det behövs för att få litet skjuts på det hela. Sett mot den nuvarande prisutvecklingen tror vi inte att regeringens förslag om ett extra tilläggsån för att ytterligare få stimulans åt byggandet räcker. Vi har villkorat detta lån därför att vi tycker inte att det är stor mening med att sänka kapitalkostnaderna för byggarna, om man kan räkna med – och det kan man tydligen – att denna sänkning snabbt äts upp av byggnadsentreprenörernas villighet att tillförsäkra sig andra priser.

En fråga som statsrådet nämnde var villkoren för olika upplåtelseformer. Hon ansåg det inte vara nödvändigt att just nu diskutera den saken. Det är mycket märkligt. Vi skall inte glömma att 1974 års riksdagsbeslut gällde kapitalkostnader för nyproducerade lägenheter och i början av lägenheternas brukningstid. I den bedömningen beaktade man inte alls överkostnaderna. De spelar numera en mycket större roll.

Trots de ändringar vi då genomförde är det alltså ekonomiskt fördelaktigare att bo i en lägenhet i ett hus som man äger själv, där man får använda sig av gäldrån-teavdrag – även om vi genomfört en viss utjämning. Och framför allt är det så att om man brukar huset en tid uppstår det helt andra värden. Om man får tro tidningarna i dag så finns det i den nya bok som kommit mycket omfattande material för en bedömning av detta.

Det har hänt så mycket i övrigt på det här området – skattetrycket är

annorlunda, prisbildningen är annorlunda och överkostnaderna är annorlunda – att det finns starka skäl att ompröva frågan huruvida kapitalkostnaderna i nyproducerade lägenheter kan sägas vara likvärdiga mellan upplåtelseformerna. Men framför allt måste vi ta nästa steg, som man redan 1974 talade om, nämligen försöka se till att det under husens brukningstid skall kvarstå lika villkor mellan upplåtelseformerna.

Jag vill till slut säga några ord om betänkandet nr 28. Jag skall också där avhålla mig helt från det som har med bostadspolitikens egentliga ärende att göra, som jag har vetskap om att de två andra socialdemokraterna från civilutskottet kommer att plädera för. Jag vill bara beröra frågan om administrationen av bostadspolitik.

Man hade väl förväntat sig rejäla tag i den frågan nu. Det har varit ett gammalt önskemål att finna en ändamålsenligare organisation för bostadspolitikens utövande i det här landet. När bostadsstyrelsen tillkom och under dess första period var det självklart ett stort behov av ett sådant verk – det gällde då att direkt gripa in i fråga om lägenheters utformning med råd och anvisningar och kontroll och granskning. I dag är detta någonting självklart. Den stora uppgift som bostadsstyrelsen hade under sitt första år behövde samhället inte lägga sig i i samma omfattning som tidigare.

I dag spelar planfrågorna mycket större roll. Och vi har under den utveckling av bostadspolitik som ägt rum kunnat märka att fråga efter fråga legat mellan planverket och bostadsstyrelsen och att man har fått lämna över och delegera olika funktioner till varandra så att det i dag är en härva av delegationer mellan dessa två verk. Frågan om att lägga samman dessa verk till ett enda har varit mogen för avgörande mycket länge. Att det kan vara besvärligt med tanke på tjänstemäns önskan att ha kvar sina skrivbord kan jag förstå. Och frågan har kanske förvärrats ytterligare i och med den nuvarande regeringsbildningens sätt att handskas med bostadsdepartementet.

Den grenen på regeringsträdet finns det två kvistar på, och då skall naturligtvis varje kvist ha sitt eget lilla verk. Men man får hoppas att det så småningom kan bli en ändring på den här punkten så att vi kan få en saklig granskning av organisationen för administrationen på central nivå och inte ha två verk som sysslar med samma saker, som de i dag får lov att göra. Jag tror att det från sparsamhetssynpunkt och effektivitetssynpunkt vore vettigt med den sammanläggning av bostadsstyrelsen och planverket som byggadministrationsutredningen på sin tid föreslog. Men det måste kanske till en ändring på regeringsnivå för att få fram det resultatet.

Jag skall inte gå in på hela frågan om länsbostadsnämndernas sätt att fungera och behovet av dem. Men jag vill säga att det är märkligt att denna regering – som i olika sammanhang så starkt pläderat för decentralisering av allmän verksamhet och för delegering av beslutsfunktioner – motsätter sig en av de värdefullaste reformer som presenterats på det här området, nämligen att låta bostadsadministrationen skötas av kommunerna.

Vi har genomfört en stor kommunsammanslagning, och kommunerna har resurser för att handskas med detta. Det finns också former utarbetade som

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

gör det möjligt att låta kommunerna handskas med den statliga långivningen på ett betryggande sätt, så att det blir en närhet mellan dem som är berörda och dem som skall fatta beslut. Men man finner alltså att den här regeringen – som har levt högt på vackert tal om att låta kommunerna idka sin verksamhet och låta staten vara mindre klåfingrig i många sammanhang – avstår från att genomföra en sådan som jag tycker ändamålsenlig och praktisk reform.

Jag skall inte säga så mycket mer. Jag vill bara, herr talman, yrka bifall till reservationerna 1–21 vid civilutskottets betänkande nr 27 och reservationerna 1–10 vid civilutskottets betänkande nr 28.

TORE CLAESON (vpk):

Herr talman! Låt mig börja med att notera att statsrådet Birgit Friggebo inte hade några nya förslag till åtgärder för att stoppa hyresutvecklingen i de en och en halv miljoner hyreslägenheter som finns. Det är tydligt och klart att den borgerliga regeringen inte tänker vidta några sådana åtgärder. Man har troligen aldrig haft några sådana ambitioner. Man söker komma runt problemen genom att satsa på en ökad privatisering av boendet. Man vill lösa problemen med de höga hyrorna genom att flytta in en del av de vinst- och spekulationsintressen som finns på bostadsmarknaden innanför väggarna på de hyreslägenheter där en så stor del av de svenska hushållen bor.

Ett utbyggt system med äganderättslägenheter skulle innebära en diskriminering av bostadssökande som saknar hög inkomst eller tillgång till erforderlig kapitalinsats. Det framgår av det som Birgit Friggebo sagt alldeles tydligt att detta är den inriktning som den borgerliga regeringen har då det gäller den framtida bostadspolitiken. I stället för att ta itu med problemen med de höga hyrorna försöker man på detta sätt gå runt dem och inriktar sig på en ökad privatisering.

Detta sker i ett läge då hyrorna stiger snabbare än någonsin, då bostadsspekulationen griper omkring sig, då akut bostadsbrist uppstått på flera håll, inte minst därför att bank- och fastighetskapitalet på senare år funnit det alltmer lönsamt att satsa på småhusbyggande. Både skatte- och bostadspolitik gynnar dem som äger sin bostad gentemot dem som hyr.

Alla dessa tendenser fanns klart märkbara också under Olof Palmes regeringstid. De asociala tendenserna har emellertid förstärkts under den borgerliga regeringen. Regeringen – och borgerliga majoriteter i många kommuner – gynnar systematiskt fastighetskapital och spekulanter, både vid nybyggnad och vid sanering.

Situationen på bostadsmarknaden blir alltmer krisartad. Bygandet av flerfamiljshus har under senare år minskat starkt, och i många kommuner råder nu totalt stopp för byggande av lägenheter i flerfamiljshus. Arbetslösheten bland byggnadsarbetarna ökar liksom sysselsättningsproblemen för hela byggbranschen. Bostadsbyggandet har alltmer privatiserats, och de fria marknadskrafterna har fått större utrymme. Byggmaterialekostnaderna har ökat mycket kraftigt liksom själva byggkostnaderna, bränsle, skatter, kommunala taxor och avgifter och avgifter för underhållstjänster. Fastighetspekulation och svart handel med bostadslägenheter ökar, och saneringsfas-

tigheter ombildas till privata bostadsrätter med strimlade lån. Svårigheterna tilltar för de allmännyttiga bostadsföretagen med deras sociala ansvar och därmed följande högre kostnader.

Den öppna bostadsbristen har kommit tillbaka. Särskilt hårt drabbar detta ungdomar, lågavlönade och invandrare, som nu riskerar att helt slås ut från bostadsmarknaden. Det är ett tecken på detta när bostadslösa ungdomar i sin desperation inte ser någon annan utväg än att ockupera tomma lägenheter.

Bostadsmiljöerna i många flerfamiljshusområden är fortfarande undermåliga. Många flerbarnsfamiljer är trångbodda, och det finns fortfarande ett stort antal omoderna och halvmoderna lägenheter. De ekonomiska orättvisorna mellan olika boendeformer kvarstår och tilltar. Bristerna, orättvisorna och de ständiga hyreshöjningarna slår hårdast mot dem som har minst bärkraft. En ökad åtskillnad mellan människor och social isolering följer i bristernas, orättvisornas och hyreshöjningarnas spår. Många hyresgäster ser nu ingen möjlighet att klara ytterligare hyreshöjningar – pengarna räcker helt enkelt inte till.

Bostadsbidragen har inte följt med i utvecklingen. De övre hyresgränserna och inkomstgränserna är för låga. De ansatser som funnits till en social bostadspolitik hotar nu att försvinna. Hundratusentals hyresgästers krav på hyresstopp måste nu genomföras för att snabbt lindra verkningarna av den förda bostadspolitiken. Därefter måste kraftåtgärder sättas in för att en socialt inriktad bostadspolitik skall kunna förverkligas.

Vänsterpartiet komministerna har i en rad motioner till årets riksdag redovisat sin syn på hur man skall stoppa den nuvarande utvecklingen och genomföra en annan bostadspolitik som både tar itu med *verkningarna* av den bostadspolitik som förs och angriper *orsaken* till de höga hyrorna. Ett första led i en sådan politik i hyresgästernas intresse är att fatta beslut om att sätta stopp för den tröstlösa raden av hyreshöjningar.

Vpk ser ett högt och jämnt bostadsbyggande som en förutsättning för en social bostadspolitik. En hög och jämn byggproduktion skapar också förutsättningar för att kunna garantera en jämn sysselsättning inom byggnadsarbetarkåren. Nybyggandet skall enligt vår mening vara inriktat på lägenheter i flerfamiljshus, och småhusbyggande bör få ske i huvudsak som kompletteringsbebyggelse eller utanför tätorternas centrala delar. Allt byggande bör ske i regi av allmännyttiga eller kommunala byggföretag och planeringen vara gemensam för olika regioner.

Även bostadssaneringarna skall ske i allmännyttig regi. Inom ramen för saneringens sociala målsättning måste hyresgästerna ha ett avgörande inflytande över förändringarna. Sanering och byggande måste planeras så att man regionsvis får en jämn fördelning av lägenhetsstorlekar med ett något större antal smålägenheter i nyproduktionen och en övergång mot större lägenheter i sanerade hus. En sådan planering måste också innefatta ett rikt utbud av olika kollektiva boendeformer. Med målsättningen att motverka social isolering och främja gemenskap mellan hyresgästerna måste kollektiva utrymmen och gemensamhetslokaler byggas in i sanerade och nybyggda

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

hyreshus.

I princip skall alla nybyggda och sanerade lägenheter upplåtas med hyresrätt. För att sätta stopp för lägenhetshandeln och de privata fastighetsägarnas rätt att avvisa hyresgäster som anvisats bostad måste obligatoriska regionala bostadsförmedlingar med anvisningsrätt införas. En obligatorisk förmedling av alla nyproducerade och ledigblivna lägenheter genom kommunal bostadsförmedling är ett grundläggande rättvisekrav.

Herr talman! Riksdagen skall inte i dag ta ställning till alla vpk-förslagen om en ny bostadspolitik, där hyresstoppskravet förs fram som en del i en bostadspolitik som innebär att vi bygger mer flerfamiljshus, att vi avskaffar fastighets- och markspekulation, att vi avskaffar monopolen beträffande byggmaterial osv. Vi måste, som vpk också föreslagit, få ned priserna på byggnadsmaterial genom ett prisstopp. Vi måste sänka bostadslåneräntan för de allmännyttiga bostadsföretagen och ge dem särskilda ränte- och amorteringsfria lån. Vi måste få bättre bostadsbidrag och en rättvisare fördelning av boendekostnaderna.

Det handlar om en bostadspolitisk helhetssyn med ingrepp på kapitalets och vinsternas bekostnad, med samhällsinsatser och ingripanden då det gäller kapital, mark, byggnadsmaterial, byggande, ägande och förvaltning. En social bostadspolitik innebär hyror som är överkomliga för låg- och medelinkomsttagarna. En sådan politik kan bara uppnås genom att vpk:s krav genomförs.

Vpk ställer i år liksom tidigare år olika förslag till åtgärder på bostadsmarknaden, som tillsammans skulle innebära en radikalt ny bostadspolitik – en bostadspolitik där bostaden blir en social rättighet. Här kommer också frågan om bostädernas finansiering in. Räntans storlek och amorteringstidens längd liksom hur kreditförsörjningen är organiserad har en avgörande betydelse för bostadskostnaderna. Vi återkommer därför med vårt tidigare förslag om inrättande av en statlig bostads- eller samhällsbyggnadsbank och en statlig totalfinansiering av bostadsbyggandet med enhetslån till låg och fast ränta. Det nuvarande systemet leder till onödiga fördyringar, som får betalas av hyresgästerna.

En låg och fast ränta är en förutsättning för låga boendekostnader men måste givetvis kopplas till en bostads- och hyrespolitik som präglas av ett socialt innehåll, där rätten till en bra bostad till rimlig kostnad jämföras med exempelvis rätten till bra undervisning och sjukvård.

Eftersom vi inte kan se någon fördel med privat fastighetsägande, men däremot en rad nackdelar, blir det naturligt att ställa de privata hyreshusen vid sidan av den statliga belåningen. Ett sådant förslag är motiverat redan med nuvarande finansieringssystem och kan genomföras utan längre dröjsmål, genom att fortsättningsvis inte medge statliga bostadslån för ny- eller ombyggnad av enskilt ägda flerfamiljshus och småhus som inte skall bebos av låntagaren.

De allmännyttiga och bostadskooperativa företagens problem med höga hyror och en sjunkande nyproduktion måste också ges en tillfällig lösning genast. Det kan göras genom att omgående sänka räntan och förlänga

amorteringstiden för de statliga lånen. Dessa lågräntelån skall då riktas speciellt till nybyggda hyres- och flerfamiljshus hos de allmännyttiga och bostadskooperativa företagen. Förutom huvudskälet att endast ägande och förvaltning av hyreshus utan vinstintressen skall få förekomma, är förslaget motiverat av de extra kostnader och det extra sociala ansvar som läggs framför allt på de allmännyttiga bostadsföretagen.

Vpk har ställt krav på ett hyresstopp som ett första steg att bryta den nuvarande ohållbara utvecklingen. Vi är emellertid medvetna om att uteblivna hyreshöjningar även på kort sikt kan medföra konsekvenser som inte är önskade.

För att klara de allmännyttiga företag som råkar i svårigheter på grund av att de inte får sina "självkostnader" täckta måste de snarast erhålla lån. Det kan ske genom en typ av tilläggs lån som infördes under de krisartade förhållandena i början av 1950-talet – alltså ränte- och amorteringsfria lån för att klara kostnadsökningarna jämfört med exempelvis 1976 eller 1977 års nivå.

De lägre hyror och bättre förhållanden som ett genomförande av våra förslag skulle medföra för de boende hos de allmännyttiga bostadsföretagen och bostadskooperationen skulle också medföra fördelar för de hyresgäster som bor privat. De privata fastighetsägarna kan då inte på samma sätt som hittills – genom bruksvärdesprincipen – fortsätta att höja hyrorna med hänvisning till de allmännyttiga bostadsföretagens hyror, vilka enligt gällande system med bruksvärdeshyror är prisledande.

Priserna på byggnadsmaterial har som bekant stigit väldigt kraftigt – ja, kraftigare än de flesta andra priser. Fr. o. m. 1973 och fram till juli 1977 steg priserna på byggnadsmaterial med i medeltal 85,4 %. Under samma period steg producentpriserna i allmänhet med 72,4 % och konsumentpriserna med 56 %, trots att det under långa perioder 1974–1975 rådde prisstopp på de flesta byggmaterialprodukterna.

Byggkostnadernas snabba stegring under senare år har särskilt drabbat flerfamiljshusen och drabbar därmed också hårdast vanliga hyresgäster. Byggherrarna har i allmänhet inte något större intresse av att pressa priserna. Kostnaderna kan vältras över på bostadskonsumenter. Byggtreprenörerna är garanterade mot prishöjningar under byggtiden genom indexklausuler i kontrakten. Återförsäljarna av byggmaterial höjer sina priser med samma procenttal som leverantörerna, oavsett om de haft lika stora kostnadshöjningar eller ej.

Ett långvarigt prisstopp på byggmaterial är högst befogat, inte minst mot bakgrund av det "hattande" som förekommit under senare tid med införande av prisstopp, införande av anmälningsskyldighet, avveckling av prisstopp i etapper ersatt av anmälningsskyldighet, slopande av prisstopp, slopande av anmälningsskyldighet och prisreglering i tidigare omfattning, osv. Ett ordentligt prisstopp skulle verksamt kunna bidra till att stoppa kostnadsutvecklingen och därmed också bidra till att begränsa hyreshöjningarna.

Herr talman! Jag skall nu inte ytterligare kommentera våra motioner som behandlas i civilutskottets betänkande nr 27. Inga Lantz och Karin Nord-

lander kommer senare i debatten att göra det. Jag vill emellertid redan nu yrka bifall till samtliga vpk-motioner som behandlas i civilutskottets betänkande nr 27.

I civilutskottets betänkande nr 28 behandlas bl. a. vpk-motionen om införande av en obligatorisk kommunal bostadsförmedling. Förslag om sådan förmedling av alla nyproducerade och ledigblivna lägenheter genom kommunal bostadsförmedling har tidigare vid många tillfällen ställts av den kommunistiska riksdagsgruppen. Riksdagen har med olika invändningar avvisat dessa förslag, och utskottet gör det även nu liksom man gör det i den socialdemokratiska reservationen nr 6.

Den förändring av bostadsbyggandets omfattning och inriktning som skett ställer ökade krav på bostadsförmedlingarnas roll och uppgifter. Frågan om en generell, obligatorisk bostadsförmedling har diskuterats under många år, men fortfarande gäller att de nuvarande anvisningsmöjligheterna för kommunerna är otillräckliga. Av de undersökningar om bostadsförmedlingsverksamhet och bostadsefterfrågan i kommunerna som bostadsstyrelsen gjort under senare år har det bl. a. framgått att många kommuner har stor brist på hyreslägenheter. Många kommuner anger också att efterfrågan på hyreslägenheter i flerfamiljshus överstiger tillgången. Av kommunerna har två tredjedelar angivit viss bostadsbrist och att bostadsmarknadsläget blivit svårare än tidigare.

Mot bakgrund av den pågående utvecklingen torde förhållandena sedan dess ytterligare ha försämrats, men regeringen har i årets budgetproposition ändå inte berört bostadsförmedlingsverksamheten eller kommit med något förslag. Man har tydligen inte bestämt sig för hur man skall göra med förslagen från boendetredningarna beträffande kommunal anvisningsrätt.

I konsekvens med den lagstadgade skyldigheten för kommuner att bära ansvaret för bostadsförsörjningen borde också kommunerna ha det avgörande inflytandet på anvisningsrätten till alla nyproducerade och ledigblivna lägenheter. Då skulle det också bli möjligt att anvisa bostäder åt människor med de största behoven – efter medicinska och sociala skäl – de bostäder de bäst behöver. Möjligheterna att stoppa segregation i boendet och främja en allsidigare hushållssammansättning skulle även öka om *alla* hyresvärdar hade skyldighet att ta emot bostadssökande som anvisas av den kommunala bostadsförmedlingen.

Jag yrkar bifall till vpk-motionen 860.

Orsakerna till den situation vi har på bostadsmarknaden sammanhänger med den politik den borgerliga regeringen för, en politik som, om den får fortsätta på den inslagna vägen, kommer att betyda ytterligare försämringar för landets lönearbetare och hyresgäster, en fortsatt hyresgästfientlig politik. Grunden till denna politik lades emellertid av den tidigare socialdemokratiska regeringen och den bostadspolitik man förde i bästa samförstånd med centern och folkpartiet.

Det är helt följdriktigt att den borgerliga regeringen liksom den tidigare socialdemokratiska agerar så kraftlöst och så darrhant då det gäller bostadspolitiken att det inte finns något radikalt i denna politik. Som allmän

utgångspunkt har man ju att de s. k. marknadskrafterna skall få verka också på bostadsmarknaden, och som allmänna förbehåll gäller enligt både borgare och socialdemokrater bl. a. att privata fastighetsägares intresse att få en rimlig avkastning på sitt i fastigheten nedlagda kapital inte kan åsidosättas.

Från socialdemokratiskt håll kommer det ibland en del sanningar. Det sker i samband med första maj, vid olika möten och kongresser, i artiklar och inlägg i pressen. Man påpekar brister och orättvisor och lägger fram förslag till åtgärder mot olika vinst- och spekulationsintressen på bostadsmarknaden. Aftonbladet har under de senaste månaderna haft en rad artiklar där man talat om den utsugning som landets hyresgäster är utsatta för. Man har belyst den gigantiska kapitalöverföringen från hyresgästerna till grupper med fast egendom, de 4 å 5 miljarder kronor som varje år under 1970-talet har gått till de rikaste bland villaköpare.

Man talar från socialdemokratiskt håll ibland om att hyrorna måste sänkas generellt därför att de i förhållande till folks inkomster och i förhållande till kostnaderna inom andra upplåtelseformer är för höga, att bostaden inte får vara en handelsvara och att vi behöver en bostadssocial revolution. Vpk är överens med arbetarrörelsen i övrigt om det mesta av sådana värderingar och de förslag som ställs till åtgärder för en social bostadspolitik.

I senaste numret av LO-tidningen görs en sammanställning av de viktigaste bostadspolitiska krav som ställs av SAP och det man kallar arbetarrörelsens olika grenar – ungdomsförbundet, kvinnoförbundet, HSB, Riksbyggen, LO och Hyresgästernas riksförbund. Den sammanställningen visar på ett mycket påtagligt sätt vad vi från vpk många gånger framhållit, nämligen att vi i själva verket har ett mycket brett stöd ute bland hyresgästerna, i fackföreningsrörelsen, i bostadskooperationen och i den socialdemokratiska rörelsen för de krav som vi sedan många år fört fram och slagits för bl. a. här i riksdagen.

Det gäller exempelvis frågan om att den mark som behövs för samhälls- och bostadsbyggandet och de privata hyreshusen skall vara i samhällets ägo. Det gäller förslagen om statlig totalfinansiering och en bostads- och samhällsbyggnadsbank. Det gäller särskilda statliga tilläggsån för flerfamiljshusen och större rättvisa mellan olika boendeformer genom bl. a. tak för ränteavdragen och avdrag från skatt i stället för från inkomst. Det gäller kraven på obligatorisk bostadsförmedling och förbättring av bostadsbidragen. Det gäller åtgärder för att stoppa spekulationen i samtliga bostadsformer, ökat bostadsbyggande främst i flerfamiljshus samt åtgärder för att motverka segregation och främja kollektiva boendeformer.

Man får emellertid ett intryck av att socialdemokraterna velat tilldela olika organisatörer var och en sin bit för att de skall driva vissa delfrågor som gäller bostadspolitiken. Vänsterpartiet kommunisterna har ett samlat program med dels mera kortsiktiga omedelbara krav som snabbt måste genomföras, dels mera långsiktiga krav som gemensamt skulle innebära en bostadspolitik med en annan inriktning, ett annat innehåll än den nuvarande. Ingen skulle vara gladare än vi om arbetarrörelsen i övrigt övertog dessa *samlade* krav och om vi tillsammans kunde mobilisera medlemmarna till kamp för genomförande av

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

en hyres- och bostadspolitik med socialistisk inriktning – en bostadspolitik som skulle innebära lägre boendekostnader samt garantera bättre boendeförhållanden och ett verkligt hyresgästinflytande.

Herr talman! Det kommunistiska partiet har av tradition haft en omfattande och väl utformad bostadspolitik. Partiet var först med att kräva kommunal bostadsproduktion och har på alla områden bekämpat vinstintressen och spekulation, också i lägen där alla andra partier har hukat för kraven att "hyresgästerna måste lära sig att betala vad det kostar". Nu mer än på länge är det motiverat att gemensamt kämpa för en ny bostadspolitik där vi förverkligar bostaden som en social rättighet.

Statsrådet BIRGIT FRIGGEBO:

Herr talman! Först något om enigheten beträffande bostadspolitiken här i riksdagen.

Per Bergman vet ju mycket väl att socialdemokrater, folkpartister och centerpartister bildar ett starkt parlamentariskt underlag i riksdagen. Han vet också mycket väl att det därför inte går att föra en moderat bostadspolitik. Det här är ju en av de frågor, där det är fullt klart och alltid har varit klart att moderaterna står vid sidan om, och det är ingen hemlighet.

Jag tycker också att detta stöds av det faktum att socialdemokraterna tillstyrker samtliga de förslag som vi har lagt fram i budgeten för att stimulera bostadsbyggandet m. m. I vissa fall vill socialdemokraterna gå något längre, och det kan man naturligtvis diskutera, men själva inriktningen råder det, såvitt jag förstår, en massiv enighet om.

Det är givetvis ett viktigt socialt mål att vi undviker att få tillbaka det köelände som bristen på bostäder under 1960-talet innebar. Jag är ledsen att man här i riksdagen ibland måste tala om "döda ting", nämligen de medel som man skall använda för att nå de övergripande bostadspolitiska målen. Det är ändå så att medlen till sist blir det viktiga för att nå målen, och därför får vi faktiskt ibland också ägna oss åt att tala om de "döda tingen" i stället för att föra mer övergripande långsiktiga debatter, som kanske inte ger någonting, för att nu förverkliga för människorna de mål som vi har.

Per Bergman var inne på frågan om omfattningen av bostadsbyggandet och menade att det är en lång process, och en redovisning av siffror över någon månads byggande kan inte vara avgörande för en bedömning av framtiden. När jag säger att det finns goda förutsättningar för att vi skall kunna uppnå det regeringen säger i finansplanen, nämligen igångsättning av ca 60 000 lägenheter i år, så bygger naturligtvis den uppfattningen på undersökningar om möjligheterna för kommunerna att genomföra bostadsbyggandet.

Bostadsstyrelsen, länsbostadsnämnderna och länsarbetsnämnderna har under våren med samtliga kommuner gått igenom vilka möjligheter det finns att klara detta. Bostadsstyrelsen har kommit fram till att det finns planmässiga förutsättningar för ett byggande av 64 000 lägenheter. Men med den osäkerhet som finns när det gäller att bedöma, säger man att det mål på 60 000 som regeringen har ställt upp också kommer att kunna nås. Jag har inte i denna talarstol använt siffrorna för de två första månaderna i år, som visade

en mycket glädjande ökning i bostadsbyggandet, som intäkt för att vi skulle klara de 60 000 lägenheterna. Den uppfattningen bygger naturligtvis på bedömningar av kommunernas planläggning för bostadsbyggandet.

Det är intressant när Per Bergman säger att bostadsbyggandet är en lång process. Jag roade mig med att bläddra litet i socialdemokraternas sista budget för att se hur stor framförhållning man hade att möta den minskning i bostadsbyggandet som har pågått under hela 1970-talet, och det fanns inte ett enda förslag som låg i linje med att försöka stimulera igångsättningen av bostadsbyggandet. Vad vi gjorde när vi tillträdde var att ändra på beräkningen av bostadslånen. Vi förändrade lånetaket flera gånger löpande under året – socialdemokraterna hade principen att det skulle göras vid varje årsskifte, med den osäkerhet och den otrygghet det innebar för kommunerna och byggarna att inte veta att de verkligen fick en bättre låneanpassning till byggkostnadsutvecklingen. Vi har nu satt ett helt nytt system i funktion i år, för att varannan månad se till att det blir en anpassning som innebär bättre trygghet när man skall sätta i gång bostadsbyggande.

Jag har också tidigare redovisat några förslag och åtgärder som underlättar en ökning i bostadsbyggandet, nämligen sänkningen av den garanterade räntan och mer stabilitet i överenskommelserna med bankerna när det gäller att klara byggnadskreditiven.

Det finns ett förslag när det gäller bostadsbyggandet där socialdemokraterna går något längre än regeringen gör, och det är det omtalade ränte- och amorteringsfria tilläggslånet. Man vill koppla det till ett prisstopp på byggmaterial. Vi har ju en mycket intensiv prisövervakning på byggmaterialsidan, med punktvisa prisstopp där det behövs. Det har givit till resultat att byggmaterialpriserna under förra året ökade mindre än genomsnittet för andra varor och tjänster, som t. ex. redovisas i konsumentprisindex. Det är viktigt att behålla den bevakning vi har.

Jag tycker förslaget om tilläggslån är en byråkratiskt krånglig konstruktion. Om man nu vill sänka boendekostnaderna, varför går man inte ett steg längre än regeringen gör och kräver en ytterligare sänkning av den garanterade räntan med ca 0,3 %? Det ger ju samma effekt. Men just konstruktionen av tilläggslånet är en byråkratisk uppfinning som skulle innebära att arbetet på länsbostadsnämnder, uti i kommuner och på andra ställen skulle bli mycket mer omfattande. Låt mig i det sammanhanget säga att regeringens förslag till sänkning av räntan motsvarar en kompensation för den byggkostnadsstegring som vi haft under de senaste åren, vilket borde möjliggöra – det kan vi f. ö. redan nu konstatera – ett ökat byggande.

Per Bergman var inne på frågan om jämvikten mellan besittningsformerna, och den frågan är viktig. När det nya systemet introducerades 1974 räknade man med en jämvikt vid ett löneläge som gav en marginalsattesats på ca 50 %. Det är riktigt som Per Bergman sade, att man då inte räknade med överkostnaderna. Regeringen har i det här avseendet infört en rad förändringar. Vi har ändrat villabeskattningen och uppdragningsreglerna när det gäller den garanterade räntan, och vi har sänkt den garanterade räntan i nyproduktionen. Detta sammantaget gör att man nu, vid ett löneläge som ger

en marginalskattesats på 60 %, i nyproduktionen uppnått en balans mellan olika upplåtelseformer när det gäller de ekonomiska villkoren på kapitalkostnadssidan inkl. överkostnaderna. Därmed faller Per Bergmans resonemang om att regeringen inte ordentligt har följt upp inriktningen av 1974 års bostadspolitiska beslut.

Jag vill sedan säga några ord om byggadministrationen. Bostadspolitiken har under det senaste året alltmer kommit i centrum för debatten. Bostadspolitiken rör viktiga frågor, och enligt min mening behöver man därför ha ett bostadspolitiskt sektorsorgan. Detta bör tillföras nya uppgifter som möjliggör att organet kan uppfylla sina bostadspolitiska åligganden. Låt mig säga att jag tycker att man skall vara restriktiv när det gäller att sammanföra olika verk, så att man inte får något slags elefantiasis. Det ligger inte något positivt enbart i åtgärden att sammanföra olika verksamheter, utan man måste ju också ta hänsyn till vilket resultat man uppnår med en sammanslagning. Enligt min mening är det viktigt att bostadspolitiken har ett eget sektorsorgan, och det är intressant att notera att också de remissorgan, som jag skulle vilja beteckna som stående konsumenterna närmast, ifrågasatte värdet av en sammanslagning av bostadsstyrelsen och planverket. Man menade att det samarbete som behövs skulle kunna ske utan en sådan sammanslagning.

PER BERGMAN (s) kort genmäle:

Herr talman! Vårt förslag när det gäller tilläggslånet innebär inte alls ett krångligt system, utan det är mycket lätt att administrera. Dess tillfälliga karaktär, dvs. att det skulle gälla under innevarande år, motiverade att vi inte föreslår samma metod som regeringen, en metod som man mycket snart skulle ha blivit tvungen att ändra. Att systemet skulle bli krångligt tror jag alltså inte att man behöver vara särdeles ängslig för.

Låt mig i sammanhanget säga att vi har bundit detta till ett prisstopp, eftersom ett sådant är en nödvändighet. Statsrådet säger att regeringen redan har beaktat den frågan i och med att man infört prisövervakningen. Men att sitta och bevaka prisstegringar innebär ju ingen positiv handling – det kan vi alla göra – utan det är att stoppa prisutvecklingen som är det angelägna. Såvitt jag vet är det bara för några speciella typer av takpannor som man någon gång förra året införde prisstopp; något annat har man mig veterligen inte infört prisstopp på.

Statsrådet sade att en sammanslagning av de här verken skulle innebära att det blev en stor apparat av det hela eller en elefantiasis, som hon kallade det. Men så är det ju inte. De båda verken handlägger samma saker, och de måste delegera sina ärenden över till varandra. Det är detta som är opraktiskt. Det ena verket har ansvaret för ett ärende, men måste administrera det över till det andra, eftersom detta ansvarar för vissa delar av ärendet. Vårt förslag innebär inte att det blir något stort verk genom denna sammanslagning, men tydligen är det besvärligt att genomföra en så praktisk och enkel reform som förslaget innebär och som det fanns stor anslutning bakom i remissvaren, vilket man lätt kan upptäcka vid en genomgång av dem.

Får jag sedan säga att det var väldigt skönt att av statsrådet få höra en så klar

och entydig beskrivning av regeringens sätt att fungera i bostadsfrågan: Här står moderaterna utanför regeringen och har ingenting att säga till om. Det är vi folkpartister och centerpartisterna som styr tillsammans med socialdemokrater och kommunister i den här frågan.

Jag skall villigt erkänna att moderaterna i bostadssammanhang haft besvärligheter att få regeringens stämpel på sina tankar. Vad som är det besvärliga och det otillständiga är ju att moderaterna har lyckats passivera regeringen, så att den inte gör någonting. I stället för att ta initiativ och vara handlingskraftig sitter man och träter om olika slags ståndpunktstaganden. När vi nästa gång i det här huset skall diskutera hyresförhandlingslagen, hyresfrågor och vad därtill hör framgår det kanske vilket tryck moderaterna utövar inom regeringen.

Sedan sade statsrådet att hon var ledsen för att man måste behandla döda ting, men det behandlade jag också. Statsrådet beskrev emellertid sitt anförande som en målbeskrivning av bostadspolitiken, men det var det enligt mina värderingar långt ifrån.

TORE CLAESON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Får jag först ta upp det som Per Bergman sist kommenterade.

Det är egentligen rätt anmärkningsvärt när Birgit Friggebo säger att moderaterna inte skulle ha något inflytande då det gäller bostadspolitiken, trots att de sitter med i regeringen. Det finns nog anledning att komma tillbaka till det resonemanget, eftersom den borgerliga regeringen förmodligen kommer att fortsätta att plocka ut vissa småbitar, som sammantagna kommer att försämra förhållandena för de vanliga hyresgästerna och undergräva det lilla som finns kvar av sociala inslag i bostadspolitiken.

Birgit Friggebo betecknade sänkningen av den garanterade räntan för nyproduktionen som ett positivt inslag. Vi kan väl vara överens om, att om man sänker den garanterade räntan något för de bägge sista årgångarna hus, kan det bli positiva verkningar när det gäller de husen. Men Birgit Friggebo talade inte om att det i propositionen samtidigt föreslås att man skall trappa upp den garanterade räntan för samtliga statligt belånade hus fr. o. m. den 1 oktober 1980. Hon sade inte någonting om vad detta innebär i fråga om hyreshöjningar för hyresgästerna.

Liksom Per Bergman måste jag beträffande prisstoppet på byggnadsmaterial säga att det är skillnad på vad man kallar prisövervakning, att uppmärksamt följa vad som händer, och att sätta in åtgärder som direkt får till resultat att priserna kan hållas nere. Det är alltså bättre med ett prisstopp på byggnadsvavar.

Får jag sedan säga att när det gäller att införa särskilda tilläggs lån som ett led i hjälpen till de allmännyttiga bostadsföretagen att hålla hyrorna nere kan det, enligt min uppfattning, naturligtvis inte ha någon avgörande betydelse om det blir en ytterligare arbetsbelastning på länsbostadsnämnderna. Det måste vara viktigare att sådana åtgärder som införande av ränte- och

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

amorteringsfria tilläggsån får en klart positiv effekt då det gäller att hålla hyrorna nere.

Statsrådet BIRGIT FRIGGEBÖ:

Herr talman! Det är självklart att det viktiga är de bostadspolitiska målen, inte de tekniska lösningarna. Men om man kan uppfylla ett önskemål genom att förenkla på en punkt, bör man naturligtvis göra det. Det enklaste vore naturligtvis att ytterligare sänka den garanterade räntan med 0,3 procentenheter, och det var det det var fråga om. Vad socialdemokrater och kommunister vill införa är en ny låneform, som kräver nya byråkratiska anordningar i hanteringen för kommunerna, för de lånesökande och för länsbostadsnämnderna. Varför skall man krångla till det för sig? Det har varit och är en viktig uppgift för regeringen att se till att man minskar byråkratin i lånehanteringen, och bostadsstyrelsen har så sent som för några veckor sedan lagt fram en rad förslag i den riktningen. Jag tycker att man skall vara vaksam på den punkten.

Det som Per Bergman sade var mycket intressant. Han redovisade en okunnighet om hur prisövervakningen och prisstoppen på byggnadsmaterial fungerar. Det är ju en rad varor som till och från har varit prisstoppade. Man har haft en intensiv prisövervakning i olika former, och det har lett till en lägre kostnadsutveckling på byggmaterialområdet än inom samhället i övrigt. Det är bara ett konstaterande som jag gör utan någon egentlig värdering i övrigt.

Jag avvisar bestämt det som Per Bergman säger om att bostadsstyrelsen och planverket skulle ägna sig åt samma saker. Det är inte så. De har mycket som de behöver konferera om och som de bör göra tillsammans, men jag ser ingen nackdel i att ha två organisationer som diskuterar ihop sig i olika avseenden i stället för att ha en stor organisation. Tvärtom kan resultatet bli mycket bättre, om man har två olika utgångspunkter för sitt resonemang. Planverket har ju ett mer övergripande ansvar för planering och byggnormer över huvud taget medan bostadsstyrelsen mera skall syssla med bostadsfrågor. Jag tycker att det är viktigt att vi har ett bostadspolitiskt organ som kan hävda de frågorna.

Per Bergman har i stort sett i varje anförande som han hållit i kammaren sedan den nya regeringen tillträdde sagt att det visas passivitet från regeringens sida, och han kan naturligtvis fortsätta med det. Här läggs det fram förslag på förslag, till bostadsförvaltningslag, till hyresförhandlingslag osv. – budgeten är full av bostadspolitiska förslag till förbättringar för människorna. Jag skall inte räkna upp samtliga dessa förslag. Flera företrädare från utskottet kommer att gå in på de frågorna.

Tore Claesson sade att jag hade aktat mig noga för att tala om att vi samtidigt som vi sänker den garanterade räntan, alltså ökar subventionerna i det nybyggda beståndet, också genomför en upptrappning av den garanterade räntan som något minskar subventionerna i det äldre beståndet. Tvärtom ville jag sorn en viktig del i mitt anförande och i de förslag som regeringen har lagt fram framhålla att vi försöker att balansera hyressplittningen.

Den upptrappning som det är fråga om fr. o. m. den 1 januari 1980 betyder en hyreshöjning på ungefär 6–8 kr. per månad. Det priset tycker jag att det är värt att betala för att kunna sänka hyrorna i nyproduktionen för en trerumslägenhet med ungefär 80 kr. i månaden. Det har till följd att man både stimulerar bostadsbyggandet och håller hyrorna nere i det nya beståndet.

Jag vill också göra en ytterligare kommentar till vad Tore Claeson sagt i sina båda anföranden. Uttrycket "privatisering" har på senare tid kommit att användas som ett tillhygge i den bostadspolitiska debatten, och även Tore Claeson använde det. Det är ofta litet oklart vad som därmed egentligen avses. Jag förmodar att man inte avser de s. k. förvärvslånen – som Per Bergman påpekade inte hade föreslagits av den nuvarande regeringen. Det är den sittande regeringen som första gången har använt förvärvslånen till att möjliggöra omvandling av privata hyreslägenheter till kollektivt ägda bostadsrätter i HSB:s regi. Jag antar att det inte är det Tore Claeson menar när han talar om privatisering. Vi har sålunda möjliggjort att man i Stockholms förorter – inte i innerstaden – och i några kommuner ute i landet just har kunnat omvandla privatägda hyreslägenheter till bostadsrätter i HSB:s regi.

PER BERGMAN (s) kort genmäle:

Herr talman! Den gamla regeringen kunde ju inte tillämpa ett beslut som fattades strax innan den skulle avgå och fortsätta att verka enligt sina egna önskemål. Det finns författningshinder för det. Det borde statsrådet Friggebo inte vara okunnig om.

Okunnighet och okunnighet! Jag har skaffat mig kunskap om prisbildningen och prisregleringen genom att ta del av ett rätt omfattande material som vi har tillgång till i utskottet. Det finns redovisat på s. 13–15 i utskottsbetänkandet. Jag skall därför inte fördjupa mig mycket i det. Jag bara noterade som en lustighet det som statsrådet förra gången skröt med som er. stor nyhet, nämligen att man fått prisstopp på takpannor av betong, och i januari i år har vi fått prisstopp på murtegel och fasadtegel. Men prisstopp är sparsamt förekommande inom byggnadsmaterialbranschen. Det torde vara oomtvistat, och det kan man skaffa sig information om utan att ha alltför mycket kunskaper bakom.

Är det så att det bara är det formella som skiljer statsrådet och mig beträffande tilläggslånet? Är statsrådet villig att vara med om att sänka kapitalkostnaden så mycket som motsvarar ett tilläggslån på 10 % av låneunderlaget, så inte skall väl vi träta om formerna. Vi socialdemokrater valde formen med ett tilläggslån som skall upphöra att utgå vid årets slut. Men vill statsrådet vara med om en lösning i annan teknisk utformning enligt de regler som regeringen själv har föreslagit för att sänka kapitalkostnaden, tror jag säkert att jag skall få mina partivänner med mig på den punkten. Det vore bra om vi kunde få besked om det. Eftersom det är det här krånglet och den tekniska utformningen som statsrådets argumentation omfattar, kan man få den föreställningen att skiljaktigheten är formell. Det finns väl tillfälle för statsrådet att återkomma, om inte i replik till mig så i varje fall senare

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

under debatten.

Det är nästan rörande att höra hur stor omsorgen är om förenkling på den här biten. Men man har inte alls något emot att tjänstemän inom två verk sitter och pratar om samma sak på olika håll. Det är bara bra, sade det. Det är det vi tycker är onödigt. Det finns inget skäl att ha två verk som sysslar med samma saker.

TORE CLAESON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Man kan sänka den garanterade räntan, sade Birgit Friggebo, det är för de statsbelånade husen mindre krångligt än att införa tilläggs lån. Att sänka den garanterade räntan är också vad vi har föreslagit från vpk:s sida – dock med den skillnaden att sådan sänkning skall göras bara för de allmännyttiga företagen och för bostadskooperationen. Detta får nämligen i förlängningen sådan effekt att man också kan hålla hyrorna nere i de privata fastigheterna.

De allmännyttiga bostadsföretagen skall, som jag påpekade i mitt första inlägg, enligt hyreslagen vara prisledande, eftersom de inte drivs av vinstintresse. Men man tar då inte hänsyn till den utjämning inom bostadsbeståndet som många allmännyttiga företag tillämpar och att detta leder till att hyrorna för äldre lägenheter ligger högre än "självkostnadspriset". Det blir också resultatet av den politik som den borgerliga regeringen vill genomföra, när man nu skall sänka den garanterade räntan för nyproduktionen, men sedan trappa upp räntan och öka kostnaderna för de äldre fastigheterna. Då får man samma effekt som man nu får när exempelvis bruksvärdesberäkningen leder till en betydligt högre vinstmarginal på hyran för en privat 1950- eller 1960-talslägenhet än för en lägenhet i nyproduktionen. I de sammanhangen tas ingen hänsyn till att de allmännyttiga bostadsföretagen gör avsättningar till reparationsfonder. I det privata beståndet kan avsättningarna inte kontrolleras, utan där går pengarna i stället ofta som vinst till ägarna. Någon hänsyn tas inte heller till de ränteavdrag vid beskattningen som privata fastighetsägare kan göra eller till avskrivningsmöjligheter och förmögenhetsökningar i privata fastigheter. Slutligen bortses helt från vinstmöjligheter hos sådana privata företag som behärskar hela ledet, från ägande av marken och materialproduktionen till byggande och förvaltning.

När man ser på frågan om de subventioner som skall utgå till olika former av bostäder är en viktig del att man får en medveten inriktning av stödet till de allmännyttiga bostadsföretagen, eftersom stödet då får den effekt som det på sikt kommer att få på hela bostadsmarknaden, nämligen att boendekostnaderna kan hållas nere över lag.

Låt mig sedan mot talet om privatiseringen säga att vad vi inom vpk är oroliga över och vill motverka är en fortsättning på den inslagna vägen, som alla människor nu måste kunna se, inte minst om de slår upp tidningarnas annonssidor om försäljning av bostadsrättslägenheter. Vi vill inte medverka till en sådan fortsatt utveckling, där pengarna får allt större betydelse för möjligheterna att erhålla en bra bostad.

KJELL MATTSSON (c):

Herr talman! När riksdagen nu debatterar två betänkanden från civilutskottet i ett sammanhang kan det inte hjälpas att det uppstår några – låt mig kalla det så – regiproblem. Det kan inte heller undvikas att vi får någon sammanblandning av diskussionen om allmänna riktlinjer för bostadspolitiken och debatten om detaljer, eftersom våra båda betänkanden behandlar ett stort antal motioner och det även finns ett flertal reservationer fogade till betänkandena.

I det första avsnittet av mitt inlägg skall jag ta upp några delar av betänkandet nr 27. De delar som det är fråga om är de som svarar mot de socialdemokratiska reservationerna 1, 5, 6, 7 och 8 och därmed också de meningsskiljaktigheter som reservationerna visar på, i huvudsak alltså frågor som Per Bergman har varit inne på. Men jag skall också försöka att något kommentera några av de motioner som har väckts av vpk och som Tore Claeson har talat för.

Jag vill börja med reservationen om målen för bostadspolitiken. Utskottet är här helt enigt i huvudformuleringarna. Reservanterna vill emellertid ha ett tillägg till dessa – ett tillägg som de har skrivit in i reservationen 1.

Allmänt sett vill jag påstå att civilutskottet och riksdagen i övrigt har kunnat markera en mycket bred värdegemenskap när det gäller de bostadspolitiska övergripande målen. Det är alltså en direkt anknytning till den avslutning som statsrådet Friggebo hade på sitt första inlägg. Jag skulle också vilja påstå att den värdegemenskapen fortfarande gäller i de centrala och på sikt väsentliga avsnitten, men självfallet vill reservanterna visa upp att de vill ha mer av det goda och att de kan föra en oppositionspolitik. På den allmänna formuleringen hade vi dock fått en reservation hur än utskottsmajoriteten hade skrivit.

Vad är det då som reservanterna i sak vill tillföra betänkandet? Jo, att den s. k. sociala miljön är viktig. Då måste jag fråga: Vem har någonsin påstått någonting annat? Det finns i socialdemokraternas resonemang tankelinjer som utan vidare kan härledas till partimotioner från center och folkparti – nuvarande regeringspartier, alltså – redan under 1960- och 1970-talen. Dessa förslag röstades ner eller "skrevs bort" av en socialistisk majoritet.

Varför skriver vi då inte under på reservationens-formuleringar, kan man kanske fråga sig. Jo, i det här fallet som i så många andra fall när den socialdemokratiska oppositionen formulerar sig i målfrågor så blir viljeyttringarna något klichéartade och diffusa. Det blir en sorts brasklappar. Man vill avsäga sig ansvaret för missförhållanden också om de i regel går tillbaka på socialdemokratisk tidigare maktutövning. Det skulle vara möjligt att vid en ytterligare uttolkning av reservationernas text komma till de mest motstridiga slutsatser. Det är därför vi i utskottsmajoriteten inte önskat ställa oss bakom reservanternas formuleringar.

Jag vill därefter ta upp en fråga som redan något diskuterats, nämligen frågan om tilläggsåtgärd, som ju knyter an till debatten om de kvantitativa målen för bostadspolitiken och som förs vidare i reservationen 5. Reservationen innebär i korthet att överkostnadsproblemet skall lösas – eller gömmas –

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

genom att fler bostadshus som påbörjas under resten av det här året får ett extra lån, eller snarare en extra subvention. Till att börja med bör man kanske sätta i fråga om förslaget är allvarligt menat. Det förs fram endast under förutsättning att riksdagen beslutar om ett generellt prisstopp på byggnads-material. Allt talar därmed för att förslaget om tillägglån inte alls kommer upp till votering i kammaren.

Men låt oss i alla fall granska förslaget som sådant och utgå från en prisstoppssituation. Inte minst Per Bergman har ju i olika sammanhang varnat för att ge efter utan vidare för ett pristryck och därmed blåsa under kostnadsökningarna. Det finns uppenbarligen situationer där lån av den här typen kan vara lämpliga för att plana ut en s. k. engångsinflation. Jag tror nu inte att Per Bergman menar att det just nu är en sådan situation. Grundtanken i sig är det ju ingen strid om – ökar man subventioneringen av byggkostnaderna, så ökar ju också efterfrågan. Men hur skall vi göra vid nyåret? Skall vi häva prisstoppet och få vänta oss att anbudspriserna också går ner med uppemot 10 %? Ingen av oss tror väl att det är så enkelt. Hela förslaget måste diskuteras i ett längre perspektiv än de sju månader som står till förfogande, men det har reservanternas inte gjort.

Jag tycker också att Per Bergman borde kunna medge att utgångspunkten, överkostnadsproblemet, är en annan i dag än då det här förslaget ursprungligen lanserades. Jag är inte ens säker på att socialdemokraterna själva skulle genomföra förslaget, även om de hade möjlighet till det.

Reservationen 6 är en s. k. motiveringsreservation, där socialdemokraterna i utskottet vill ange andra skäl än majoriteten för att avslå ett vpk-yrkande om stopp för lån till enskilt ägda hyreshus. Vi är helt eniga om att motionen skall avstyrkas, så någon saklig ändring i slutsatsen innebär inte den här markeringen. Debatten i den här delen får därför socialdemokraterna ta direkt med vpk:s representanter. Jag vill bara notera att den debatten i så fall underlättas av att reservationen i princip är likalydande med fjolårets. Utskottsmajoriteten har i år som i fjol ansett sig kunna hänvisa till 1974 års av socialdemokraterna själva formulerade riktlinjer – riktlinjer som stryker under vikten av konkurrens i såväl byggleDET som förvaltningsledet.

De övre lånegränserna vid nybyggnad, reservationen 7, är ett gammalt kärt debattämne. Frågan om en lånegräs på 85 eller 92 % för enskilt ägda hyreshus tillhör en av de mest debatterade trots dess numera, tycker jag, minskade principiella vikt. Jag skall inte förlänga debatten genom att upprepa vad som tidigare sagts.

Så finner vi i betänkandet reservationen 8, som handlar om avkastningspantvärdet. För att kommentera den måste jag använda något fler ord, eftersom det är en ganska krånglig materia i den.

Det som frågan gäller är reglerna för hur pantvärdet skall bestämmas vid ombyggnad. Huvudregeln är att detta pantvärde skall fastställas till fastighetens beräknade värde efter ombyggnaden. En begränsning ligger i att detta värde inte får fastställas högre än pantvärdet för en motsvarande ombyggnad. Sedan har en ytterligare begränsning i vissa fall kommit in i bostadsmyndigheternas tillämpning – detta utan någon direkt förankring i ett riksdagsbeslut.

Detta extra tak innebär att pantvärdet inte heller får överstiga ett avkastningsvärde, beräknat utifrån antagna hyror första året efter ombyggnaden. I propositionen finns inte något annat än en anmälan av att den här extra, av riksdagen inte beslutade, spärren inte skall tillämpas.

I en socialdemokratisk motion föreslås nu att riksdagen uttalar sig för att den här extra spärren för pantvärdet skall bibehållas. Det skäl man åberopar är att man eljest kan höja priset på de fastigheter som köps för sanering.

I bakgrunden har vi en situation där det från många håll sägs att saneringar blivit mer och mer omöjliga på grund av överkostnaderna – finansieringsmöjligheterna räcker helt enkelt inte till. På den punkten tror jag att många socialdemokrater också är ense med mig. Men varför skall vi då godkänna *extra* begränsningar som ytterligare försvårar finansieringen?

Det kan förefalla slående när man knyter pantvärdet till en kapitaliserad avkastning. Men det som här är viktigt att komma ihåg är att reservanterna vill skapa ett tak genom att kapitalisera hyran för det första året – det är däremot den verkliga hyran över en längre tid som är intressant. Man måste också komma ihåg att det finns en annan och obestridd regel i sammanhanget, nämligen att lån inte beviljas om de årliga kostnaderna för fastigheten beräknas bli så höga att det är en påtaglig risk för förlust på lånet. Den regeln täcker i princip rimliga krav på koppling mellan inkomster och utgifter. Vi måste också hela tiden ha i minnet att det inte finns något direkt och självklart samband mellan produktionskostnader och bruksvärdeshyror – det har herr Bergman vid flera tillfällen verkat för att utskottet skulle påpeka i sina skrivningar.

Det sagda är en sida av saken. Reservanternas argumentering för denna extra spärr med anknytning till förstaårshyror är emellertid i princip att varje höjning av pantvärdet skulle ge ökade priser på saneringsfastigheter och omvänt. Alltså – säger man – skall vi hålla pantvärdena nere vid ombyggnad. På ett sätt är ju resonemanget bra för att få slut på problemet. Sänker vi bara pantvärdena tillräckligt får vi inga ombyggnader, och då blir de här reglerna av akademiskt intresse. Nu vill jag inte beskylla reservanterna för att syfta till det. Men hela argumenteringen utgår från tesen att vi skall sänka ingångsvärdena genom att begränsa pantvärdena – oavsett de negativa följderna för saneringsverksamheten.

Det som motionärerna och reservanterna någonstans i bakgrunden måste ha utgått från är att en ändring av pantvärdet har en motsvarande effekt på ingångsvärdena. Att så inte är fallet tror jag att herr Bergman håller med om – det finns ju här särregler och spärrar som inte ändras.

Innan jag går över till nästa betänkande vill jag yrka bifall till utskottets hemställan i alla delar i betänkande nr 27.

I betänkande nr 28 behandlar vi propositionen 93 om riktlinjer för ansvarsfördelningen inom bostadsförsörjningen.

En del av de förslag som läggs fram i propositionen har utretts av byggadministrationsutredningen, BAU, samt av boende- och bostadsfinansieringsutredningar. Men innan jag går in på vissa speciella frågor som tas upp i propositionen och i utskottets betänkande vill jag göra vissa reflexioner av

Anslag till bostadsbyggande, m. m.

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

mer övergripande natur.

Trots att socialdemokraterna till betänkandet fogat tio reservationer vågar jag påstå att en stor enighet föreligger om principerna och utgångspunkterna för den framtida bostadspolitiska administrationens utformning och inriktning. Jag vill också konstatera att den socialdemokratiska motionen med anledning av propositionen 93 inte är speciellt tuff. Det skall man kanske tolka så att kritiken mot propositionen när allt kommer omkring inte är så helgjuten och allvarligt menad utan mera är ett uttryck för att man ansett sig tvungen att göra vissa markeringar mot propositionen. Jag vill också med tillfredsställelse konstatera att vi i utskottet lyckats nå enighet i vissa frågor, bl. a. såvitt avser ett förstärkt konsumentskydd för småhusköpare.

Mer i detalj skall jag behandla socialdemokraternas reservationer 1, 7 och 8 vid betänkandet.

Reservationen 1 behandlar kommunaliseringen av låne- och bidragsbesluten. Där hade byggadministrationsutredningen i sitt betänkande föreslagit att beslutanderätten i ett flertal ärenden skulle flyttas från länsbostadsnämnderna till kommunerna. Förslaget hade fått ett blandat mottagande av de remissinstanser som yttrat sig i frågan. Positiva till förslaget är en knapp majoritet av kommunerna, vissa länsstyrelser, SABO, Riksbyggen och kommunförbunden, medan bl. a. bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna, de flesta länsstyrelser, LO, TCO, Byggnadsarbetareförbundet, Hyresgästernas riksförbund och branschorganisationerna avstyrkt förslaget. Såväl föredragande statsråd och utskottets majoritet som – synes det mig – minoriteten ställer sig bakom BAU:s principiella utgångspunkter för en kommunalisering. Men utskottsmajoriteten har tagit intryck av den kritik som BAU:s förslag utsatts för och som främst innebär att en kommunalisering inte är möjlig om inte låneförvaltning och lånebeslut skiljs åt, något som ju BAU förordade. Avsikten var därvid att låneförvaltningen skulle administreras av riksbankens avdelningskontor och att länsbostadsnämnderna skulle upphöra i nuvarande form. Men just förslaget om att riksbankens avdelningskontor skulle handha låneförvaltningen har kritiserats av så gott som samtliga remissinstanser. Därmed konstaterar utskottet att de grundläggande förutsättningarna för kommunalisering saknas.

Jag noterar att inte heller reservanterna för fram tanken på att riksbanken skulle svara för låneförvaltningen. Inte heller lämnar reservanterna någon klarhet i om andra möjligheter finns att klara denna viktiga del av den statliga bostadslångivningen. Reservanterna begär inte heller en direkt kommunalisering utan nöjer sig med att begära att regeringen noga följer frågan och tar erforderliga initiativ. Det är väl ett nästan överflödigt påpekande i sammanhanget. Jag kan inte finna annat än att motionärerna i grund och botten inte har någon annan mening än att en kommunalisering i nuvarande läge inte bör genomföras och att man från socialdemokratiskt håll tagit intryck av remissinstansernas kritik.

Reservationen 7 får ses som en konsekvens av reservationen 1 och innebär att socialdemokraterna inte kan acceptera bl. a. att länsbostadsnämnderna finns kvar som fristående länsorgan och att låneförvaltningen inte läggs på

riksbankens avdelningskontor.

Debatten om en sammanslagning till ett bostadsverk av statens planverk och bostadsstyrelsen har redan utvecklats mellan dem som har talat före mig.

Jag skall kommentera några av vpk:s motioner, i huvudsak de yrkanden som rör bostadsbyggandets finansiering och omfattning.

Vpk vill ha en större omfattning på bostadsbyggandet. Man säger att det måste skapas möjlighet att bygga 75 000 lägenheter. Vi konstaterar att man i propositionen har ram för 60 000 plus 8 000. Man har som varje år tidigare en projektreserv på 10 000 lägenheter. Bedömningen av det möjliga bostadsbyggandet ligger under de 75 000 som vpk har föreslagit.

Tore Claeson har talat mycket om en begränsning av låntagarkretsen; man skulle säga nej till statliga lån till enskilt ägda flerfamiljshus. Jag har litet svårt att få logik i detta. Först talar man för en ökning av bostadsbyggandet, och sedan vill man inskränka låntagarkretsen. Det måste rimligtvis under något eller några år framåt få den motsatta effekten: bostadsbyggandets omfattning skulle komma att minska, eftersom det finns en omfattande privat verksamhet på detta område.

Vidare talar man om att man vill ha en annan form för bostadsfinansieringen; man vill ha en samhällets bostadsbank, och man vill ha en låg och fast ränta. Man måste säga att det system som sedan ett antal år tillämpas innebär en låg och fast ränta. Visserligen justeras räntan nu något nedåt, men man kan om de räntor som i dag tillämpas – alltså hittills 3,9 resp. 6,0 % – konstatera att de är både låga och fasta jämfört med de 9–13 % som kapitalmarknaden annars betingar sig.

Att en bostadsbank skulle lösa problemen är en tanke som vpk umgåtts med i många år. Det kommer naturligtvis inte i och för sig att förändra situationen. En kapitalbrist minskar ju inte av att vi inrättar en statlig bostadsbank. Det avgörande är på vilket sätt kapitalmarknadens medel kan föras till bostadsbyggandet. Då är det nuvarande systemet att föredra. Det är motivet för att vi avstyrker motionen.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets hemställan i betänkande nr 28.

PER BERGMAN (s) kort genmäle:

Herr talman! Det är många saker som utskottets ordförande tagit upp och som jag självfallet inte hinner beröra. Jag vill bara alldeles klart säga ifrån att det inte kan råda någon tvekan om att socialdemokraterna i utskottet vill att planverket och bostadsstyrelsen skall sammanläggas och att kommunerna skall få besluta i låneärenden. På den punkten finns det inte några diffusa ståndpunkter. Men vi finner inte riksdagen och ett utskott vara ett lämpligt organ att genomföra en sådan administrativ omorganisation, och därför har vi självfallet inte lagt fram något konkret förslag i detaljer.

Hur skall det gå med riksbanken, frågade Kjell Mattsson. Jag kan säga – om man nu skall ha en åsikt i den frågan, men det är kanske andras sak att lägga sig i det – att jag inte tror att det finns någon som vidhåller den tanken. Jag tror

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

Anslag till bostadsbyggande, m. m.

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

inte ens riksbanken själv vill ta emot den uppgiften.

Men i själva sakfrågan råder det inget tvivel om var vi står.

Sedan är jag mycket tacksam för att utskottets ordförande uttryckte sin glädje över att socialdemokraterna bevakade småhusköparnas intressen gentemot byggmästarna, som på denna marknad är oerhört – ja, jag kanske inte skall säga vad jag här tänker. Vi förstärker småhusköparnas ställning genom en effektiv kontroll, något som regeringen helt avstått från att föreslå. Regeringen ville bara försäkra småhusköparna mot de förluster som kan uppstå om kåkarna inte är bra. Däremot avstod man från att föreslå den kontroll på byggmästarna som villaägarna ville ha. Vi väckte då en motion om den saken, och utskottet har kunnat enas om vårt förslag. Det är vi tacksamma för.

Så till frågan om avkastningspantvärdet. Vi får ofta in krångliga ord i bostadspolitiken, men det hela är mycket enkelt. Om man vill köpa ett gammalt hus för att bygga om det, så har det ett pris som inte på något sätt motsvarar det värde som huset representerar. Huset är inte brukbart för bostadsändamål, men det har ändå ett kolossalt högt pris. Detta pris kallas för ingångsvärdet. Det är det priset som påverkas om man går ifrån principen att ha hyran som utgångspunkt när man fastställer det s. k. avkastningspantvärdet. Det blir då fritt fram för höga priser. Mot detta sägs att det inte är någon risk för de statliga lånen på grund av de regler som gäller. Ja, det är riktigt. I det avseendet finns det inga bekymmer. Bekymret är att man får sociala förluster. Som vi vet är det ingen hejd på vissa människors villighet att betala vilka hyror som helst, exempelvis i Stockholms innerstad. Här blir det nu fritt fram. Det hade man satt stopp för om man behållit hittills gällande praxis och haft ett avkastningspantvärde som grundar sig på en hyresbedömning. Nu kommer man att gynna spekulacionerna på bostadsmarknaden.

Sedan är det så, Kjell Mattsson, att vi menar allvar med vårt förslag när det gäller tilläggsån. Vi menar också allvar med vårt förslag om tillägg till målformuleringen. Är vi eniga om den formuleringen kan vi kanske skriva oss samman nästa år. Jag skall gärna ställa upp på en sådan diskussion.

TORE CLAESON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Jag har i varje bostadsdebatt under de senaste åren kunnat notera att man på den borgerliga sidan tydligen inte vill förstå våra förslag när det gäller finansieringen av bostadsbyggandet. Jag tvingas därför att återigen upprepa några av huvudpunkterna i våra förslag om total finansiering.

Det nuvarande systemet med splittrade lån i form av byggnadskreditiv under byggnadstiden som sedan omplaceras i bottenlån och sekundärlån – ofta i olika kreditinstitut – är, säger vi, både orationellt och ålderdomligt. Detta system medför också onödiga ränteutgifter för låntagaren, kostnader som i sista hand får betalas av hyresgästerna. Genom införande av statliga enhetslån skulle byggnadskreditiven med sina höga räntor kunna avskaffas och systemet med lån i olika kreditinstitut ersättas med *ett* lån i *ett* kreditinstitut. Krångligare är det inte, Kjell Mattsson. Det framgår också klart av vår motion. Detta förutsätter att man övergår till ett enda bostadslån med

en räntesats och en amorteringsplan och att de nuvarande byggnadskreditiven ersätts med ett förskott på redan beviljade lån.

Det är viktigt att vi snarast inrättar ett sådant här lånesystem så att vi maximalt kan utnyttja de resurser vi har för bostads- och samhällsbyggandet utan onödiga fördyringar.

De gamla kraven på statlig totalfinansiering, lågränta och bostadsbank måste förverkligas för att vi skall kunna pressa ner byggnadskostnaderna och därigenom åstadkomma lägre hyror. Om dessa krav är vpk inte ensamt. Landsorganisationen exempelvis har kraven på en samhälls- och bostadsbyggnadsbank och statliga enhetslån. Även SSU och det socialdemokratiska kvinnoförbundet har dessa krav, för att nu bara nämna några av dem som framfört kraven. Det råder en rätt omfattande enighet om detta också bland dem som närmast berörs av de höga boendekostnaderna. Inom deras respektive organisationer anser man att dessa åtgärder måste till för att kunna pressa ned boendekostnaderna.

KJELL MATTSSON (c) kort genmäle:

Herr talman! *Beträffande frågan om kommunalisering av låneärendena* sade Per Bergman i sitt första inlägg att det var märkvärdigt att den här regeringen, som består av partier som tidigare har talat om angelägenheten av decentralisering, inte hade passat på att genomföra en kommunalisering. Jag vill då bara konstatera att den uppläggning av kommunaliseringen som byggadministrationsutredningen har föreslagit inte har varit möjlig att använda som underlag för beslut. För det första blev det motstånd från kommunernas sida under remisstiden, naturligtvis helt beroende på att man inte hade sett till hur kommunerna skulle få ersättning för det arbete de skulle överta från staten. För det andra skulle man ha förenklade låne regler. För det tredje, vilket kanske var det helt avgörande, var förslaget om riksbanken som låneförvaltare varken praktiskt eller möjligt att genomföra. Därmed sprack den uppläggningsen.

Jag vill gärna säga att jag i samband med diskussionerna om BAU:s förslag i de sammanhang där jag har haft möjlighet därtill också arbetat för att vinna gehör för byggadministrationsutredningens principiella förslag. Jag tror det finns anledning att ta nya tag för att komma fram till i första hand en förenkling av reglerna. Därefter kan det finnas möjligheter att kommunalisera låneärendena. Men dessutom måste vi knäcka frågan om hur låneförvaltningen skall skötas. Det hade man alltså inte gjort från byggadministrationsutredningens sida.

När det gäller avkastningspantvärdet tycker vi att reglerna skall vara sådana att man inte bara ser på hyran under det första året, utan det skall vara en långsiktigt acceptabel hyra. Vidare finnas det en spärr i lånevillkoren som säger att man, om det är risk för förlust, inte skall ha statlig belåning. Till Torc Claeson vill jag säga att finansieringssystemet har varit uppe i boendeutredningarnas arbete. Men frågan om kapitalmarknadens organisation avskildes därför att kapitalmarknadsberedningen, som nu i stort sett har arbetat färdigt, hade att behandla den. Vi behöver inte ha ett system med statlig bostadsbank

Anslag till bostadsbyggande, m. m.

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

för att nå fram till en del av de förslag som Tore Claeson här har utvecklat. De är ändå möjliga att genomföra. Däremot tror jag det är riktigt att vi, innan vi fattar något beslut, inväntar de samlade synpunkter som förs fram på kapitalmarknadsberedningens betänkande.

PER BERGMAN (s) kort genmäle:

Herr talman! Beträffande avkastningspantvärdet vill jag säga till Kjell Mattsson att det man tar bort är en spärr mot alltför stor spekulation i det gamla bostadsbeståndet i centrala delar av de större städerna. Där finns det en ohämmad möjlighet att spekulera om det är fritt fram. Genom den statliga belåningens hittillsvarande tillämpning har man möjlighet att inte gå med på alltför höga hyror. Det är den spärren man släpper om man vill undvika att med statliga lån stödja möjligheten till spekulation. Man gör alltså sociala förluster genom en hyressättning som inte är socialt försvarbar.

Beträffande frågan om kommunalisering av låncärenden är det nog inte såsom utskottets ordförande säger att riksbanken spelar en avgörande roll. Det finns lika enkla vägar att gå med de befintliga statliga organen i deras nuvarande skick och i det skick de skulle vara om man hade följt byggadministrationsutredningens förslag med sammanläggning av planverk och bostadsverk och genom att låta länsstyrelseapparaten fungera för länsbostadsnämnderna. Därmed skulle det inte vara några svårigheter att klara den biten, som dessutom är av underordnad betydelse.

Det är inget motstånd från kommunernas sida. Kommunförbundet har sagt att man måste lösa frågan om ersättning till kommunerna när de skall överta en statlig uppgift. Det var inte utredningens uppgift att arbeta med den frågan, utan man skulle göra ett principiellt ställningstagande som regeringen sedan skulle arbeta vidare med. Men det har man alltså inte gjort. I stället borde man ha resonerat så här: Det här är en bra tanke som vi skall arbeta vidare med. Låt oss fatta ett principbeslut och se vad det kommer att kosta för kommunerna att lösa dessa praktiska frågor. Då hade man kanske kunnat komma fram till det som vi borde vara ense om. Eller, för att stödja mig på ett tidigare inlägg från statsrådet Birgit Friggebo, om det finns ett brett parlamentariskt underlag för det i riksdagen, även om det inte finns det inom regeringen, så skulle man kunna genomföra en decentralisering så att besluten fattades nära de människor som är direkt beroende av dem.

TORE CLAESON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Kravet på statlig totalfinansiering genom en statlig bostads- eller samhällsbyggnadsbank är, som Kjell Mattsson känner till, väl underbyggt och synnerligen befogat. Riksdagen har också sedan många år tillbaka vid flera tillfällen gjort uttalanden i den riktningen. Statsutskottet och civilutskottet har tidigare uttalat att fördelarna med en statlig totalfinansiering av bostadsbyggandet är så påtagliga att de bör avstås endast av mycket tungt vägande skäl. Sådana tungt vägande skäl har inte kunnat anföras mot vpk-förslaget, utan snarare har erfarenheterna, inte minst från kreditmarknaden, visat på ett allt större behov av ett genomförande av detta förslag.

Kjell Mattsson talade om ett ökat bostadsbyggande och nämnde vpk-förslaget att minst 75 000 lägenheter skall byggas. Vi har sagt att ett ökat bostadsbyggande – jag vill upprepa detta – skall ske i kommunal och i allmännyttig och bostadskooperativ regi. Där skall man lägga tyngdpunkten när det gäller att öka bostadsbyggandet, och det skall ske genom speciellt stöd och särskilda stimulanser till den sektorn. Vårt förslag om 75 000 lägenheter skall ses i förhållande till regeringens förslag om 60 000 lägenheter, dvs. vi vill ha ett större bostadsbyggande mot bakgrund av den bostadsbrist som ånyo har gjort sig kännbar och mot bakgrund av det vansinniga i att många byggnadsarbetare går arbetslösa samtidigt som det uppstått en ny öppen bostadsbrist.

BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Utskottet påminner inledningsvis om de mål för bostadspolitiken som slogs fast 1967 och som säger att "hela befolkningen skall beredas sunda, rymliga, välplanerade och ändamålsenligt utrustade bostäder av god kvalitet till skäliga priser". Det är en bra målsättning, fastslagen av en socialdemokratisk regering och med uppslutning från många här i riksdagen. Den har legat till grund för de stora reformer som hittills har genomförts på bostadspolitikens område och som har betytt oerhört mycket för att förbättra människors sociala villkor. Vi socialdemokrater menar att den målsättningen fortfarande duger mycket bra som grund för det vidare bostadssociala reformarbetet som vi socialdemokrater nu vill vidga det till att också omfatta reformer när det gäller boendemiljön och de boendes inflytande samt att åstadkomma en sådan planering av bebyggelsen som främjar en hushållning med våra resurser, bl. a. energin.

Det kan sägas – vilket många har gjort här i dag – att det om dessa principer har rått en bred om än inte total enighet. Men inte bara principer är av intresse utan också det sätt på vilket man uppfattar att de skall fullföljas i praktiken. Där har vi inte varit eniga. Om dessa principer fortfarande gällde för det praktiska arbetet, skulle verkligheten inte se ut som den gör nu. Då skulle inålmålväntna insatser göras för ett fortsatt reformarbete. Men dessa principer styr inte politiken.

Vad vi nu upplever är ju att den grenklyka, som Per Bergman tidigare talade om som en karakteristik av situationen i regeringen på bostadspolitikens område, utgör ett utmärkt verktyg för en moderat slangbella i bostadspolitik. Det är ju i själva verket moderaterna som styr.

Statsrådet Friggebo gjorde ett uppseendeväckande uttalande om situationen i regeringen, nämligen att den bostadspolitik som förs inte är ett uttryck för regeringens samlade vilja, utan i stället bygger på en annan majoritet och man använder sig av oppositionen för att bilda denna. Kan statsrådet lova mig att ni skall göra likadant när det gäller energipolitiken? Det skulle i så fall vara mycket bra för nationen och svenska folket. Men så går det ju inte till.

Det är alltså, som Per Bergman sade, så att moderaterna om inte annat har lyckats lamslå regeringens handlande och förhindra en rad åtgärder. Men det

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

finns också gott om exempel på aktiva åtgärder som går i en annan riktning än vad en social bostadspolitik skulle innebära.

Det har då lett till bostadsbrist och byggarbetslöshet, en ökad snedfördelning i boendet, ökad segregation och utslagning. Så blir det när marknadskrafterna får bestämma. Bostadskostnaderna går i höjden samtidigt som hushållens betalningsförmåga urholkas. Hela reformarbetet i fråga om boendemiljön har stoppats liksom de reformer som har anknytning till boendemiljön, t. ex. SIA-skolan, barnomsorgsutbyggnaden och äldrevården.

Den här situationen är utomordentligt allvarlig, eftersom den innebär ett hot mot möjligheterna att genomföra våra långsiktiga mål för den sociala bostadspolitikerna och gå vidare med nya reformer. Nu hotas t. o. m. de tidigare uppnådda målen för bostadspolitikerna: rätten till en god bostadsstandard och möjligheten att betala för den bostad som familjen behöver.

Det är helt nödvändigt att bryta den här utvecklingen. Det måste till bestämda åtgärder för att slå vakt om de tidigare uppnådda målen och föra reformarbetet vidare. Jag skall här i dag ta upp de frågor som gäller bostadsstödet och boendemiljön. Andra kamrater kommer att ta upp andra frågor.

Vi står nu för första gången på mycket länge inför situationen att de grupper som särskilt väl behöver en god bostad kan tvingas sänka sin bostadsstandard eller avstå från en välbehövlig förbättring, av ekonomiska skäl. Det gäller särskilt barnfamiljerna, trots att vi vet att det är bland flerbarnsfamiljerna som vi i dag har trångboddhet. Det är inte osannolikt att oförmågan att betala för en större bostad hör till de faktorer som avskräcker familjerna från att skaffa sig så många barn som de egentligen skulle vilja ha.

En annan grupp i samma situation är ungdomarna. De drabbas dessutom av bostadsbristen och av de försämrade bosättningslånen. Deras möjligheter att skaffa sig en bostad är därför i dag väsentligt mindre än tidigare, på många orter obefintliga, och de får dessutom också ett sämre bostadsstöd.

Bakgrunden är ju att vi har fått mycket kraftigt höjda bostadskostnader, som skall betalas av hushåll som har fått reallönesänkningar och som samtidigt får ett försämrat bostadsstöd. De förslag som regeringen presenterade i höstas och i budgeten i år är helt otillräckliga för att lösa dessa problem. De presenteras visserligen i förförisk form med vilseledande tabeller och statistik för att inbilla människor att det skulle vara fråga om väsentliga förbättringar för just de hushåll som bäst skulle behöva förbättringar. Men det är ju inte fråga om reella förbättringar. Tvärtom är det så att allt färre hushåll i dag får del av bostadsstödet. Jag skall peka på några faktorer i de förslag som vi nu behandlar beträffande bostadsbidragen som leder till sådana effekter.

Höjningen av den nedre hyresgränsen får följande effekter: För flera kategorier neutraliseras den samtidigt föreslagna höjningen av övre hyresgränsen, och i varje fall minskas värdet av den. De får ju fortfarande betala samma andel av hyran som förut; man flyttar bara intervallet där bostadsstöd utgår uppåt.

Alla hushåll som har lägre hyra än 400 kr. i månaden faller ur systemet. Det är inte så många barnfamiljer, men det är 4 000–5 000 hushåll utan barn. Till det kommer 10 000 hushåll utan barn som har högst 60 kr. i bostadsbidrag och som förlorar dessa pengar nu. Det är en väldigt stor del av de hushåll som man skryter med att man tog med från den 1 januari i år genom att låta pensionärer komma in i bostadsbidragssystemet.

För barnfamiljerna minskas effekten av höjningen med 30 kr. i månaden av det statliga bostadsbidraget. En enbarnsfamilj får t. o. m. en nettominskning med 10 kr. För alla andra hushåll minskas bidragen med 40 kr. Det drabbar flertalet barnfamiljer med två inkomstagare, eftersom det statliga bidraget trappas av, och det drabbar alla hushåll utan barn.

Höjningen av den övre hyresgränsen är otillräcklig, särskilt eftersom den nedre samtidigt höjs. Mer än hälften av alla tvåbarnsfamiljer har en högre hyra än 975 kr. i månaden, och de får alltså själva betala de ökade hyreskostnaderna. Det här stämmer ju inte alls med vad statsrådet tidigare påstod om effekterna av de föreslagna höjningarna.

Inkomstgränserna är för låga, så väl när det gäller oreducerat bidrag som när det gäller den högre nivån, där den kraftigare reduktionen sätter in. Det är ytterst få barnhushåll som tjänar mindre än 38 000 kr. om året. T. o. m. av hushåll med endast en förvärvsarbete och en hemarbetande – alltså hemmafruhushållen som ju är de som hittills haft störst nytta av bostadsbidragen – är det bara 13 % som tjänar mindre än 40 000 kr. om året. Medelinkomsten ligger på 55 000 kr., dvs. där den högre reduktionen sätter in. Det är alltså ytterst få som når ens den undre gränsen här.

Resultatet av allt detta blir att med de av regeringen föreslagna förändringarna är det här en mycket billig reform, trots allt skryt från regeringens sida. Det blir under nästa budgetår ett ökat medelsbehov i förhållande till årets anslag med 4 milj. kr. Under det här året har man tjänat in 141 milj. kr. därför att så många familjer har fallit ur systemet eller fått sämre bostadssystem. Det här är inte en reform, det här är inte en förbättring – det är en fortgående försämring av det sociala bostadsstödet. Därför har vi i partimotion föreslagit och även reserverat oss för en väsentlig förbättring av bostadsstödet.

För det första vill vi ha samma ökning som den som regeringen har föreslagit av de statliga bostadsbidragen.

För det andra vill vi höja de övre hyresgränserna med 100 kr. utöver regeringens förslag för barnfamiljerna.

För det tredje måste inkomstgränserna höjas så att inte hushåll med normala inkomster, som har drabbats mycket hårt av den nuvarande svängremspolitiken från regeringens sida, också skall få ett starkt försämrat bostadsstöd.

Det här är, tillsammans med våra förslag om ett extra barnbidrag på 500 kr. och sänkning av livsmedelspriserna med 10 %, ett uttryck för vår vilja att värna om de mest utsatta grupperna i samhället. Det är inte de som skall betala för regeringens orättvisa och även mycket oskickliga ekonomiska politik. De här förbättringarna skulle dessutom få till följd att vi skulle

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

stimulera sysselsättningen och bostadsbyggandet och på det sättet vara av stort värde.

Vi vill också, herr talman, upprepa våra tidigare krav, som regeringen och utskottsmajoriteten envist vägrar att tillmötesgå, på ett förenklat ansökningsförfarande för bostadsbidragen och på ett enhetligt system på sikt för bostadsbidragen. Vi vill ha ett enklare, mera lättbegripligt och mera lätthanterligt system på detta område.

Det kan inte nog understrykas hur viktigt det är att komma till rätta med de omedelbara problemen på bostadsmarknaden om vi över huvud taget skall ha en chans att ta itu med det mera långsiktiga arbetet med frågor som är viktiga för framtiden: hur vi skall få en god boendemiljö och en förnuftig hushållning med de resurser vi har i samhället.

I beslutet som vi kommer att fatta framöver om bebyggelseplanering och bostäder ligger i själva verket stora möjligheter för oss att göra det moderna industrisamhället till ett bra samhälle för människor att leva i och också att välja livsstil, som det talas så mycket om i olika sammanhang.

Vi anser att man med bl. a. bostadspolitikens och bebyggelseplaneringens hjälp skall styra utvecklingen så att i första hand nödvändiga behov kan tillgodoses. Samhälls- och bostadsplaneringen skall medverka till det. Vi vill särskilt peka på några viktiga behov: Att alla får möjlighet till ett rikt och utvecklande liv i gemenskap med andra. Att barn, äldre och sjuka får en god och trygg omvårdnad. Att vuxna människor får möjlighet att kombinera arbete och föräldraroll med fritids- och samhällsaktiviteter. Att de gemensamma resurser vi har i naturen av energi och annat utnyttjas ansvarsfullt och med sparsamhet.

Under den senaste tiden har mycket hänt som gjort klart för oss varför det är så nödvändigt att ta upp de här frågorna. Man förklarar inte bort det så enkelt som utskottets ordförande försökte göra genom att fråga varför vi inte gjort det här tidigare. Samhället förändras och då måste man ta itu med de problem som man ställs inför. Det tjänar ingenting till att skylla ifrån sig eller att ångra sig när det gäller det förflutna. Vi har i samhället nya behov av vård och gemenskap på grund av förändringar som inträffat. Vi har nya segregationsproblem. Vi har nya former för social utslagning som det är nödvändigt att ta itu med. Vi har också behov av att knyta ihop reformarbetet på en rad viktiga områden och se till att vi får resurser att förverkliga reformerna. Jag tänker på så viktiga frågor som SIA-reformen, barnomsorgs-utbyggnaden, äldrevården, den nya socialpolitiken, den nya kulturpolitiken eller önskemålen att hushålla bättre med energin.

Vi vet att våra resurser att klara det här är begränsade. Men vi vet också att om vi får en social helhetssyn, en gemensam planering av vår samhällsutbyggnad, då underlättas arbetet och man kan slippa uppleva det som så många av oss har upplevt ute i kommunerna: att den snäva sektorsuppdelningen förhindrar framsynta lösningar. Vi hade, herr talman, när vi satt i regeringen på många sätt förberett detta nästa steg i den sociala bostadspolitiken med förslag och arbete i boendeutredningarna, om den nya bygglagen, BAU, med praktisk försöksverksamhet i bl. a. bostadssociala delegationens

regi.

Den nya regeringens tillträde innebar ett stopp för allt detta arbete. När vi i partimotionsform lagt fram förslag i riksdagen om fortsatta reformer, så har dessa avslagits av riksdagsmajoriteten. Det förslag som vi här fått från regeringen är en stor besvikelse. Det är också en stor besvikelse för oss att riksdagen inte vill biträda det förslag som vi i stället för egen del lagt fram.

Jag vill något gå in på hur det praktiska reformförslag ser ut som vi fört fram. Vi vill att man genom en särskild lag om bostadsförsörjningen skall slå fast att kommunerna har ett ansvar för den sociala miljön i bostadsområdena och för en allsidig befolkningssammansättning. Vi vill att instrumenten för detta skall vara att kommunerna upprättar femåriga bostadsförsörjningsprogram som varje år skall fastställas av fullmäktige. De skall just utifrån en social helhetssyn redovisa hur nybyggenskapen skall ske, hur man skall kunna förbättra och komplettera befintlig bebyggelse och hur ombyggnad av lägenheter skall gå till. För att verkligen få en social helhetssyn och ett samarbete mellan olika förvaltningar menar vi att man bör redovisa sådana planer bostadsområdesvis. De skall innefatta både bostadsbyggnadsplanerna och alla förvaltningarnas investeringsplaner. Till grund för ett sådant arbete skulle då ligga bostadssociala inventeringar som tar reda på behoven i de enskilda bostadsområdena. Jag vill särskilt understryka att detta reformarbete inte är något som bara inskränker sig till nya områden utan som framför allt måste gälla de bostadsområden som redan är färdiga och skall förbättras.

Vi upplever – det upprepar jag ännu en gång – många svårigheter när det gäller att förverkliga reformer på andra områden just därför att många bostadsområden från början inte tillräckligt planerats för att tillgodose människors behov av vård och service. Vi tror att man med ett sådant sätt att arbeta som vi föreslår skulle få ett helt annat medborgarinflytande, en bred samhällsdebatt och många fler människor engagerade i dessa viktiga frågor. Det skulle betyda mycket för att förstärka människors känsla av att kunna påverka samhället och sin egen vardagstillvaro. Det tror jag skulle ha stor betydelse. Med en sådan planering skulle också kunna integreras en förnuftig planering med hänsyn till energihushållningen. Debatten om energisparandet har alldeles för mycket handlat om de tekniska åtgärderna i enskilda hus. Det är mycket viktigt att man skaffar sig praktiska instrument för att få en så övergripande bebyggelseplanering att man kan hushålla med energin. Alla vet att här är mycket att göra.

Vi är oerhört besvikna över att regeringen inte tagit chansen att utnyttja de färdiga utredningsförslag som ligger för att skapa de instrument vi behöver ute i kommunerna för detta arbete. I stället för att ta den chansen har man bara döpt om den hittillsvarande bostadsbyggnadslagen till en bostadsförsörjningslag. Man försöker klara sig från det hela genom alla möjliga krystade förklaringar om att detta inte är nödvändigt därför att man i alla fall är överens.

Om vi nu är så överens, varför skulle det då vara farligt att slå fast detta i

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

lagen? Vi har en lagstiftning som säger att man måste ta hänsyn till energihushållningen, till försvaret och till trafiken. Varför är det då farligt att ta hänsyn till den sociala miljön, till människornas sociala behov? Om det å andra sidan är så – vilket vi hävdar – att alla i praktiken inte är överens, då blir det nödvändigt att ta till metoder för att styra utvecklingen i önskad riktning. Mina och många andras erfarenheter från kommunalt arbete säger att vi inte är överens. I praktiken finns det mycket motstånd mot sådana reformer. Det behövs instrument i kommunerna för att stödja dem som vill arbeta för en ansvarsfull utbyggnad av våra samhällen, där de sociala behoven också tillgodoses.

Om alla är överens, hur kan det då komma sig att man, som t. ex. i min egen kommun, har bostadsbrist samtidigt som man har byggarbetslöshet, att man har en fortgående segregering som kommer att öka nu när den borgerliga majoriteten genomdrivet att de kommunala bostadsföretagen skall börja sälja ut lägenheter? Hur kan det komma sig att vi har flera tusen barn i daghemskön och bara bygger färre än hundra daghemplatser per år? Hur kan det komma sig att SIA-reformen inte blir av och att anslagen för fritidsverksamheten minskar för varje år? Hur kan det komma sig att gamla människor måste vara minst 84 år för att ha en chans att komma med i åldringsvården?

Det är så att vi behöver en sådan här lagstiftning för att verkligen få kommuner och andra att inse att här måste det till ansträngningar för att ändra på verkligheten – det räcker inte med vackra ord.

Vi har också – och det är ännu egendomligare – fått en konstig och förvånande hantering av frågan om bostadssociala delegationens fortsatta arbete. Även här har man, i stället för att främja nytänkande, flexibilitet och obyråkratiskt handlande, nu valt en väg för att byråkratisera ett organ som har fungerat bra för att få till stånd praktiskt samhällsarbete ute i kommunerna. Man föreslår att bostadssociala delegationen skall upphöra och ersättas av ett bostadssocialt råd i bostadsstyrelsen. Det kan hända att det behövs ett organ i bostadsstyrelsen för att förbättra dess bostadssociala ambitioner. Men det kan inte fylla samma funktion som bostadssociala delegationen, som har kunnat verka fritt och obyråkratiskt och sammarbeta med kommuner, med de boende, med folkrörelser och med olika centrala organ – utan att hindras av byråkrati.

Nu är inte detta det enda egendomliga i hanteringen av den här frågan. Vi har kunnat förstå av tal som har hållits av olika statsråd, av tidningsuppgifter och också av uppgifter vi har fått i utskottet och texter som vi har sett där, att det har rått oenighet i regering och departement om hur de här frågorna borde lösas. Trots att utskottsmajoriteten har avstyrkt vårt yrkande om att den bostadssociala delegationen skall finnas kvar, så har jag i dag på morgonen ändå fått uppgifter om att regeringen i dag skulle ha tillsatt en referensgrupp för bebyggelse och bebyggelsemiljö. Vi har i utskottet inte fått information om vad detta är för någonting. Jag skulle gärna, herr talman, vilja att det närvarande statsrådet förklarar för oss vad denna referensgrupp är för någonting, om den är detsamma som den bostadssociala delegationen eller

om den är någonting nytt. Är den ett uttryck för att de två statsråden i departementet har behov av var sitt organ, eller skall också det här organet höra till det statsråd som har ansvar för de bostadssociala frågorna?

Ja, herr talman, det finns mycket som man skulle önska sig att man kunde få utträta på det bostadspolitiska området. I dag råder socialt reformstopp. Men vi hoppas att detta skall bli en av de första frågor som vi får gripa oss an med när vi kommer tillbaka i regeringsställning.

Jag vill, herr talman, yrka bifall till samtliga socialdemokratiska reservationer som är fogade till civilutskottets betänkanden 27 och 28.

Under detta anförande övertog förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Statsrådet BIRGIT FRIGGEBO:

Herr talman! Jag skall bara beröra två av Birgitta Dahls frågor.

Det gäller bl. a. lagen om det bostadspolitiska ansvaret för kommunerna. Kommunerna har redan det ansvaret, och jag menar att man skall vara uppmärksam innan man fattar beslut om nya lagar om ett kommunalt ansvar. Vi har en kommunal självstyrelse, och vi har en politisk demokrati ute i kommunerna. Motsvarar kommunerna inte sitt ansvar finns ett instrument för att förändra detta. Jag frågar mig: Vilka instrument skall staten ha för att tvinga kommuner att efterleva en lagstiftning. Det sägs ingenting om dessa instrument. Det är självfallet så att det är den kommunala självstyrelsen, den politiska demokratin som är det verk samma instrumentet för att få kommunerna att motsvara sitt bostadspolitiska ansvar. Om vi här i riksdag och regering sitter och skriver lagar spelar inte så stor roll för hur saker och ting blir i verkligheten.

I propositionen som nu föreligger fastställs att det skall göras bostadsförsörjningsprogram, omfattande både nya områden och ombyggnadsverksamheten. Programmen skall fastställas av fullmäktige därför att vi skall få en öppen politisk debatt och politiska beslut om den bostadspolitiska planeringen ute i kommunerna. Dessutom får de statliga verken i uppgift att utveckla metoder för bostadssociala inventeringar, just för att stödja de kommuner som vill göra dessa inventeringar i syfte att få fram bättre underlag för sina bostadsförsörjningsprogram. Här skiljer ingenting oss åt. Det är bara fråga om huruvida man skall ha lagar eller inte. Jag menar att den politiska demokratin är det bästa verktyget.

Sedan vill jag gå över till frågan om bostadssociala delegationen. Den hade som främsta uppgift att undersöka och komma med förslag till bättre sociala förhållanden i bostadsområden med uthyrningssvårigheter samt att bedriva försöksverksamhet inom området. Delegationen har gjort ett mycket bra arbete, både under Birgitta Dahls tid som ordförande och under den tid som Per Gahrton har varit ordförande. Man håller just nu på att sammanställa ett erfarenhetsmaterial från de försöksprojekt som har varit i gång, och som till viss del har bekostats av statsmedel. Det är meningen att det materialet skall gå ut till kommuner, bostadsföretag och hyresgästföreningar för att mer

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

generellt användas till att förbättra boendemiljön och den sociala verkligheten ute i bostadsområdena.

Vad vi har velat göra när vi nu dessutom lägger ut besluten om boendemiljöbidragen på länsbostadsnämnderna och avskaffar den delegation som har funnits knuten till bostadsstyrelsen är att se till att erfarenheterna från båda dessa organ sammanförs i ett organ som får ett mer heltäckande ansvar för boendemiljön, det bostadssociala området och boendeservicen. Att vi knyter det organet till bostadsstyrelsen tycker jag är mycket rimligt. Man är då närmare verkligheten, man har ett bättre, mer funktionellt sätt att snabbt kunna föra ut idéer till länsbostadsnämnder, till kommuner, till olika hyresgästföreningar samt till olika folkrörelser. Det står ingenstans att rådet skall vara byråkratiskt eller speciellt hämmat i sin verksamhet. Det har frihet att föra fram olika förslag, och dessutom är det knutet till ett verk som har resurser att genomföra saker och ting.

Regeringen har i dag på morgonen tillsatt en referensgrupp för bebyggelsefrågor. Det är meningen att ett tjugofemtal olika verk och organisationer skall utgöra en referensgrupp i förhållande till departementet i bebyggelsefrågor över huvud taget. Det gäller t. ex. bygglagarbetet, och tanken är att över huvud taget ha en större öppenhet ut mot organisationer, verk m. fl. i flera av de större frågor som berör departementet. Referensgruppen och det bostadssociala rådet har därmed helt olika funktioner. Det har inte heller rätt någon som helst oenighet om att erfarenheterna från bostadssociala delegationen och den organisation som finns på bostadsstyrelsen för boendemiljöbidragen skulle tas till vara och föras vidare i ett bostadssocialt råd knutet till bostadsstyrelsen.

Jag är litet förvånad över att socialdemokraterna känner sig så bundna till en viss organisation, som ju tillkom för att lösa vissa övergående problem. Även när Birgitta Dahl var ordförande i bostadssociala delegationen var det fullt klart att verksamheten skulle upphöra efter en tid. Vi har förlängt den tiden något för att se till att man verkligen får tid på sig att genomföra och slutföra de försöksprojekt som skall redovisas.

BIRGITTA DAHL (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill för det första konstatera att statsrådet inte med ett ord bemötte det som jag sade om bostadsbidragen. Det tar jag som en bekräftelse på min beskrivning av att det här inte alls är en reform utan i stället en förtäckt fortsatt försämring av en viktig social rättighet. Det innebär – jag kan inte förstå det på något annat sätt – att statsrådet tvingas erkänna att det förhåller sig så som jag beskrivit.

För det andra vill jag fråga varför man inte vill laglästa ansvaret för boendemiljön. Statsrådet säger att det är onödigt. Men varför har man lagfäst ansvar på andra områden, t. ex. när det gäller trafiken, försvaret, energihushållning osv.? Vi kan inte ta det som ett uttryck för något annat än en prioritering, att man anser att det här är mindre viktigt.

Det är inte så att det råder en sjudande reformverksamhet ute i våra kommuner. Arbetet med boendemiljön röner motstånd, särskilt i borgerligt

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

styrda kommuner, där vi inte kommer någonstans.

Regeringen arbetar inte heller med att driva på kommunerna utan säger varje gång att den inte kan ingripa i skeendet. Hur skulle det ha gått med grundskolans genomförande eller med sjukvårdens utbyggnad om vi på den tiden hade intagit en sådan ståndpunkt? Det är klart att man måste vidta särskilda åtgärder och vara pådrivande, när nya reformer skall genomföras. Att ha den politiska makten är att äntligen få tillfälle att genomföra reformer som man länge har längtat efter. Om man kämpat för och uppnått den politiska makten i ett sådant syfte, då tar man initiativ. Har man däremot skaffat sig politisk makt för att stoppa reformer, då gör man som regeringen nu har gjort, och det är ganska effektivt.

För det tredje vill jag ta upp frågan om det fortsatta arbetet med att stimulera verksamheten genom olika centrala åtgärder. Jag kan inte tolka statsrådets svar och förklaring om den nya delegationens uppgift på annat sätt än så att man går in för en byråkratisering. Inte är det att skapa sig närhet till verkligheten att ett antal generaldirektörer och statssekreterare sitter och sammanträder med varandra! Inte är det ett uttryck för att föra ut reformarbetet till vardagslivet att ett centralt verk i Stockholm får ytterligare ett råd!

Jag har, som statsrådet påminde om, erfarenhet av hur man kan arbeta mindre konventionellt än vad vi är vana vid i den rätt tungrodda förvaltningsapparaten. Vi socialdemokrater har sagt oss att sedan det första skedet av bostadssociala delegationens arbete nu är avslutat, så bör man i nya former och med ett utvidgat uppdrag fortsätta verksamheten. Vi har också klart uttalat att man i fortsättningen inte bara skall syssla med förhållandena i områden med uthyrningssvårigheter utan mera generellt med det bostadssociala reformarbetet.

INGA LANTZ (vpk):

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att kommentera Birgitta Dahls nyvaknade intresse för en social bostadspolitik. Jag tycker att Birgitta Dahl gör det väldigt enkelt för sig. Hon borde ha litet självkritik, eftersom det faktiskt är socialdemokraterna som under 44 år har skapat de dåliga bostadsområden vi har i dag ute i kommunerna och lagt grunden till dagens dåliga bostadspolitik genom att underlåta att driva en social bostadspolitik. Det är självklart att en borgerlig regering förstärker privatiseringen och den asociala bostadspolitiken. Men grunden till den felaktiga bostadspolitiken har tyvärr lagts av socialdemokraterna, och det tycker jag att man inte skall glömma bort. Det är bara vpk som under alla år har fört fram krav som skulle innebära en social bostadspolitik.

Jag skall nu övergå till att kommentera frågor om boendedemokrati, boendemiljö och kollektiva boendereformer.

Herr talman! Det har i ungefär två och ett halvt år utgått statliga bidrag för att kunna förbättra de dåliga bostadsområdena och för att kunna avhjälpa bristerna i utemiljön i flerfamiljshusområdena. Bristerna är ett resultat av den alltför snabba utbyggnaden av stora och ensartade bostadsområden, där en

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggnad, m. m.*

tung industrialiserad byggmetod förutsatte naturförstöring och upprepning i långa serier. Dessutom förstärktes koncentrationstendenserna vad gäller den sociala och kommersiella servicen och tendenserna till en strikt funktionsuppdelning.

Resultatet blev en långt gående utarmning av bostadsmiljön både när det gäller den fysiska miljön och när det gäller verksamheter och socialt liv. Till de stora nya bostadsområdena koncentrerades hushåll med små ekonomiska resurser och stora sociala problem. Detta är således resultatet av den socialdemokratiska bostadspolitik.

I de här områdena har det uppstått uthyrningsproblem. Områdena har fått karaktär av genomströmningsområden utom för de människor som inte har något annat alternativ. Segregationstendenserna har förstärkts.

Mot bakgrund av dessa stora och svåra sociala problem måste man inse att bidragsgivningen är helt otillräcklig. Dessutom har erfarenheterna visat att bidragen inte ens kunnat förbättra boendemiljön i miljonprogrammets problemområden. Bidragen har huvudsakligen gått till områden som antingen är byggda före 1965 eller som byggts efter 1965 och som inte har eller har haft speciella uthyrningsproblem.

Under de två och ett halvt år som gått har denna snedvridning i förhållande till målsättningen dessutom förstärkts, trots de förbättringar i finansieringsvillkoren som beslutats av riksdagen. Under andra halvåret 1977 minskade andelen områden byggda efter 1965 och andelen områden med uthyrningsproblem bland de sökande. I stället har andelen privata fastighetsägare ökat starkt. De allmännyttiga företagen, som står för huvuddelen av beståndet av moderna flerfamiljshus, står för en relativt låg andel av ansökningarna. Detta beror på att bidragssystemets utformning tvingar kommunerna att själva finansiera hälften av bidragsbeloppet.

Eftersom koncentrationen av sociala problem och torftig miljö i vissa delar av miljonprogrammets bebyggelse är så stora, måste dessa områden prioriteras. Bidragsbestämmelserna måste utformas så att problemområdena får en verklig möjlighet att utnyttja bidragen. Så är det inte i dag, eftersom de här områdena ofta ligger i kommuner med stora ekonomiska och sociala problem. Låginkomsttagare kan inte belastas med kostnaderna för miljöuppbyggnaden parallellt med kostnaderna för andra lika nödvändiga sociala uppbyggnadsområden. Vi inom vpk anser därför att bidrag i vissa fall bör kunna utgå till hela kostnaden för den fysiska miljöuppbyggnaden.

Lika torftiga boendemiljöer fortsätter att växa upp runtom i landet. Med statliga lån växer det ena småhusområdet efter det andra upp utan några gemensamma uterum eller lokaler för barn och vuxna, utan service och med dåliga kommunikationer. Natur och befintlig miljö förstörs i stor skala, precis som förut. Barnen får växa upp i en utomordentligt ensidig och utarmad miljö.

Det fordras ingen större fantasi för att förutse stora sociala problem i dessa områden inom en nära framtid. De få flerfamiljshus som byggs utformas och placeras ut efter samma stereotypa modell som tidigare, som om ingenting hade hänt och som om vi inte hade lärt någonting. I städernas centrala delar

restaureras och byggs med en så hög exploatering att inte ens de mest elementära behov av gemensamma uterum och lokaler tillgodoses. Segregationen på bostadsmarknaden förstärks hejdlöst.

Vpk föreslår dels att bidragets storlek höjs med 25 milj. kr. till 60 milj. kr., dels att bidragsvillkoren ändras så att i vissa fall ända upp till 100 % eller hela kostnaden täcks av bidrag och dels att det skall finnas bestämmelser med krav på den fysiska miljöns utformning när det gäller statlig långivning.

Herr talman! Under många år har frågan om hur boendedemokratin skall kunna förverkligas diskuterats. Det har påståtts att boendedemokrati förutsätter ägande av bostaden. Regeringen har också rekommenderat att överföra delar av hyresrättsbeståndet till bostadsrätter – med andra ord en ytterligare privatisering.

Det är riktigt att den som äger sin bostad eller som bor med bostadsrätt har ett inflytande över sin bostad och sin boendemiljö, medan den som bor med hyresrätt har mycket litet eller inget inflytande alls. Men det är en felaktig utgångspunkt att hävda ägandet som en avgörande förutsättning för inflytande och boendedemokrati. Det viktigaste måste vara vilka medel som de boende har till sitt förfogande för att kollektivt kunna bestämma över sin boendemiljö.

För att ytterst förverkliga kravet på boendedemokrati måste självfallet andra reformer på bostadspolitikens område genomföras. Det gäller t. ex. att effektivt motverka all privat vinstjakt, ägande och spekulation på bostadsmarknaden och i stället göra bostaden till en social rättighet.

F. n. synes bostadsrättsprincipen vara den förvaltningsform – jag blandar alltså inte in ägandet – som i kombination med kommunalt eller kooperativt ägande av bostaden ger det bästa inflytandet för de boende. Men hyresrätten som upplåtelseform behöver inte avskaffas eller utbytas för att garantera boendedemokratin.

Allmännyttiga bostadsföretag bygger och förvaltar utan vinstsyfte. Deras ändamål är att skapa bra boendemiljö och bra boendeförhållanden till rimliga kostnader, vilket i och för sig är helt ogörligt med nuvarande markpolitik och finansieringsformer för bostadsbyggande. Det finns ingen avgörande, principiell invändning mot boinflytande över förvaltningen av bostäder, men med tanke på det privata fastighetsbeståndet är det nödvändigt att reglera boinflytandets utformning i lag. Därför menar vpk att riksdagen hos regeringen borde begära en utredning som ser över förvaltningsformerna just för att åstadkomma ett ökat inflytande för hyresgästerna.

Herr talman! Med en dom i bostadsdomstolen har det sista fungerande kollektivhuset i Sverige, Hässelby familjehotell, fått dödsstöten. I det f. d. kollektivhuset i Marieberg, som ägs av samma privata fastighetsägare, står det välutrustade köket och den gemensamma matsalen tomma. Hyresgästerna tvingas laga sin mat i trånga och dåligt ventilerade kokvrår, som aldrig varit avsedda att fungera som vanliga kök. Men det allvarligaste är att kollektivhusens hjärta, matsalen, inte längre kan fungera som en anledning till enkla och självklara dagliga kontakter mellan de boende.

Samtidigt som detta sker har behovet av alternativa boendeformer bara

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

ökat. Allt fler kvinnor, inte minst kvinnor med småbarn, förvärvsarbetar. Boendeformer som underlättar och förenklar hushållsarbetet och minskar avstånden mellan olika funktioner skulle underlätta den dagliga tillvaron liksom givetvis utvecklingen mot jämställdhet mellan könen. Handikappade och många äldre har behov av viss service för att kunna klara sig i vanliga bostäder. Många barn har i dag alltför långt till daghem eller lekskola, och många av dem har olika kamratgrupper där de bor och när de är på dagis. Daghem i direkt anknytning till bostaden skulle skapa ökad trygghet.

Hushållsstrukturen har förändrats kraftigt under de senaste åren. Antalet småhushåll och pensionärshushåll beräknas öka från 1,7 miljoner 1970 till 2,2 miljoner 1985. Vi vet att kontaktlöshet och anonymitet är stora problem i samband med boendet, problem som förstärks av en hög omflyttning i många områden med hyreslägenheter. Bostadsområdenas urformning gynnar inte naturliga kontakter eller samarbete. Undersökningar visar att kärnfamiljens privatisering förstärks i nya bostadsområden. Dessutom tvingas många unga familjer in i ett konsumtionsmönster, som innebär att mänskliga och sociala kontaktmöjligheter ersätts med konsumtion på avbetalning. Bostadsområdenas utformning och bristen på naturliga kontaktmöjligheter och aktiviteter tvingar fram en hög konsumtion som innebär resursslöseri. Ekonomin blir hårt pressad.

Vilka alternativ finns då för de som vill hitta andra boendeformer, som kan erbjuda alternativ till konsumtion och isolering och till den instängda kärnfamiljen? Det enda som skapas är särlösningar för vissa grupper, t. ex. gamla eller handikappade, som ytterligare bidrar till att segregera boendet. I övrigt kan utvecklingen på bostadsområdet bara betecknas som skrämmande. På många orter, exempelvis inom Stockholmsområdet, råder återigen bostadsbrist, inte minst för ungdomar och småhushåll. Bostadsproduktionen har sjunkit kraftigt och består nästan uteslutande av stora lägenheter i småhus, ofta på långt avstånd från arbetsplatser och service och med dåliga kollektiva kommunikationer. Men även de nya flerfamiljshusen har i ökande grad privatiserats.

De resurskrävande och ojämlika småhusen får ett kraftigt stöd både av stat och kommun i form av subventioner, kommunalt gatuunderhåll och skattebestämmelser, medan hyresgästerna måste bära alla kostnader och dessutom betala övervinster som tagits ut av byggnadsindustrin. Den borgerliga regeringens favoritidé för att "lösa" bostadskrisen innebär att de allmännyttiga bostadsföretagens hyreslägenheter, som ännu inte direkt är ute på spekulationsmarknaden, skall omformas till bostadsrätter och säljas till högstbjudande. Det innebär en snedvriden utveckling med en kraftig segregation både efter ålder och inkomst, och den kommer ytterligare att förstärkas med regeringens förslag.

Problemen finns inte bara i nyproduktionen. Både stelbenta krav vid ombyggnad av äldre fastigheter, som förhindrar satsning på gemensamma lokaler som alternativ till onödigt höga standardhöjningar av lägenheterna, och fastighetsägarnas ointresse eller snarare motvilja mot att utveckla de gemensamma delarna av boendet bidrar naturligtvis till detta. Vissa insatser

görs för att förbättra miljön i äldre områden, men bidragen till förbättringar är otillräckliga och är inte avsedda att möjliggöra att befintliga bostadsområden kompletteras med kollektiva funktioner. Utslaget i Hässelby visar att den nuvarande hyreslagstiftningen inte ger de boende något skydd när det gäller t. ex. gemensamma lokaler.

Bostadsföretag och byggnadsindustri har inte visat något intresse för att utveckla alternativ till dagens bostadsbyggande. Men intresset för andra boendeformer är stort runt om i landet. Det finns många aktionsgrupper som arbetar för att få till stånd kollektivhus av olika slag. Bristen på existerande alternativ försvårar förstås deras arbete. I första hand är det kollektivhus som man eftersträvar, dvs. lägenheter med tillgång till en gemensam matsal, vissa fritidslokaler och barnomsorg och med inomhuskontakt. Men det finns också många människor som valt att bo i storfamilj, och då bor de vanligen i bostäder som är dåligt lämpade för annat än kärnfamiljer. Det finns dock, och det känner statsrådet säkert till, vissa positiva utvecklingslinjer. Bostadsstyrelsen har just arbetat fram förslag till program för kollektivhus. Inom Stockholms och Linköpings kommuner pågår utredningsarbete i syfte att bygga nya kollektivhus, och i HSB i Stockholm har man öppnat en särskild kö för dem som är intresserade av att bo i kollektivhus. Flera forskningsprojekt inriktade på kollektivt boende har just inletts.

Men dessa åtgärder är enligt vpk helt otillräckliga. För att olika typer av nya bostadsformer skall kunna utvecklas måste staten aktivt gå in och stödja olika former av utvecklingsarbete, givetvis i samarbete med kommuner, landsting och allmännyttiga bostadsföretag. Utvecklingsarbetet bör gälla både nyproduktionen och de befintliga bostadsområdena. I bostadsområden från de senaste årtiondena är servicen ofta otillfredsställande, omflyttningen hög och standarden på miljön och de gemensamma lokalerna låg, om sådana över huvud taget finns. Komplettering med kollektiva funktioner skulle i många fall kunna öka områdenas attraktivitet och också bidra till att öka gemenskapen. I den äldre bebyggelsen, som just nu är aktuell för ombyggnad och sanering, skulle en satsning på kollektiva lokaler kunna innebära att kraven på sammanslagningar och långtgående ingrepp i de befintliga lägenheterna minskas.

Herr talman! Vpk har i olika motioner till årets riksdag aktualiserat frågor om boendedemokrati, boendemiljö och hur framtidens bostad skall se ut dels med tanke på våra resurstillgångar, dels med tanke på kvinnans frigörelse och ett helt förändrat livsmönster. Vi har föreslagit konkreta åtgärder för att avhjälpa bristerna i boendemiljön och åtgärder för att stärka hyresgästernas inflytande över sin bostad. Vi har också begärt en utredning om följderna av det ökande småhusbyggandet, både de sociala och de ekonomiska konsekvenserna. Samtliga vpk-förslag har avstyrkts med olika motiveringar.

Tag t. ex. kravet på en förändring av förvaltningsformerna. Detta krav avstyrks med en motivering, som betyder att utskottet över huvud taget inte tar ställning. Och när vpk begär att bidragen för bostadsbyggandet skall kopplas ihop med krav på en bättre fysisk miljö, som skulle hindra att dåliga bostadsområden byggs i fortsättningen, avstyrker utskottet med hänvisning

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

till planverket. Beträffande kravet på en vidare utveckling mot mera kollektiva boendeformer är att märka att utskottet direkt går emot sådana tankegångar. Jag tycker att detta är anmärkningsvärt.

Vpk har också krävt att det skall vara rättvisa mellan olika boendeformer och att man därför bl. a. måste utreda effekterna av ökningen av småhusbyggandet och finansieringsformerna. Vi kan i dag läsa i en tidningsartikel hur det ojämlika boendet slår. Det heter i Dagens Nyheter i dag att "villaägarna både bor gratis och gör en ren vinst på sitt boende". Det skall jämföras med att en trerumslägenhet nu kostar 1 000–1 300 kr. i månaden och att hyreskostnaderna bara fortsätter att stiga i höjden. Vårdestegringen enligt samma artikel och samma undersökning visar att den genomsnittlige småhusägaren under 1975 gjorde en vinst på 12 800 kr. sedan utgifterna betalats och husets värdestegring beräknats till 24 700 kr.

Herr talman! Jag har ett annat konkret exempel på hur det orättvisa boendet slår. I ett alldeles nytt bostadsområde som just nu är under uppbyggnad i min hemkommun, Huddinge, där man precis som över allt annars i landet trots ett socialdemokratiskt styre satsar mer än 70 % på småhus, tjänar man direkt på att äga småhus eller radhus jämfört med att hyra det.

Vid upplåtelse med äganderätt och då ägaren har en inkomst på 60 000 kr. kostar ett hus med tre rum och på 83 m² 1 620 kr. i månaden. Tjänar ägaren 108 000 kr., betalar vederbörande bara 1 350 kr. – alltså 300 kr. mindre om man tjänar nästan dubbelt så mycket. Om man inte äger huset utan bara hyr det, blir kostnaden allra högst, nämligen 1 775 kr. i månaden för exakt samma bostad, med exakt samma kvadratmeteryta och exakt samma standard. Detta menar vi i vpk är ett orimligt förhållande, som man inte kan acceptera. Det måste bli ett rättvisare boende.

Herr talman! Jag yrkar bifall till samtliga vpk-motioner. Ett bifall till dessa skulle förändra de orimliga förhållanden som vi har i dag på bostadsområdet i olika avscenden.

ROLF DAHLBERG (m):

Herr talman! Låt mig först kort kommentera den anmärkningsvärda debatt som statsrådet Friggebo här tagit upp med Per Bergman och Tore Claeson om moderaternas särställning i bostadsfrågorna såväl här i riksdagen som i regeringen.

I de två regeringspropositioner som vi nu behandlar har enligt regeringsprotokollet sex moderata statsråd deltagit i beslutet. Helt naturligt står de moderata statsråden bakom innehållet i dessa propositioner, likaväl som statsrådet Friggebo gör det. På samma sätt är det med utskottsbetänkandena, bakom vilka vi moderater står eniga med folkpartiet och centerns representanter i civilutskottet.

Vi kan vidare notera att det inte finns någon m-reservation eller ens något särskilt yttrande från oss moderater vid de betänkanden som vi nu behandlar. När jag vidare ser på de motioner som har väckts från moderat håll i dessa frågor har jag mycket svårt att förstå att moderaternas syn så radikalt skulle

skilja sig från t. ex. folkpartiets, vilket statsrådet hävdade. Det faktum att ett eller två av regeringspartierna inte har något statsråd i ett departement får naturligtvis inte tolkas så att det eller de partierna inte har något inflytande alls på de frågor som detta departement handlägger. Statsrådet Friggebos inlägg är dess bättre såvitt jag kan förstå unikt i statsrådskreten.

Herr talman! När man studerar de två utskottsbetänkanden som vi nu behandlar och noterar den uppsjö av socialdemokratiska reservationer som är fogade vid dessa, kan man få den uppfattningen att regeringen har gått in för en helt ny bostadspolitik. Men så är ju ingalunda fallet. Flertalet av socialdemokraternas reservationer måste därför basera sig på mera politiskt taktiska skäl än på rena sakskalet.

Vid civilutskottets betänkande nr 28 har socialdemokraterna fogat tio reservationer, av vilka jag här skall beröra reservationerna 2–6. I reservationen 2 yrkas att riksdagen snarast föreläggs förslag till lag om bostadsförsörjning m. m. som ger kommunerna en lagfäst skyldighet att upprätta femåriga bostadsförsörjningsprogram, som varje år revideras och fastställs av kommunfullmäktige. Utskottets majoritet anser att någon lagstiftning i dessa stycken ej är erforderlig eller lämplig. Bostadsförsörjningen intar i dag en central plats i kommunernas planering och spelar en stor kommunalpolitisk roll, inte minst beroende på den betydelse som bostadsbyggandet har för den kommunala ekonomin. Alla kommuner har sedan många år tagit det lokala ansvaret för bostadsförsörjningen, och det finns knappast någon kommun som inte strävar efter att ge invånarna en god, välutrustad och ändamålsenlig bostad. Likaså strävar man efter att få så allsidig hushållssammansättning som möjligt inom olika bostadsområden. Att staten i ett sådant läge skulle gå in och lagstifta om frågor som alla är rörande överens om måste anses som både onödigt och olämpligt. F. ö. skulle en lag på detta område komma att innehålla begrepp som svåriligen skulle kunna ges en objektiv tolkning, vilket också Kommunförbundet har framhållit i sitt remissvar.

Reservationen 3 handlar om bostadsförsörjningsprogrammets innehåll. Alla kommuner är i dag skyldiga att årligen upprätta bostadsbyggnadsprogram. Vissa kommuner måste dessutom upprätta särskilda bostadssaneringsprogram. Det gäller ett hundratal kommuner. Nu föreslår regeringen i likhet med boendeutredningarna att dessa program sammanförs och utvidgas till ett, som man föreslår skall benämnas bostadsförsörjningsprogram. Eftersom socialdemokraternas motion 1688 yrkande 1 b bygger på boendeutredningarnas förslag i dessa stycken, måste man här konstatera att de har fått sina önskemål tillgodosedda. Trots detta finns alltså här en s-reservation, där man vill ge regeringen till känna vad man i motionen har anfört. Jag tycker att detta är en okynnesreservation.

Frågan om bostadssociala inventeringar behandlas i reservationen 4. Såväl föredragande statsråd som civilutskottet instämmer i boendeutredningarnas uppfattning att dessa inventeringar har en stor uppgift att fylla. De ger planeringsunderlag för olika kommunala förvaltningar, samtidigt som man får reda på vad de boende har för uppfattningar om hur man skall utforma ett bostadsområde.

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Detta är kommunerna i dag väl medvetna om, och sådana inventeringar görs i den omfattning som varje kommun finner lämpligt och påkallat. Att, som socialdemokraterna föreslår, detaljreglera kommunernas insatser på detta område synes inte nödvändigt. Det är naturligtvis bättre att kommunerna får anpassa sina planeringsinsatser till sina egna förutsättningar.

I reservationen 5 har socialdemokraterna utvecklat sina synpunkter på en aktiv bostadsförmedlingsverksamhet. Genom de åtgärder som föreslås av utskottet i andra delar av betänkandet 28 och som tidigare har berörts här i debatten torde man kunna utgå ifrån att kommunerna planerar sin bostadsförmedlingsverksamhet så, att de synpunkter som framförts i socialdemokraternas motion 1688 yrkande 4 kommer att tillgodoses, i den mån detta inte sker redan i dag. Jag har den uppfattningen att den del av yrkandet som berör informationssidan, bostadspolitisk konsumentupplysning, under senare år avsevärt har förbättrats i kommunerna. Något tillkännagivande till regeringen i detta avseende är därför inte befogat.

I motionen 1688 yrkande 3 föreslås att kommunernas anvisningsrätt utvidgas genom särskild lagstiftning. I motionerna 860 från vpk och 1367 från apk föreslås obligatorisk kommunal bostadsförmedling. Obligatorisk anmälan av alla hyreslägenheter till bostadsförmedlingen, som får ensamrätt att fördela lägenheterna, föreslås i motionen 842 från socialdemokraterna.

Med hänsyn till att frågan om åtgärder för att stärka bostadsförmedlingarna övervägs i departementet, såsom vi tidigare hörde, har utskottet avstyrkt samtliga här nämnda motionsyrkanden i detta stycke för att inte föregripa den beredning i ärendet som pågår.

Till sist, herr talman, skulle jag vilja säga några ord om frågan om småhuskontrollen.

I olika motioner har frågan tagits upp om att kostnaden för besiktning och kontroll samt försäkring skall få ingå i låneunderlag för statligt bostadslån avseende småhus som upplåts med bostads- eller äganderätt. I en annan motion hemställs att det förstärkta konsumentskydd som tillkommit genom uppgörelser mellan Sveriges Villaägareförbund och Svenska byggnadsentreprenörföreningen, benämnt "Småhus 76", bör godtas för statliga lån och att garantikostnader m. m. skall få inräknas i låneunderlaget. I stort sett kan man säga att motionärerna har blivit tillgodosedda med vad som i propositionen och utskottsbetänkandet har anförts i dessa frågor med undantag av de delar i problemkomplexet som kräver ytterligare överväganden. Jag tror därför att motionärerna i denna del bör kunna känna sig tillfreds med vad utskottet här skriver.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till civilutskottets betänkande nr 28 på samtliga punkter.

MAJ-LIS LANDBERG (s):

Herr talman! I den tidigare debatten i dag har Birgitta Dahl tagit upp bl. a. de bostadssociala frågorna. Jag skall därför begränsa mig till de äldres boendeförhållanden, inriktningen av bostadsförmedlingsverksamheten och kommunal anvisningsrätt av bostäder.

Vi vet att antalet pensionärer ökar kraftigt, för att år 1985 vara uppe i 1,5 miljoner. Vi vet också att vi blir allt äldre och att med åldern ökar omsorgsbehovet. En av våra viktigaste uppgifter är att se till att den äldre generationen, som byggt upp vår välfärd med hårt arbete och på betydligt sämre livsvillkor än vad vi i aktiva åldrar har, får all den omsorg som behövs för ett rikare liv på äldre dagar. Boendeförhållandena för de äldre ingår i denna uppgift som en mycket viktig del. Såsom framgår av utskottsbetänkandet har en hel del utredningar slutförts om de äldres boende och omsorgsbehov, och efter en riksdagsbeställning förra året gav bostadsdepartementet institutionen för byggnadsfunktionslära vid Tekniska högskolan i Lund i uppdrag att göra en översikt som belyser åldrande och boende.

I översikten om samhällsmålen för äldreomsorgen sägs bl. a.:

Principer som helhetssyn, normalisering och närhet kan mera ses som medel i äldreomsorgerna för att tillfredsställa individens olika behov. Därtill kommer principerna att i alla sammanhang stimulera och tillvarata äldres egna resurser.

Självbestämmande inom äldreomsorgen innebär bl. a.

att i samma utsträckning som andra kunna fatta egna beslut i olika valsituationer – bostads, service, dygnsrytm m. m.

Medinflytande inom äldreomsorgen innebär bl. a.

att uppleva att en egen åsikt efterfrågas, respekteras och beaktas i samma utsträckning som gäller andra ställningstaganden, beslut och planering hos olika samhällsinstanser.

Integritet inom äldreomsorgen innebär bl. a.

att bli bemött som en rättskapabel person,

att respekteras för sin åsikt och uppfattning, att få vara den man känner att man är och inte förväntas leva upp till eller påtvingas en annan roll.

Trygghet inom äldreomsorgen innebär bl. a.

att få hjälp när det verkligen behövs både när det gäller sjukvård och social service,

att vara informerad om tillgänglig service och vård och vart man vänder sig för att få sådan,

att kunna känna sig trygg i sin bostad och kunna röra sig oantastad ute,

att tillhöra en gemenskap

Helhetssyn inom äldreomsorgen innebär bl. a.

att hela människans behov – psykiska, fysiska och sociala – bedöms och tillgodoses i ett sammanhang, varvid t. ex. inte bostadssituationen löses för sig utan hänsyn till behov av gemenskap, trygghet och service,

att ekonomiska och andra materiella faktorer samspelar med emotionella och psykologiska, vilket leder till att människans odelbarhet måste beaktas i det generella serviceutbudet och i individuella insatser av problemlösningskaraktär.

Normalisering inom äldreomsorgen innebär bl. a.

att som pensionär vara jämställd med andra i samhället i fråga om rättigheter och möjligheter,

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

att varje individ så långt det är möjligt och oavsett anledningen till behovet av hjälp i form av boendeservice, omvårdnad och sjukvård skall ges möjlighet att leva och verka i en så normal miljö och under så normala levnadsomständigheter som möjligt,

att pensionärens förhållanden och behov beaktas i den totala samhällsplaneringen på samma villkor som andra grupper.

Närhet inom äldreomsorgen innebär bl. a.

att uppleva sig ha möjlighet att lätt och snabbt kunna få diskutera sina service- och vårdbehov,

att på ett enkelt sätt kunna ta sig till kollektiv service och gemenskap.

Vi socialdemokrater ställer oss bakom dessa övergripande mål. Det är nödvändigt med denna helhetssyn i planeringen. Enligt vad som framgår av utskottsbetänkandet kommer förslagen att tas upp i lämpligt sammanhang.

Vi socialdemokrater är inte nöjda med detta utan anser att det är nödvändigt att snabbt få fram förslag om inriktningen av de äldres boendeförhållanden. Det finns nu tillräckligt med material för ett förslag.

Det är ostridigt att segregationen i boendet ökat under 1970-talet och under senare år i en allt snabbare takt. Orsakerna till detta är självfallet flera: det minskade bostadsbyggandet, den ökade privatiseringen, spekulatjonen i fastigheter, en dålig planering och bostadsförmedlingarnas dåliga resurser. Om man vill nå det uppsatta målet att bostaden är en social rättighet måste man med kraft motverka segregationen.

Vi socialdemokrater vill understryka vikten av att bostadsförmedlingarna ges möjlighet att aktivt medverka för att skapa jämn och allsidig hushållssammansättning i kommunernas olika bostadsområden. Men då måste bostadsförmedlingarna få en laglig anvisningsrätt såsom boendeutredningen föreslog.

Det kan inte ha undgått den uppmärksamme läsaren av budgetpropositionen i år att det i arbetsmarknadsdepartementets bilaga 15 bl. a. står: Inom regeringskansliet utarbetas f. n. ett förslag till förbättrade möjligheter för bostadsförmedlingarna att anvisa bostad. Sedan promemorian har remissbehandlats kommer förslag i frågan att remitteras till lagrådet under våren 1978. Men i bostadsdepartementets bilaga 6 till budgetpropositionen i år skriver man: Inom regeringskansliet övervägs f. n. frågan om att förbättra möjligheterna för bostadsförmedlingarna att förmedla lägenheter.

Det är inte att undra på om vi misstänker att farbror Blå har varit framme med blåpennan, eller att möjligen tant Grön har varit stygg mot lilla tant Gredelin. Vad vet vi? Men något måste ligga bakom strykingarna i bostadsdepartementets skrivning i förhållande till arbetsmarknadsdepartementets skrivning.

Nu har dess bättre statsrådet vid en interpellationsdebatt i mars sagt att en departementspromemoria i ärendet utarbetas och att den kommer att remitteras till berörda instanser och myndigheter så att förslag till lagstiftning kan träda i kraft den 1 januari 1979. Men vi litar inte på detta, utan vi kräver i vår reservation att ett sådant förslag om kommunal anvisningsrätt skall

framläggas för riksdagen i höst så att det kan träda i kraft den 1 januari 1979.

Herr talman! Jag yrkar bifall till samtliga reservationer vid civilutskottets betänkanden nr 27 och nr 28.

KARL-ERIK STRÖMBERG (fp):

Herr talman! Jag skall diskutera några av de reservationer som är fogade till de betänkanden vi diskuterar i dag, men jag skall inte direkt gå in på dem utan i stället ta upp några mer principiella synpunkter. I sista delen av mitt anförande skall jag tala om en motion om drift och underhåll som är väckt av några folkpartister.

Birgitta Dahl inledde sitt anförande, där hon ganska länge uppehöll sig vid bostadsbidragen, med att gå till rätt hårda angrepp mot regeringen. Hon talade om aktiva åtgärder riktade mot det sociala boendet och om reformstopp i den sociala bostadspolitiken.

Om man ser på de socialdemokratiska reservationerna på detta område kan man konstatera att de talar ett helt annat språk. Socialdemokraterna accepterar i princip hela den uppläggning som redovisas i propositionen i fråga om viktiga åtgärder för att stärka den sociala bostadspolitiken. Socialdemokraterna accepterar dessa åtgärder men bjuder konsekvent hela tiden över i form av pengar. De har alltså inga principiella invändningar mot det sätt på vilket regeringen har agerat.

Socialdemokraterna accepterar ändringen av den lägsta garanterade räntan för att hålla kostnaderna nere i nyproduktionen. Socialdemokraterna accepterar hela propositionen i fråga om bostadsanpassningsbidrag, och de accepterar hela uppläggningsen när det gäller förbättring av boendemiljön. Och som jag tidigare sagt accepterar de principerna för bostadsbidragen.

Om det nu är så allvarliga brister i den politik som regeringen för i fråga om den sociala inriktningen, då borde detta visa sig i reservationerna, och då borde de socialdemokratiska reservationerna gå i en principiellt helt annan riktning och ge anvisningar om en helt annan bostadspolitik – men det gör de inte.

Hela regeringsförslaget om bostadsbidragen är inriktat på att satsa tillgängliga resurser på flerbarnsfamiljerna, och det är enligt folkpartiets uppfattning en riktig satsning. En sådan satsning är väl om något en social bostadspolitik. Alltsedan den nya regeringen tillträdde har det skett ett flertal förändringar av bostadsbidragen, och också höjningar av barnbidragen. Allt detta har konsekvent varit åtgärder för att hjälpa barnfamiljerna.

Maj-Lis Landberg tog i sitt anförande bl. a. upp frågan om segregationen. Det är tyvärr så att vi i dag har en ganska betydande segregation i ett antal bostadsområden. Vi har två stora problem att handskas med på detta område: det ena är hur vi skall bryta den segregation som redan finns, det andra är hur vi skall hindra att segregationen ökar.

Jag känner bäst till ett antal förortsområden i Stockholm. Vi har där fått fram siffror och andra fakta som visar att segregationen slagit hårdare och gått djupare än vi hade anat. Jag kan i dag inte ge ett recept på hur man skall lösa

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

detta problem. Men det går inte att lösa bara genom bostadsförmedlingarnas medverkan. Man måste, på grund av att det kommit fram helt nya fakta, styra samhällets resurser mot dessa områden i betydligt högre grad än vi tidigare diskuterat.

Sedan vill jag, herr talman, ta upp en motion som folkpartiets representant i civilutskottet väckt med anledning av budgetpropositionen.

Ett ständigt återkommande ämne i olika debatter om bostäder är kapitalkostnaderna i nybyggnationen. Entreprenadpriser har vi diskuterat här i dag, och vi har diskuterat priser på byggnadsmaterial. Och visst är kapitalkostnaderna viktiga. De utgör i dag ungefär hälften av den hyra som konsumenten betalar. Men lika viktig är den andra hälften av hyran, som går till drift och underhåll av fastigheten. Vi vet också att denna senare del av hyran ökar mycket snabbt. Enligt alla tillgängliga prognoser kommer den att ta en allt större del av hyran under de närmaste åren.

Det är lätt att diskutera kapitalkostnaderna därför att det finns enkla lösningar för den som vill komma åt dem: Man kan höja eller sänka räntan och på det sättet styra kapitalkostnaderna i bostäderna. Drift- och underhållskostnaderna är svåra att komma åt. I dag har vi ganska ingående diskuterat kapitalkostnaderna. Bl. a. Tore Claeson har tagit upp den diskussionen. Men vi har föga diskuterat driftkostnaderna och underhållssidan.

Om vi allvarligt vill diskutera hyror och hyreshöjningar måste vi ta en debatt om drift- och underhållskostnaderna. En mycket försiktig bedömning av hela landets fastighetsbestånd ger vid handen att det uppgår till ett värde av ca 700 miljarder kronor. Det rör sig alltså om väldigt mycket pengar. Även en liten effektivisering av driften kan ge mycket stora vinster.

Ibland skymtar tanken att en diskussion av drift och underhåll av bostäder ytterst syftar till att försämlra servicen för de boende. Det är naturligtvis helt fel. Men lika självklart som det är att man kan konkurrera om byggande, lika självklart borde det vara att man kan konkurrera om förvaltande.

Vi har i er motion visat på dessa problem. Vi har pekat på att i stort sett all byggnadsteknisk utbildning sysslar med byggandet av hus och inte med förvaltningen av dem. Visserligen införs det nu en driftteknisk utbildning i gymnasieskolan, men det räcker inte. Drift- och underhållssidan måste in i all byggnadsteknisk utbildning. Byggnadsforskningen har hittills till övervägande delen varit inriktad på byggande, relativt litet på underhåll och förvaltning.

Nu styrs enligt budgetpropositionen resurserna över mot drift- och underhållssidan, och det är angeläget. Fastighetsförvaltning är icke att jämföra med annan ekonomisk förvaltning. Fastighetsförvaltning inrymmer ett antal särskilda problem, som speciellt måste uppmärksammas även i utbildningen. Dessutom finns i fastighetsförvaltningen ett alldeles speciellt problem som inte finns i annan ekonomisk förvaltning, nämligen de boendes krav på inflytande över sin bostad och sitt bostadsområde.

Låt mig slutligen peka på ett annat föga diskuterat problem som berör detta område. Under de närmaste åren måste vi börja med mycket stora reparationer på de fastigheter som byggdes under 1960-talet. Vi får då ett

utmärkt tillfälle att studera resultatet av de avvägningar som vid byggandet av dessa hus gjordes mellan kravet på att bygga billigt och kravet på att få låga drift- och underhållskostnader. När nu de senare kostnaderna snabbt blir de dominerande, finns det all anledning att noggrant analysera det ekonomiska utfallet av det tidigare byggandet och ta vara på de erfarenheterna för framtiden.

Nu har vi inte fått något särskilt stort gehör för den här motionen, men jag är övertygad om att det inte kommer att dröja alltför länge innan den blir aktuell igen.

BIRGITTA DAHL (s) kort genmäle:

Herr talman! I likhet med flera andra talare i dag klagade Karl-Erik Strömberg över att vi inte har skrivit ilsknare reservationer. Han förstår inte varför vi då bråkar här i kammaren.

Som Karl-Erik Strömberg vet visar det sakliga innehålllet i våra motioner att motsättningarna är betydande. För att bevisa det behöver jag bara läsa inledningsorden i vår motion om boendemiljön:

”Den nuvarande utvecklingen på bostads- och byggnadsmarknaden inger stark oro. Det krävs därför omedelbara åtgärder för att en snabbt växande bostadsbrist skall kunna förhindras, vidgade sociala klyftor skall kunna motverkas och en kraftigt ökad byggarbetslöshet skall kunna undvikas.”

Går Karl-Erik Strömberg till vår partimotion om bostadsbidragen, så finner han att den är hållen i en ännu hårdare ton.

Man kan inte med tal här i kammaren stryka över stora sakliga skillnader mellan oss. Jag har litet svårt att förstå denna omfamning nästan till döds, framför allt från folkpartiets sida, här i kammaren i dag. Det är ju möjligt att ni i grunden sympatiserar med den bostadspolitik som vi företräder. Men ni har ju faktiskt valt att regera ihop med moderaterna och ta de konsekvenser som detta leder till. Det kan ju inte vara så att ni gjort det alldeles utan att tänka efter, utan det är ett medvetet politiskt val ni gjort. Annars är ni välkomna att här i kammaren stödja våra förslag. Det vore att dra konsekvenserna av statsrådet Friggebos uttalande att det finns majoritet för en annan bostadspolitik än den syn som så att säga är den gemensamma nämnaren för regeringen.

Karl-Erik Strömberg sade att bostadsbidragen skulle vara utformade så att de särskilt gynnar flerbarnsfamiljerna. Om detta vill jag säga att teoretiskt sett är det så. Man kan ställa upp tabeller som visar att det oreducerade bidraget höjs på ett visst sätt för flerbarnsfamiljerna. I verkligheten är det inte så. Det är ett fiffigt sätt att lägga kosmetika på ett dåligt förslag, eftersom nästan inga flerbarnsfamiljer har så låga inkomster att de får oreducerade bostadsbidrag. Det är det som gjort att man kunnat upprätta snygga tabeller om effekterna av förslaget och samtidigt spara pengar på anslaget.

Inte ens om man lägger till kostnaderna för den höjning av barnbidraget på 13 kr. i månaden som genomfördes den 1 april förbrukar man det beviljade anslaget för barnbidragen under innevarande budgetår. Nästa år får man, som

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

jag tidigare sade, en ökning med 4 milj. kr. Det är långt under vad som skulle behövas för att ens bibehålla årets standard.

MAJ-LIS LANDBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag har all respekt för Karl-Erik Strömbergs engagemang och kunnande när det gäller orsakerna till segregationen. Karl-Erik Strömberg och jag har mycket likartade erfarenheter från våra kommuner. Alla som sysslar med planering och boende vet att en ökad privatisering och en ökad spekulation i boendet minskar tillgången på bostäder som kan efterfrågas av låginkomsttagare och socialt utslagna.

Men den här utvecklingen innebär fördelar för de högavlönade och ekonomiskt välbeställda, med en ökad segregation som följd. Bostaden blir ingen social rättighet utan en handelsvara. Vi är mitt inne i en utveckling som leder dithän, och det vill vi socialdemokrater varna för. När vi begär en lagfäst kommunal anvisningsrätt är det bara en av de vägar som är möjliga att gå för att möta och minska segregationen i boendet.

KARL-ERIK STRÖMBERG (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag har självklart ingen anledning att kommentera hur jag tycker att socialdemokraterna uttalar sig. Jag konstaterar dock den lilla skillnaden mellan socialdemokraternas förslag och regeringens förslag beträffande exempelvis bostadsbidragen, samtidigt som man säger att regeringens förslag innebär ett angrepp mot den sociala bostadspolitiken. Det är den skillnaden jag vill markera.

BIRGITTA DAHL (s) kort genmäle:

Herr talman! Den obetydliga skillnaden motsvaras av en anslagspost på 163 milj. kr. Det är den högst prioriterade förbättringen i vårt alternativa budgetförslag som vi har finansierat med bl. a. sänkta försvarskostnader. Vårt förslag innebär att man kan motverka att ytterligare ett stort antal hushåll faller ut ur bostadsbidragssystemet eller får starkt försämrade bostadsbidrag. Det rör sig om tiotusentals hushåll, Karl-Erik Strömberg. Jag skulle inte inför offentligheten vilja säga att det är en obetydlig skillnad.

OLLE ÖSTRAND (s):

Herr talman! I motionen 630, som behandlas i detta betänkande, har jag och Ivar Nordberg hemställt om att köpeskillingskontrollen vid andrahandsförsäljning av gruppbyggda småhus redan nu skall utsträckas från nuvarande två till fem år.

Eftersom spekulationsinslagen i den här typen av försäljning har blivit så pass omfattande och resulterat i rent skrämmande spekulationsvinster, anser vi att riksdagen redan nu bör besluta om denna uppskärpning i avvaktan på mer fullständiga förslag, som enligt vårt sätt att se måste resultera i förslag till åtgärder som helt eliminerar detta osunda inslag på småhusmarknaden.

Nu har den borgerliga utskottsmajoriteten med en något krystad motive-
ring avstyrkt vårt yrkande. Detta är givetvis att beklaga, allra helst som

bostadsstyrelsen enligt uppgift nu föreslagit en förlängning av köpeskillingskontrollen till fyra år.

I detta läge hade det naturligtvis varit värdefullt om en enig riksdag hade gett till känna att man vill skärpa upp detta ytterligare. Då hade regeringen åtminstone känt till vad man haft att rätta sig efter i detta avseende, eftersom fem år måste vara ett minimikrav. Var och en förstår ju också att denna åtgärd inte ensam löser problemet, utan den måste kombineras med en rad andra åtgärder, bl. a. en skärpning av realisationsvinstbeskattningen.

Desto mer glädjande är det att den socialdemokratiska minoriteten ansluter sig till vår uppfattning, vilket också har resulterat i reservationen 12 till detta betänkande.

Skall vi i vårt land även i fortsättningen kunna hävda att vi bedriver en socialt inriktad bostadspolitik, måste det vara en renlighetsåtgärd av högsta dignitet att komma till rätta med en så osund företeelse som snabba spekulationsvinster vid småhusförsäljning. Genom en framsynt planering och ofta genom starkt subventionerade tomtpriser men även genom den kostnadskontroll som länsbostadsnämnderna utövar har kommunerna kunnat erbjuda gruppbyggda småhus till försäljning och till priser som avsevärt understiger det s. k. marknadsvärdet. Sedan ser man ofta sina ansträngningar resultera i stora spekulationsvinster för dem som genom den kommunala huskön lyckats förvärva ett sådant hus och därefter nästan omgående avyttrar det.

Man har kunnat se tidningsuppgifter som: "Villaägare i Göteborg sålde småhus utan att ha bott i dem." De tjänade grova pengar tack vare att de ståt i den kommunala huskön. De fick köpa husen på förmånliga villkor och sålde dem sedan direkt med upp till 140 000 kr. i vinst.

I januari i år kunde man se en uppgift om att en villaägare tjänade 100 000 kr. på 4 månader. I februari köps villan. Pris: 214 000 kr. 4 månader senare säljs villan. Pris: 314 000 kr. På 4 månader har villaägaren gjort en *arbetsfri* vinst på 100 000 kr.

Herr talman! Jag skulle kunna fortsätta exemplifieringen. Dessa uppgifter har ju också bestyrkts i den utredning som bostadsstyrelsen nu har slutfört och som visar att den genomsnittliga vinsten på bebyggda småhusfastigheter i storstadsregionerna var i Stockholm 83 000, i Göteborg 100 000, i Malmö 92 000 samt i de övriga kommunerna 75 000 kr.

Kommunerna har mot denna bakgrund också infört en rad regler och bestämmelser – mer eller mindre lagenliga – för att i möjligaste mån förhindra en sådan här utveckling. Det visar hur allvarligt man ser på denna sak. Jag har själv tidigare motionerat i denna fråga och framlagt förslag till åtgärder.

Många kommuner pekar emellertid på att det är svårt att finna metoder som inte kan kringgås samt att det är svårt att kontrollera om den uppgivna köpeskillingen är den verkliga och att veta om "svarta pengar" förekommer. Vanligt är också att kommunerna anför att utbudet av småhusfastigheter är så litet att tillgången inte motsvarar efterfrågan. Bankernas vilja att lämna topplån vid vidareförsäljning och de generösa bestämmelserna för realisationsvinstbeskattning är andra förklaringar till svårigheterna att motverka

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

spekulation. Kommunerna har även pekat på reglerna angående ränteavdrag. Denna avdragsmöjlighet kan medföra att en hög köpeskilling kan betalas utan att årskostnaden blir oacceptabel.

Bristande samverkan mellan kommunerna, som gör det möjligt för en spekulant att själv eller genom en bulvan stå i kö och tilldelas tomt eller hus i flera kommuner, är en annan svaghet i sammanhanget. En ytterligare sådan är svårigheten att på förhand spåra spekulativa intressen hos köparen. Bostadsstyrelsens utredning visar hur viktigt det är att åtgärder snabbt vidtas för att eliminera spekulativa inslag i denna typ av småhusbyggande. En förlängning av köpeskillingskontrollen till fem år är en åtgärd bland flera.

Mot denna bakgrund, herr talman, yrkar jag bifall till reservationen 12.

Det är också viktigt att regeringen nu följer upp de förslag som bostadsstyrelsen har framlagt och att de resulterar i en proposition till riksdagen, som sätter punkt för detta osunda inslag i det för övrigt socialt inriktade småhusbyggande som kommunerna bedriver.

Herr talman! I den andra att-satsen i samma motion hemställer vi att prisutvecklingen för bostadsrätter och dess orsaker bör kartläggas och snarast redovisas för riksdagen i förening med därmed föranledda förslag. Denna att-sats behandlas visserligen inte i detta betänkande, men samma utveckling är på gång när det gäller försäljning av bostadsrätter som vid försäljning av småhus. Detta har ju också påpekats i en skrivelse till regeringen från både HSB och Riksbyggen. När den frågan blir föremål för behandling här i riksdagen, får man väl åtminstone nära den *förhoppningen* att även den borgerliga utskottsmajoriteten kan vara med och bifalla det förslaget.

Till sist, herr talman, kan jag som byggnadsarbetare naturligtvis inte vid det här tillfället underlåta att i likhet med övriga socialdemokratiska debattörer påtala regeringens misslyckande när det gäller bostadspolitiken. Man har misslyckats med att hålla kontroll över byggkostnaderna, man har misslyckats med att få bankerna att lämna de nödvändiga lånen, och man har motarbetat kommunernas försök att hålla en rimlig planberedskap.

Det här har resulterat i ett bostadsbyggande på rekordlåg nivå. Enligt uppgift råder det nu bostadsbrist i två tredjedelar av landets kommuner. Även i mitt eget hemlän har bostadsbristen ökat kraftigt. En rejäl ökning av bostadsproduktionen skulle ha stimulerat hela ekonomin, men i stället är arbetslösheten bland oss byggnadsarbetare, anslutna till arbetslöshetskassan, hela 9 %. I mitt eget län ligger den på 15,7 %, och i Hälsingland, där jag själv är bosatt, är arbetslösheten så hög som 24 %. Det innebär att i stort sett var fjärde byggnadsarbetare i detta område är utan jobb. Det är givetvis en fruktansvärd situation dessa människor upplever, och de frågar sig av naturliga skäl varför de inte i stället kan få bygga bostäder som människor behöver.

Herr talman! Det finns knappast någon näringsgren där sysselsättningen är så beroende av politiska beslut som just byggnadsindustrin. Det är betecknande att just detta område, där regeringspolitiken är särskilt avgörande för sysselsättningen, också är ett område där situationen är sämst på arbetsmarknaden. Från socialdemokratiskt håll har vi hårt kritiserat regeringens

passivitet på området, bristen på initiativ till åtgärder för att stimulera bostadsbyggandet. Per Bergman har tidigare varit inne på den rad av förslag som vi har lagt fram. Tyvärr har man inte velat lyssna på oss. I stället låter man köerna av bostadssökande öka på bostadsförmedlingarna och köerna av byggnadsarbetare öka på arbetsförmedlingarna.

Herr talman! Jag yrkar bifall till samtliga reservationer.

Anslag till bostadsbyggande, m. m.

WILHELM GUSTAFSSON (fp):

Herr talman! Debatten kan ibland komma på villospår, och det gör att vi inte riktigt kommer i kontakt med varandra. Jag hade inte för avsikt att ta upp köpeskillingskontrollen, som Olle Östrand inledde sitt anförande med, men låt mig ändå säga att frågan om förlängd köpeskillingskontroll kommer att underställas regeringen nu i vår. Av den anledningen har utskottet inte funnit det befogat att göra något tillkännagivande. Man får väl säga att herr Östrands och reservationens yrkande gäller ett icke nödvändigt tillkännagivande, för att använda ett mildt uttryck.

Jag har begärt ordet för att kommentera några av de reservationer som är fogade till betänkandet nr 27, men låt mig inledningsvis ändå säga något om civilutskottets betänkande nr 28. Det är ju frågan om en riksdagsuppföljning av den byggnadsadministrativa utredningen. En av dess huvudteser var att decentralisera beslutsfattandet i låne- och bidragsärenden ned till kommunal nivå. Det är en tanke som i och för sig är värd all respekt. Grundtanken att förlägga besluten så nära de byggande som möjligt är riktig. Att idén inte nu bör fullföljas tillskrivs främst tre orsaker.

För det första skulle man behöva skilja lånebeslut och låneförvaltning åt. Den starka remisskritiken mot förslaget att låta riksbanken överta låneförvaltningen visar att det kanske inte är någon bra lösning. Det kunde kanske gå att finna andra former. Jag är inte främmande för det.

För det andra räknar man med att det här skulle förorsaka kommunerna betydande nya kostnader. I dagens kommunalekonomiska läge är det inte populärt, och kommunerna har dyrköpta erfarenheter av att genomföra riksdagsbeslut som uppgivits medföra obetydliga insatser.

För det tredje – och det är troligen det skäl som har betytt mest för att göra kommunerna relativt ovilliga att överta låne- och bidragsbesluten – blir det ett byråkratiskt och invecklat regelsystem. Det hör till, och det tycks bara bli värre och mer komplicerat med tiden.

Jag har förståelse för kommunernas motvilja. Ett sådant här system skulle innebära en mycket starkt reglerad statlig verksamhet, med betydande tjänstemannainsatser och kostnader men väldigt litet utrymme för förtroendemannainflytande. De kommunala uttalandena i samband med remissbehandling, att man först bör se över och förenkla regelfloran innan beslutsansvaret lämnas till kommunerna, är enligt min mening mycket väl grundade. Jag är övertygad om att också många socialdemokratiska kommunalmän har samma uppfattning.

I den byggnadsadministrativa utredningens betänkande berörs även frågan om bostadsrättsföreningar, och där vill jag bara ta upp en sak som förts fram

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

motionsvägen av en enskild folkpartist, nämligen den kommunala representationen. I motionen uttalas att det skulle räcka med att kommunerna *erbjudits* representation. Bakgrunden till motionen är ett uppmärksammat fall i en kommun där man vägrat utse representation i en bostadsrättsförening i vardande, trots att förutsättningarna för statlig 99-procentig belåning – åtminstone enligt pressuppgifter – skulle föreligga. Hur därmed förhåller sig kommer kanske den framtida prövningen av ärendet att kunna ge besked om. Utskottet har i varje fall inte kunnat ta denna incident till intäkt för att ändra lagstiftningen utan konstaterar lakoniskt att kommunerna har att följa gällande regler och att det inte finns skäl till att anta något annat än att dessa regler tillämpas. Med andra ord: Det finns en lag som gäller – utskottet utgår från att den följs.

För egen del skulle jag vilja tillägga att om det i fortsättningen visar sig att bostadsrättsföreningar som bildas blir vägrade kommunal representation av andra skäl än avvikelser från gällande riktlinjer, så kan det vara anledning att se över bestämmelserna. Det är, som också statsrådet Friggebo sade i ett interpellationssvar, inte acceptabelt att enskilda kommuner använder kravet på kommunal representation för att driva igenom krav som inte har stöd i gällande riktlinjer för statslånen.

Låt mig sedan övergå till att kommentera några av reservationerna till betänkandet nr 27. Där har ju från socialdemokratiskt håll och från vpk-håll ställts krav på prisstopp på byggnadsmaterial, och i en socialdemokratisk motion har man dessutom yrkat på att utvecklingen av entreprenadpriserna särskilt skall följas.

Kravet på prisstopp behandlades här i kammaren i november 1977, och jag kan inte se att det har inträffat någonting nytt i sak som skulle motivera ett annat ställningstagande i dag än det ställningstagande vi gjorde då. Möjligen skulle man kunna säga att det är än mindre befogat i dag att införa prisstopp, eftersom regeringen från den 18 mars infört allmän anmälningskyldighet för prishöjningar och vi dessutom tycks kunna se att inflationstakten håller på att dämpas. Det betyder att beredskapen för ett snabbt ingripande om behov uppstår är större i dag än då riksdagen förra året behandlade samma fråga, och utskottsmajoriteten föreslår därför avslag på både socialdemokraternas och de båda kommunistpartiernas motioner.

Det är viktigt att prisutvecklingen på såväl byggmaterial som entreprenader inom byggnadsområdet följs kontinuerligt och att eventuella missförhållanden blir föremål för åtgärder. Nu vet ju även de socialdemokratiska motionärerna att SPK har genomfört färskva undersökningar på byggmaterialområdet, och att man under innevarande år kommer att studera bl. a. entreprenadpriserna. Ett arbete i enlighet med motionärernas önskemål är alltså i gång, och därför saknas motiv för ett tillkännagivande. Det finns alltså anledning för mig att yrka avslag på reservationerna 3 och 4.

Slutligen några ord om bidrag till lägenhetssammanläggningar. Lägenhetssammanläggningar kan vara en välmotiverad åtgärd vid ombyggnad av äldre hus som inte fyller kraven på lägsta godtagbara standard. Man har också haft anledning pröva åtgärden i relativt nybyggda hus i områden med tomma

lägenheter för att bättre kunna anpassa sig till efterfrågan. Vi har i utskottet varit ense om att godkänna förslaget i budgetpropositionen, att man skall kunna få lån till omändring av smålägenheter till större för att få en mer allsidig hushållssammansättning, även om de skulle ha godtagbar standard och man inte har tomma lägenheter. Men socialdemokraterna vill inte nöja sig med att öppna de statliga lånemöjligheterna för en sådan åtgärd. Nej, man vill också – på sikt – ha statliga bidrag för att stimulera till sådan ombyggnad.

Nog finns det anledning att, som utskottet säger, avvakta effekten av den generösare långivningen innan man går in med en ny form av bidrag. Frågan är f. ö. om inte denna typ av ombyggnad trots allt är lönsam för fastighetsägare – åtminstone på sikt.

Reservationerna 10 och 11 handlar om planering för det framtida bostadsbyggandet. Önskemålet om att nya bostäder skall byggas så att man relativt lätt kan bygga om dem när efterfrågebilden förändras kan man naturligtvis instämma i. Men det är ju också någonting som byggforskningen har haft och har på sitt program. Någon specialbeställning till regeringen enligt yrkandet i reservationen 10 kan det inte finnas anledning att skriva ut.

Frågan om hur de äldres behov av goda bostäder skall tillgodoses är efter tidigare riksdagsframstötter föremål för ett flertal utredningar. Det är naturligt att avvakta sammanställning och beredning av det på olika vägar insamlade materialet. Eftersom statsrådet Friggebo i budgetpropositionen anmält att hon tänker ta upp dessa frågor i lämpligt sammanhang så snart behandlingen av utredningsförslagen slutförts, finns det inte heller i detta fall anledning till något tillkännagivande. Eftersom Maj-Lis Landberg tyckte betona orden "i lämpligt sammanhang" på ett alldeles särskilt sätt, skulle jag i stället vilja betona "så snart behandlingen av utredningsförslagen slutförts". Då tror jag vi kommer på rätt kurs.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan i betänkandena 27 och 28 och avslag på de därtill fogade reservationerna.

OLLE ÖSTRAND (s) kort genmäle:

Herr talman! Att låta det faktum att frågan om en förlängd köpeskillingskontroll inom de närmaste månaderna kommer att underställas regeringen motivera ett avslag på motionen tycker jag är att göra det litet för enkelt för sig. Speciellt som bostadsstyrelsen enligt uppgift har föreslagit en förlängning till fyra år och motionen kräver fem år hade det varit värdefullt om riksdagen uttalat en klar viljeinriktning och givit regeringen en fingervisning om hur man ser på den här frågan. Frågan har ju initierats av riksdagen i samband med fjolårets behandling av detta ärende, och den utredning som bostadsstyrelsen gjort har således kommit till på riksdagens initiativ. Mot den bakgrunden borde riksdagen ha givit regeringen en fingervisning om på vilken nivå man velat lägga köpeskillingskontrollen.

WILHELM GUSTAFSSON (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag har inte varit med så värst länge i riksdagen, och jag känner kanske inte helt till formerna för arbetet här, men jag har hittills fått lära mig att när utskottet behandlar ett ärende som samtidigt håller på att utredas inom regeringen, då brukar man inte skriva tillkännagivanden. Jag utgår ifrån att denna praxis har använts också i det här fallet. Det Olle Östrand är ute efter kommer alltså att prövas – det må sedan gälla förslag om tre, fyra eller fem års förlängning.

OLLE ÖSTRAND (s) kort genmäle:

Herr talman! Men denna fråga är alldeles speciell, eftersom den har initierats av riksdagen. Mot den bakgrunden hade det varit lämpligt att riksdagen vid den tidpunkt då utredningsresultatet förelåg klart slagit fast hur riksdagen ser på frågan.

GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Olle Östrand har här talat för sin motion om förlängd köpeskillingskontroll och för reservationen 12. Av de repliker Olle Östrand haft med Wilhelm Gustafsson framgår det att han vill att riksdagen skall ge regeringen en – som han själv uttryckte det – fingervisning. Naturligtvis är det värdefullt för en motionär om han kan få sin motion bifallen och att riksdagens majoritet ger regeringen till känna innehållet i den, men jag tycker att Olle Östrand skulle kunna vara helt nöjd med det som han i det här avseendet fått veta och som han nu citerat.

Jag vill peka på att det i utskottets skrivning konstateras att kontrolltiden f. n. är två år och att köpeskillingskontrollen infördes med anledning av förslag från boende- och bostadsfinansieringsutredningarna i betänkandet Solidarisk bostadspolitik. Utredningarnas behandling av ämnet hade initierats av riksdagen – vilket här har påpekats – efter en motion. Utredningarna föreslog att kommunerna skulle få besluta om kontroll under en period som inte borde överstiga tre år. Statsmakterna beslöt om en generell kontroll under två år.

Bostadsstyrelsen har fått i uppdrag av regeringen att dels kartlägga de medel som kommunerna använder eller skulle kunna använda för att motverka spekulation i småhusbyggande, dels redogöra för kartläggningen och de förslag till åtgärder som den kan föranleda.

Bostadsstyrelsen har nu redovisat kartläggningsavsnittet. Jag tog med mig den redovisningen hit och visar den här på bildskärmen. Som Olle Östrand kan se, om han nu inte redan tagit del av den, omfattar redovisningen ett ganska digert aktstycke. Vid en genomläsning kan man konstatera att det inte är alldeles givet vad man med en enda åtgärd skulle kunna åstadkomma för att motverka den spekulation som finns på en del håll, men som förekommer i allt mindre utsträckning. Kommunerna har ju vidtagit en rad åtgärder för att stävja detta.

Utskottet konstaterar också att bostadsstyrelsen under första halvåret 1978 kommer att lämna förslag till regeringen om åtgärder för att motverka

spekulation beträffande småhus. Detta är också vad Olle Östrand känner till. Man vidtar alltså den förändringen att man dels ökar kontrolltiden med ett år, dels räknar den från ett år efter tidpunkten för beviljningen. Då tvistar man möjligen om ett år. Det kan väl inte vara värt så mycket mera diskussion. Regeringen har alltså att överväga den här frågan.

Herr talman! I detta sammanhang kan jag inte underlåta att något beröra den debatt som då och då förs om villaägarnas situation, en debatt som självfallet också förs här i kammaren. Just i dag har denna villaägandets debatt fått en särskild aktualitet, eftersom en och annan tidning ropar ut påståendet att det skulle vara "ren vinst" att äga villa och bo i villa. Påståendet är givetvis horribelt, om man ser till helheten. Jag frågar mig vad landets hundratusentals småhus- och villaägare säger. Upplever de sitt boende som en "ren vinst", upplever de sina boendekostnader som särskilt låga, upplever de i allmänhet sin situation som speciellt privilegierad? Säkert inte. Visst finns det en och annan villaägare som av politisk-taktiska skäl ropar med villaägandets belackare, ropar med dem som påstår att villaägandet just genom rätt till avdrag för gäldräntor och till följd av inflationen skapar en orättfärdig kapitalbildning för vederbörande.

Men det är ju när det gäller inflationsvinsterna endast fråga om en fiktiv kapitalbildning. Man jämför femtioöringar med enkronor, som Villaägareförbundets ordförande uttryckte det i en radiointervju i dag. Man måste rimligen konstatera att den här kapitalvinsten är fullkomligt ointressant för varje villaägare och för varje familj som bor kvar i sitt hus, som alltså inte säljer det. Det kan för all del vara av intresse för den som behöver låna pengar, kanske i första hand för att förbättra sin villa, men det kan naturligtvis också finnas andra behov. Då är alltså villan inteckningsbar. Men han har ju betalat av den här skulden. Familjen har fått göra uppoffringar. Det är inte bara fråga om räntorna, utan det är också fråga om amorteringar.

Vad man i den här debatten om villaägandet också glömmer, eller åtminstone vill glömma på visst håll, är de insatser som villaägarfamiljen hela tiden måste göra. Det gäller såväl underhåll och småreparationer som den service som andra utför åt en, om man bor med hyresrätt. Av någon underlig anledning räknar man inte in detta, vilket man rimligen borde göra.

Den del av kostnaderna för flerfamiljshus med hyresrätt som springer allra våldsammast i höjden är servicekostnaderna, dvs. utgifterna för det löpande dagliga underhållsarbetet. Det är dessa kostnader som "galopperar värst", som en företrädare för ett bostadskommunalt företag nyligen sade. Detta är sådana kostnader som villaägarfamiljen själv tar på sig antingen genom att betala eller, som det mestadels förhåller sig, genom eget arbete.

Alla slår vi vakt om rätten till en god bostad. Om detta behöver vi inte diskutera. Bostaden skall också kunna erhållas till en skälig kostnad, och vi måste konstatera att det kravet är tillgodosett i vårt land. Vi har, som statsrådet Friggebo konstaterade i sitt inledningsanförande, en låg boendekostnad internationellt sett. Den svenska boendekostnaden har, om man räknar med bostadstillägget, sjunkit successivt under de senaste decennierna till endast cirka 17% av genomsnittslönen för en gift manlig industriarbetare,

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

med 2 barn, som bor i en treummare. Denna uppgift gällde för 1974 och förhållandena har uppenbarligen inte nämnvärt ändrats för de boende.

Det finns anledning att erinra om detta i dagens bostadspolitiska debatt. Det finns anledning att peka på detta faktum även vad gäller den socialdemokratiska reservationen 14 vid civilutskottets betänkande nr 27. Också vad avser kostnaderna i skilda upplåtelseformer är variationerna relativt små, och det framgår klart av utskottets skrivning med anledning av den socialdemokratiska motionen 849, på s. 34 i utskottets betänkande nr 27, att regeringen vidtagit en rad åtgärder i syfte att uppnå kostnadsneutralitet.

Jag vill också erinra om att utskottet finner frågan om kostnadsneutralitet i boendet väsentlig. Utskottet framhåller i sin skrivning att en av utgångspunkterna i 1974 års bostadspolitiska reform var "att i möjligaste mån försöka uppnå detta syfte. Olika faktorer medför emellertid att systemet utsätts för spänningar och att justeringar kan behöva göras bl. a. mot bakgrund av kostnadsutvecklingen i bostadsbyggandet, något som i sin tur medför en ökning av kapitalkostnaderna. Dessa kostnader blir större för hyres- och bostadsrättshus än för hus med äganderätt beroende på att de som äger sin bostad kan utnyttja sin rätt till avdrag för skuldräntor även för överkostnads-lån. Ovan har utskottet godtagit vad i propositionen förordats om nya lägsta garanterade räntesatser för olika upplåtelseformer – förslag som innebär en relativt större sänkning i hyres- och bostadsrättsfallet. Även olikheten beträffande höjningen av lånetaket mellan olika upplåtelseformer under de senaste 16 månaderna får anses bidra till kostnadsneutralitet liksom justeringen av intäktsschablonen för småhus."

Jag vill med tanke på tiden bara hänvisa intresserade motionärer till vad utskottet i fortsättningen anför i sin skrivning.

Strävan efter kostnadsneutralitet får emellertid inte lägga hinder i vägen för eller försvåra människornas önskemål om valfrihet i boendet. Valfrihet mellan olika upplåtelseformer måste innebära en rätt för varje människa och för varje familj att ha möjlighet att själv bestämma hur man vill bo. Det måste vara de enskilda människornas önskemål som får bestämma bostadsbeståndets sammansättning i olika upplåtelseformer och bostadstyper. Det får inte vara önskemål och politiska strävanden hos byråkrater och kollektivt inriktade politiker som bestämmer bostadsbeståndets sammansättning. Har man en väl fungerande bostadsmarknad så åstadkommer man valfrihet. Den enskilda människan kan då fritt välja bostadstyp och upplåtelseform – om man vill bo i radhus, villa eller flerbostadshus, om man vill bo med hyresrätt, äganderätt eller bostadsrätt.

Det lägenhetsöverskott som för några år sedan uppstod i en del kommuner – och som fortfarande utgör ett problem för i första hand allmännyttiga bostadsföretag på en del orter – visade med stor tydlighet vilken typ av bostäder och bostadsmiljöer som människorna föredrar när de har möjlighet att välja. De outhyrda bostäderna fanns praktiskt taget alla i flerfamiljshus, oftast i stora bebyggelsekoncentrationer som i regel var präglade av sterila miljöer.

Samtidigt kunde man notera att köerna till småhus med äganderätt blivit

än större och att de som valde hyres- eller bostadsrätt sökte sig till områden som präglas av variation och mindre koncentration.

Verkligheten har alltså visat att när de bostadssökande ges valfrihet undviker de den koncentrerade enahanda bostadsbebyggelsen med stora hyreshus. Det har också visat sig med skrämmande tydlighet att just i sådana bostadsmiljöer uppstår ofta svåra sociala problem.

Det är emellertid i småhus, villor, radhus eller marklägenheter med äganderätt som den övervägande majoriteten av svenska folket vill bo. Det har gjorts gallupmätningar som visar att åtta à nio av tio familjer vill bo i en egen villa.

Följaktligen är efterfrågan på småhus mycket stor, och det avspeglas naturligtvis i ökande fastighetspriser. Ytterst få kommuner uppvisar balans mellan tillgång och efterfrågan. Styrkan i efterfrågan är svår att ange, men det har gjorts undersökningar i Storstockholmsområdet som visar att omkring 40 000 hushåll är beredda att betala minst 500 kr. mer i månaden för att få en lika stor bostad i småhus.

Under de senaste åren har inriktningen av bostadsproduktionen förändrats så till vida att andelen småhus stigit kraftigt. Under fjolåret var andelen drygt 75 %. Men under senare år har det skett en minskning av andelen småhus i det totala beståndet. Här bör man naturligtvis också bidra till att ge människor möjlighet att köpa äldre småhus. Det behöver ju inte vara en nyproducerad villa för att man skall få önskedrömmen förverkligad. Men här blir det genast svårigheter med lån. Vi är några moderater, med Georg Danell i spetsen, som för den skull i en motion – nr 1680 som behandlas i dag – har anvisat en väg att tillgodose denna stora efterfrågan. Vi föreslår – vid sidan av fortsatt hög andel i småhus i nybyggnationen – att riksdag och regering förbättrar lånemöjligheterna vid förvärv av äldre småhus.

Herr talman! Med tanke på den ansträngda tidsmarginal som står till buds för kommande talare skall jag nu nöja mig med att yrka bifall till vad civilutskottet hemställer i sina betänkanden 27 och 28.

ROLF HAGEL (apk):

Herr talman! Att bostadsfrågan är en utpräglad klassfråga blev dokumenterat redan år 1872, då Friedrich Engels vetenskapliga arbete *Bostadsfrågan* utkom. Under det sekel som har förflutit sedan dess har det i kapitalistiska länder i Europa bara gjorts två ansatser till att driva en bostadspolitik där arbetarklassens intressen och behov varit utgångspunkten. Det första försöket gjordes i Wien av Austromarxisterna, och det andra gjordes i Sverige. I arbetarrörelsens efterkrigsprogram fanns riktlinjer för en bostadspolitik som med rätta kunde betecknas som social. Hade det regerande socialdemokratiska partiet hållit fast vid denna bostadspolitik – liksom vid programmet i dess helhet – hade vi inte haft dagens situation, och heller ingen borgerlig regering – en regering som verkligen driver klasspolitik. Försyndelserna i det förgångna gör det lekande lätt för statsråden Olsson och Friggebo att tillfredsställa bankernas och byggkapitalets profitintressen på hyresgästernas och skattebetalarnas bekostnad.

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

När Tage Erlander avgick som partiordförande och statsminister år 1969 uttalade han i en klang- och jubelavskedsintervju i Aktuellt i politiken att två viktiga reformer borde ha genomförts, nämligen oljehandelns förstatligande och hyreshusens kommunalisering. Detta var i och för sig en ärlig bekännelse, men tyvärr ledde den inte till en korrigerande av politiken. I stället fortsatte man att sy in nya lappar i det lapptäcke som benämns den statliga bostadspolitiken.

Herr talman! Det är inte av någon pervers lust att strö salt i surt öga som jag tecknar bakgrunden till dagens situation på detta sätt, utan det är nödvändigt för att i en central politisk fråga lägga en grund för möjligheter att diskutera frågan utifrån klassmässig utgångspunkt.

Det är en självklarhet att en bostadspolitik i arbetarklassens intresse utesluter privat ägande till flerfamiljshus och privata vinstintressen i såväl mark och byggnadsmaterialproduktion som i själva byggandet. Emellertid är det bara i en enda av socialdemokraternas motioner som en strimma av denna självklarhet återspeglas, nämligen i motionen 842 av Barbro Engman-Nordin. Även om hon nöjer sig med att kräva samhällelig förvaltning av alla privatägda hyreshus, är ändå denna ansats i hennes motion värd att notera. Trots att arbetarrörelsen i nuvarande parlamentariska situation måste inrikta sig på att avvärja den totala katastrofen på bostadsfronten, måste arbetarrörelsen på nytt samla sig kring ett program för bostadspolitiken som kan förverkligas när den svarta regeringen får sitt respass.

Det är alltså nödvändigt att genom olika bidrag förhindra att människor blir ställda på gatan. Genom bostadsbidragens uppdelning på statliga och kommunala delar kvarstår riskerna för många människor för vräkning, framför allt för dem som bor i borgerligt styrda kommuner. Detta är ett ytterligare inslag av orättvisa i en orättvis politik. För att eliminera detta inslag har arbetarpartiet kommunisterna i motionen 499 föreslagit att bostadsbidragen i sin helhet skall betalas av staten. Som normer för bidragen har vi angett dem som gäller för Stockholms kommun. Jag ber att få yrka bifall till motionen i den delen.

Herr talman! Vad man än kan beskylla regeringen och utskottsmajoriteten för, så kan man inte beskylla dem för feighet! Med frejdigt mod avslår regeringen förslagen om prisstopp på byggnadsmaterial, trots att den utveckling som publiceras i betänkandet med all önskvärd tydlighet talar för att detta är en omedelbar nödvändighet. När priset på cement – alltså på en produkt, framtagen ur en inhemsk naturtillgång – har fördubblats på fem år, då är det väl magstarkt att bara vifta bort kravet på prisstopp. Prisutvecklingen på de övriga 23 varuslag som finns upptagna på s. 14 i betänkandet är i stort sett densamma som för cementen. Orsaken härtill känner regeringen och utskottsmajoriteten väl till. Det är den suveräna monopolställning inom byggnadsmaterialindustrin som Cementkoncernen har fått. När det gäller storfinansens säkraste profitområde hörs inga hurtfriska rop från borgerligheten på "fri konkurrens". Vad man möjligen kan hoppas på är att denna prisutveckling öppnat ögonen på blivande bostadspolitiker, så att man inte lika lättvindigt som tidigare avvisar kraven – bl. a. från fackföreningsrörelsen

– på en nationalisering av byggnadsmaterialindustrin. Men vad som behövs nu är ett prisstopp.

Det behövs också en ram för bostadsbyggandet för att förhindra den bostadsnöd som snart är ett faktum, om ingenting radikalt görs. Tabell 2 i utskottsbetänkandet uppvisar en halvering av det totala bostadsbyggandet och mer än en fördubbling av småhusens andel under perioden 1970–1977. När det totala byggandet inte ens uppgår till samma antal som antalet nya hushåll per år är det en katastrof. Den av oss föreslagna höjningen till 75 000 lägenheter nu och 100 000 lägenheter under nästa budgetår är minimikrav på åtgärder som måste vidtas.

Herr talman! Jag yrkar bifall till arbetarpartiet kommunisternas motioner 499 och 1367 i civilutskottets betänkanden nr 27 och 28.

KARIN NORDLANDER (vpk):

Herr talman! Hyrorna hör till de utgifter som under senare år stigit i allt snabbare takt, trots att de statliga räntesubventionerna är av betydande omfattning. Ökade boendekostnader drabbar i likhet med övriga höjningar för oundgängliga levnadsomkostnader orättfärdigt. Detta leder i sin tur ofrånkomligt till en försämrad social standard och vidgar klyftorna mellan olika inkomstskikt i samhället. Framför allt är det de lägre inkomsttagarna, barnfamiljerna och pensionärerna som drabbas hårdast.

Även om det i dag råder ganska stor enighet om att de skillnader i bostadsstandard som beror på olika inkomst- och betalningsförmåga måste utjämnas, så har inte regeringens bostadspolitik visat en sådan inriktning. Det är ingen lösning om utjämningen i hyreskostnaderna, som hittills, sker så att hyrorna hela tiden regleras uppåt genom att räntekostnaderna på äldre hyresfastigheter jämkas upp till lämplig nivå.

För vänsterpartiet kommunisterna står det klart att skillnaderna i fråga om både boendestandard och boendekostnad för nämnda grupper bara kan undanröjas genom en i grunden förändrad bostadspolitik. Tore Claeson har i sitt inlägg i debatten redogjort för vpk-förslag syftande till en radikal förändring av bostadspolitiken för att ge den en social inriktning. Mitt inlägg kommer att begränsas till det avsnitt som rör bostadsbidragen och bostadstilläggen.

Vpk har tvingats acceptera bostadsbidrag som ett medel att i nuläget klara boendekostnaderna för en allt större andel av hushållen, även om vi anser att det på sikt inte ger en tillfredsställande lösning med tanke på de ständigt stigande hyrorna. Med nuvarande bostadspolitik hamnar bostadsbidragen slutligen i spekulationskarusellen i människors behov av bostad. Bostadsbidragen utgör, trots de positiva effekterna i övrigt, en garanti för bygg-, mark- och bankkapitalets profiter och gör det i själva verket lättare att ta ut orimligt höga hyror.

Dagens bostadssituation utmärks av växande köer av bostadssökande. Trots statsrådet Friggebos försäkran att vi har den högsta bostadsstandarden i världen har vi kvar en stor andel omoderna och dåliga bostäder som fortfarande bebos och en trångboddhet som vi inte lyckas råda bot på, vilket

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

tyvärr gör bostadsbidragen nödvändiga. Alla undersökningar visar att det är de ekonomiskt svaga i samhället och de äldre som har den lägsta bostadsstandarden.

En av de främsta uppgifterna i bostadspolitiken måste gälla att alla som så önskar oavsett familjeförhållanden kan disponera en anpassad lägenhet till överkomliga kostnader utan anlåtande av särskilda bidrag. Men i avvaktan på en sådan lösning är det nödvändigt att genomföra förändringar och förbättringar av de nuvarande bostadsbidragen. En viktig förändring som vpk under flera år framfört förslag om är att staten tar över hela kostnaden för bostadstilläggen, detta av flera skäl: dels därför att redan i dag större delen utgörs av statliga bidrag, dels därför att det är en krånglig, kostsam och byråkratisk administration med ett delat ansvar.

Ett statligt övertagande av bostadsbidragen kunde leda till en förbättring av kommunernas ekonomi men framför allt till en större rättvisa, eftersom de bidragsberättigade inte är jämnt fördelade mellan de olika kommunerna. Pensionärerna drabbas extra hårt och orättvist beroende på att bostadsbidragen till större delen är kommunala och därtill olika från kommun till kommun. Stockholms kommun är, som här sagts, ett föredöme, då man oreserverat ger helt bostadsbidrag utan hyrestak för en lägenhet om två rum och kök. För större lägenheter sker en avtrappning. Men det kan också skapa problem, då valmöjligheten för bostäder är starkt begränsad genom bostadsbristen. Många sitter enligt egen uppfattning i en onödigt stor lägenhet när barnen flyttat ut, men de varken kan eller vill byta därför att de då också tvingas byta bostadsområde. Och ofta blir inte heller bostadskostnaden lägre för en mindre lägenhet i nybebyggelse.

En naturlig rörlighet på bostadsmarknaden hindras av bostadsbrist och dålig planering av våra bostadsområden. I många kommuner är också bostadsbidragen mycket lågt tilltagna och täcker på intet sätt de ökade bostadskostnaderna. Visserligen skall, som statsrådet Friggebo sagt, bostadskostnaderna ge utslag på konsumentprisindex, som reglerar basbelopp och pensioner, men de senaste åren har hyrorna stigit snabbare än levnadskostnadsindex, vilket inneburit att kompensationen släpat efter och köpkraften för många ytterligare urholkats.

Jag skall, herr talman, inte förlänga debatten genom att närmare gå in på de siffror som motiverar de konkreta förslag som ställs i vpk-motionerna eller på utskottsmajoritetens motiveringar för avslag på våra yrkanden. Det är bara att konstatera att vi har helt olika uppfattning i bostadspolitiken i stort. Jag kan hänvisa till de inlägg som gjorts av vpk:s representanter i dagens bostadsdebatt, varav klart framgått att den enda möjligheten till en total rättvisa på bostadsmarknaden är en i grunden förändrad bostadspolitik med den sociala inriktning som är nödvändig för en rättvis fördelning av såväl bostadskostnader som bostadsstandard.

De förändringar på bidragssidan som statsrådet Friggebo hänvisade till anser vi inte vara tillräckliga med vetskap om hyresutvecklingen, som är anledningen till motionerna. Sammantagna utgör yrkandena i motionerna 491 och 496, som jag här yrkar bifall till, förslag till ökade möjligheter för de

sämst ställda i samhället att förbättra sin bostadsstandard. Man kan exempelvis inte beteckna det som förbättringar att man lägger på i den ena änden men tar tillbaka i den andra, vilket sker om man samtidigt som man höjer inkomsttaket och hyrestaket för bidrag också höjer den nedre hyresgränsen – detta med tanke på vilka som bor i de dåliga och omoderna lägenheterna.

Herr talman! En punkt i motion 491 vill jag ändå ägna några ord. Det gäller en bestämmelse som drabbar vissa ungdomar mellan 17 och 18 år och som innebär en orättvisa som omedelbart borde rättas till. Den som inte har nått 18-årsgränsen men som har egen bostad har inte rätt till bostadsbidrag annat än under förutsättning att han eller hon har egna barn. Bor ungdomarna kvar hemma erhåller inte heller förälder bidrag längre än t. o. m. det år de uppnår 16-årsålder.

Vpk har yrkat en ändring som innebär en anpassning till den verklighet vi i dag lever i, där ungdomar i allt större omfattning är självförsörjande och söker egna lägenheter i en tidigare ålder. Att hänvisa bostadssökande ungdomar att försöka hitta någon snäll tant att bo hos är ingen godtagbar lösning. Vi kan inte fortsätta att på olika områden i samhällslivet diskriminera ungdomen när det gäller självklara rättigheter.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till samtliga vpk-motioner i de betänkanden som behandlar bostadspolitik.

OLLE WÄSTBERG i Stockholm (fp):

Herr talman! För handikappade människor är alltför ofta bristen på en lämplig bostad det stora hindret för ett liv ute i samhället. Själva handikappet – det kan vara ett rörelsehinder, utvecklingsstörning, synskada eller någonting annat – är isolerande i sig. Till detta kommer att bostadsformen ofta skapar beroende och isolering.

Speciellt stora är problemen för de handikappade som är i behov av service dygnet om, som är beroende av tillgång till hjälp under alla dygnets timmar. Om detta har jag väckt en motion.

Det finns ungdomar som känt sig tvingade att fortsätta en utbildning som de egentligen varit ointresserade av bara för att vara garanterade en bostad vid skolan. Vi har exempel på unga människor som hänvisats till långvården, därför att kommunerna inte kunnat ställa upp med handikappbostäder med service.

Variationen mellan olika kommuner när det gäller den standard man kan erbjuda handikappade människor är mycket stor. Att ha en bostad som är anpassad till handikappet borde vara en rättighet. Det är det inte i dag.

Trots krav under flera år från handikapprörelsen har det inte i alla kommuner gjorts inventeringar av behovet av handikappbostäder och av tillgången på sådana. De få kommuner som gjort sådana inventeringar har kunnat visa på en gapande klyfta mellan behov och verklighet. Här skulle behövas ett beslutsunderlag i form av en riksomfattande inventering.

Nu säger utskottet att det är kommunernas uppgift att göra en sådan inventering. Det är klart att vi får förutsätta att de bostadssociala invente-

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

ringar som kan vara kopplade till kommunernas bostadsförsörjningsprogram verkligen kommer att innefatta en ordentlig inventering av behovet av handikappbostäder, också sådana med service. Men det är då viktigt att alla kommuner använder samma måttstock, att undersökningarna också inkluderar servicebehovet och att vi får garantier för att sådana inventeringar och undersökningar sker i alla kommuner. Därför behövs det rekommendationer från regeringen och bostadsstyrelsen på denna punkt.

Herr talman! Jag har i dag inget yrkande. Men jag tror att det är nödvändigt att vi får normer som styr produktionen, så att vi får en snabb utbyggnad av bostäder som inte bara är handikappanpassade rent fysiskt utan också har en hög servicegrad. Det får inte fortsätta så, att handikappade ungdomar tvingas in på långvård därför att kommunerna inte kan ställa upp med handikappbostäder.

Under detta anförande övertog talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

ANNA LISA LEWÉN-ELIASSON (s):

Herr talman! Jag har begärt ordet för att få tillfälle att betona vikten av att bostadsdepartementet äntligen tar sig an frågan om äldreboendet. Det saknas mycket påtagligt en samordning och ledning av utvecklingen på detta område från regeringens sida. Många myndigheter har delansvar – det gäller både på riksplanet och ute i kommunerna. De boendeformer som utnyttjas involverar också de sociala myndigheterna och faktiskt också sjukvårdens huvudmän.

Olika statsbidrag både för byggandet och för stöd till de boende har inte samordnats tillräckligt. Det uppstår inte sällan villrådighet ute i kommunerna inför vilka bostadsformer man skall satsa på för de äldre, då man vill utnyttja alla bidrag maximalt både för kommunens och för de boendes räkning. Det gör att många irrationella former av boende på det sättet uppstår.

Jag vill för min del också starkt ifrågasätta en hel del av de äldrebostäder som f. n. kommer till både i vad det gäller storlek och i vad det gäller utrustningsdetaljer, t. ex. i kök.

Redan år 1976 begärde riksdagen i enlighet med ett enhälligt utskottsbe-
tänkande en översiktlig kartläggning, som skulle vara utgångspunkten för en diskussion om lämpliga bostadsformer för de äldre. Denna kartläggning har nu äntligen kommit till stånd via sektionen för arkitektur vid Tekniska högskolan i Lund. Dess chef Carin Boalt, som f. ö. själv långt tidigare hade aktualiserat dessa frågor, har gjort denna kartläggning eller i varje fall varit med i ledningen. Hon har inte haft särskilt lång tid på sig – hon fick uppdraget först i september 1977, alltså en avsevärd tid efter det att riksdagen hade fattat beslut. Men denna rapport är utomordentligt intressant. Jag vill nu bara uttrycka förhoppningen att den verkligen leder till några konkreta åtgärder.

Bostadsminister Elvy Olsson har på frågor i riksdagen vid ett par tillfällen förra året svarat att man skulle ta itu med de här sakerna när olika utredningar

var avslutade. Nu skulle jag vilja fråga: Finns det några fler utredningar som skall avslutas innan man kommer att göra någonting? Kan man nu tro att bostadsdepartementet kommer att ta initiativ för att få till stånd diskussioner med kommuner, med landsting, med socialstyrelsen, med bostadsstyrelsen, med Kommunförbundet, med Landstingsförbundet, med olika byggare, med pensionärernas organisationer och andra som alla är intresserade av att det här kommer till stånd någonting?

Den kommentar som statsrådet Elvy Olsson gjort till den här rapporten tycker jag närmast tyder på att hon hoppas att kommunerna skall beakta rapporten. Jag hade för min del trott att rapporten skulle intressera även departementet. Jag skulle bli ytterst glad om statsrådet Friggebo ville yppa någonting av vad man ämnar göra i departementet på den här punkten. Handlingskraften i departementet har verkligen inte varit särskilt uttalad i dessa frågor. Majoriteten i civilutskottet tycks vara alldeles nöjd med den takt som departementet håller. Men jag kan försäkra att det är många andra – organisationer och enskilda – som inte är nöjda.

De äldres antal ökar betydligt vartenda år. Bostadsräkningarna visar att de äldre bor sämst av alla i vårt land. Det behövs riktlinjer för hur man skall komma till rätta med alla problemen. Det skulle vara ytterst tacknämligt om nu någon – statsrådet eller talesmannen för utskottet – ville göra ett uttalande som kan ge en vägledning för oss som vill att någonting skall hända på den här punkten. Jag ställer frågan och förväntar mig att jag i dag får någon form av svar som vi kan lita till.

Statsrådet BIRGIT FRIGGEBO:

Herr talman! Låt mig bara få göra några kommentarer till debatten och svara på en del av de frågor som har ställts.

Beträffande bostadsbidragen kommer det enligt de förslag som ligger i budgetpropositionen att totalt ske ökade utbetalningar med ca 150 milj. kr. Det måste naturligtvis innebära förbättringar för människor, framför allt för dem som bäst behöver det, eftersom vi inom bidragssystemet prioriterat dem med låga inkomster, hög försörjningsbörda och höga boendekostnader. Socialdemokraterna vill späda på litet grand och gör det för de mer inkomststarka inom bostadsbidragssystemet och ger, likaså i relativa termer, mer åt hushåll med färre barn än hushåll med fler barn. Den inriktning som vårt förslag har i fråga om bostadsbidragen innebär naturligtvis klara förbättringar för de sämst ställda grupperna.

Maj-Lis Landberg kommenterade en del skrivningar i arbetsmarknadsdepartementets och bostadsdepartementets förslag vad gäller bostadsförmedlingarnas möjligheter att arbeta. Låt mig säga att man inte skall se konspiration i allting. Det förekommer faktiskt ibland olyckshändelser som gör att det inte sker en exakt koppling i olika departements skrivningar om samma sak, och det här är ett sådant olycksfall i arbetet. Jag har tidigare i ett interpellationssvar sagt att vi arbetar med den inriktningen att kunna lägga fram ett förslag som kan träda i kraft den 1 januari 1979, och det är vad som gäller.

Så en liten kommentar till Rolf Dahlberg, som tog väldigt illa vid sig tidigare. Det är riktigt att moderaterna har stött de förslag som har lagts fram. Det har naturligtvis sin grund i regeringsförklaringen, där regeringen har kommit överens om vilken bostadspolitik som skall föras. Men det är inte och har aldrig varit någon hemlighet att moderaterna gärna skulle ha sett att den regeringsförklaringen såg annorlunda ut. Det innebär att moderaterna stöder bostadspolitiken, men de styr den inte. Jag tycker inte att det är någonting som moderaterna skall skämmas för. Tvärtom kan jag ge dem en eloge för att de står för vad vi en gång kommit fram till genom förhandlingar. Men det är fullt klart att moderaterna gärna skulle se en annan inriktning på bostadspolitiken. Detta gör att det blir nödvändigt för mig att avvisa socialdemokraternas påstående om att en liten grupp i den parlamentariskt sammansatta riksdagen skulle styra bostadspolitiken.

Birgitta Dahl säger att hon upplever det som om folkpartiet skulle vilja omfamna socialdemokraterna i fråga om bostadspolitiken, och hon inviterar dem att ställa sig bakom socialdemokraternas förslag. Men det är inte en socialdemokratisk regering som lägger fram förslag i riksdagen, utan en annan regering. Det har varit intressant att i dag notera hur litet i sak reservationerna skiljer sig från de förslag som regeringen har lagt fram. Visserligen finns det en mängd reservationer, men i sak innehåller de inte speciellt mycket.

Anna Lisa Lewén-Eliasson tog upp åldringarnas boende. Riksdagen har begärt en redovisning, och den är nu klar, vilket har sagts flera gånger tidigare från denna talarstol, en mängd utredningsmaterial finns i pensionärsutredningen, i socialutredningen och i denna kartläggning. Vi har i uppdrag att se på förbättringslångivningen och annat sådant. Självfallet måste det inom regeringen ske en samordnad beredning när det gäller samtliga dessa frågor, som ju nära berör varandra.

KARIN NORDLANDER (vpk):

Herr talman! Statsrådet Friggebo säger att de ökade utbetalningarna på 150 milj. kr. i bostadsbidrag naturligtvis måste innebära förbättringar för de sämst ställda. Men är det så säkert? Det finns många aspekter på hur ekonomiska beslut kan verka. Jag kan nämna att exempelvis de höjningar av olika taxor och avgifter som kommunerna genomför drabbar hyresgästerna hårt. Dessa höjningar har i många fall blivit en metod att bakvägen beskatta hyresgästerna. Man har i debatten om verkningarna, som blir kännbarast för vanliga lönearbetare, sökt komma med argument som skall skymma bort detta. Man har t. o. m. sökt ge taxehöjningarna sociala motiv. De påstås sålunda ha inkomstutjämnande effekter, eftersom de lågavlönade kan kompenseras just med höjda bostadsbidrag.

Vi tycker att detta är en underlig skattefilosofi. Det måste naturligtvis vara en oacceptabel ekonomisk politik att medvetet göra allt fler människor beroende av bostadsbidrag och sociala bidrag. I stället måste man eftersträva att de arbetande får sådana löner att de kan klara sina hyror utan bostadsbidrag. Det är i varje fall vpk:s uppfattning.

ANNA LISA LEWÉN-ELIASSON (s):

Herr talman! Jag förstår att det behövs en samordnad beredning. Men vad jag är mer intresserad av är att denna samordnade beredning ger något resultat, som riksdagen kommer att märka. I mars 1977 utfäste sig bostadsministern Elvy Olsson att inom ett halvår lämna besked till riksdagen om vilka åtgärder som skulle vidtas för att få i gång en på debatt fotad planering och initiativ av olika slag ut till alla dem som sysslar med detta. Det var alltså för mer än ett år sedan. Nu får vi höra att det skall ske en gemensam beredning. Men, som sagt, kommer den att leda till någonting som medför åtgärder för ett annat och bättre äldreboende?

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Överläggningen var härmed slutad.

Civilutskottets betänkande nr 27

TALMANNEN: Propositioner ställs först särskilt beträffande utskottets motivering såvitt avser målen för bostadspolitiken och konsekvenserna av ett ökat småhusbyggande. Därefter företas utskottets hemställan och därtill hörande motivering till avgörande momentvis.

Målen för bostadspolitiken

Propositioner gavs på godkännande av dels utskottets motivering, dels utskottets motivering med det tillägg som föreslagits i reservationen nr 1 av Per Bergman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Per Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren godkänner civilutskottets motivering i betänkandet nr 27 beträffande målen för bostadspolitiken röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren godkänt utskottets motivering med det tillägg som föreslagits i reservationen nr 1 av Per Bergman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Per Bergman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 163
Nej – 151

Konsekvenserna av ett ökat småhusbyggande

Propositioner gavs på godkännande av dels utskottets motivering, dels den i reservationen nr 2 av Per Bergman m. fl. anförda motiveringen, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Per Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Den som vill att kammaren godkänner civilutskottets motivering i betänkandet nr 27 beträffande konsekvenserna av ett ökat småhusbyggande röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren godkänt den i reservationen nr 2 av Per Bergman m. fl. anförda motiveringen.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Per Bergman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 163
Nej - 152

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 856 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Inga Lantz begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 856 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Inga Lantz begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 301
Nej - 12
Avstår - 1

Mom. 2

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionen nr 857 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del samt 3:o) utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionen nr 1367 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg i motsvarande del, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då Tore Claesson begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig.

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionen nr 857 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Tore Claeson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 300
Nej - 12
Avstår - 2

Mom. 3

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionen nr 857 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Tore Claeson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionen nr 857 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Tore Claeson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 301
Nej - 13

Mom. 5 och 6

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 7

Propositioner gavs på bifall till 1:o utskottets hemställan, 2:o reservationen nr 3 av Per Bergman m. fl. samt 3:o motionerna nr 272 av Lars Werner m. fl. samt nr 1367 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg i motsvarande

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande. m. m.*

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

delar, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då Per Bergman begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan Tore Claeson begärt votering beträffande kontrapositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 7 antar reservationen nr 3 av Per Bergman m. fl. röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit motionerna nr 272 av Lars Werner m. fl. samt nr 1367 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg i motsvarande delar.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Tore Claeson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 145
Nej - 12
Avstår - 157

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 7 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av Per Bergman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Per Bergman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 163
Nej - 151
Avstår - 1

Mom. 8

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 4 av Per Bergman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Per Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 8 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 4 av Per Bergman m. fl.

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Per Bergman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 163
Nej – 150
Avstår – 1

Mom. 9

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 10

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionen nr 857 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Tore Claeson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 10 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit utskottets hemställan med den ändring däri som föranleds av bifall till motionen nr 857 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Tore Claeson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 302
Nej – 12

Mom. 11

TALMANNEN: Propositioner ställs först beträffande utskottets hemställan och därefter i fråga om motiveringen.

H e m s t ä l l a n

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels hemställan i motionen nr 857 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Tore Claeson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 11 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit hemställan i motionen nr 857 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Tore Claeson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 300
Nej - 12

Motiveringen

Propositioner gavs på godkännande av dels utskottets motivering, dels den i reservationen nr 6 av Per Bergman m. fl. anförda motiveringen, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Per Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren godkänner civilutskottets motivering i betänkandet nr 27 beträffande mom. 11 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren godkänt den i reservationen nr 6 av Per Bergman m. fl. anförda motiveringen.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Per Bergman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 163
Nej - 149
Avstår - 2

Mom. 12

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 7 av Per Bergman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Per Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 12 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 7 av Per Bergman m. fl.

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Per Bergman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 164
Nej – 149

Mom. 13

Positioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 8 av Per Bergman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Per Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 13 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 8 av Per Bergman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Per Bergman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 163
Nej – 150

Mom. 14

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 15

Positioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 9 av Per Bergman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Per Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 15 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 9 av Per Bergman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Per Bergman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 164
Nej – 150

Mom. 16

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 10 av Per Bergman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Per Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 16 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 10 av Per Bergman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Per Bergman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 164
Nej – 150

Mom. 17

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 11 av Per Bergman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Per Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 17 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 11 av Per Bergman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Per Bergman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 164
Nej – 150

Mom. 18

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 19

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 12 av Per Bergman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Per Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 19 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 12 av Per Bergman m. fl.

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Per Bergman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 163
Nej - 150

Mom. 20-27

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 28

TALMANNEN: Propositioner ställs först beträffande yrkandet 2 i motionen nr 857 av Lars Werner m. fl. Därefter företas utskottets hemställan i övrigt under detta moment till avgörande i ett sammanhang.

Yrkandet 2 i motionen nr 857 av Lars Werner m. fl.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels nämnda motionsyrkande, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Tore Claeson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 28 såvitt avser yrkandet 2 i motionen nr 857 av Lars Werner m. fl. röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionsyrkandet.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Tore Claeson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 300
Nej - 13

Mom. 28 i övrigt

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:c) yrkandena 4 och 5 i motionen nr 857 av Lars Werner m. fl. samt 3:o) yrkandet 2 c i motionen nr 1367 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då Tore Claeson begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig.

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 28 i övrigt röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit yrkandena 4 och 5 i motionen nr 857 av Lars Werner m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Tore Claesson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 301
Nej - 12

Mom. 29

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering, dels utskottets hemställan med godkännande av den i reservationen nr 13 av Per Bergman m. fl. anförda motiveringen, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Per Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 29 med godkännande av utskottets motivering röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit utskottets hemställan med godkännande av den i reservationen nr 13 av Per Bergman m. fl. anförda motiveringen.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Per Bergman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 163
Nej - 150

Mom. 30

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 14 av Per Bergman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Per Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 30 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 14 av Per Bergman m. fl.

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Per Bergman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 161
Nej - 150

Mom. 31 och 32

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 33

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 491 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Karin Nordlander begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 33 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 491 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Karin Nordlander begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 300
Nej - 13

Mom. 34

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 491 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Karin Nordlander begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 34 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 491 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Karin Nordlander begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 300
Nej - 12

Mom. 35

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservationen nr 15 av Per Bergman m. fl. samt 3:o) motionen nr 491 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då Per Bergman begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan Karin Nordlander begärt votering beträffande kontrapositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 35 antar reservationen nr 15 av Per Bergman m. fl. röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit motionen nr 491 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Karin Nordlander begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 153
Nej - 12
Avstår - 148

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 35 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 15 av Per Bergman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Per Bergman begärde rösträk-

ning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 163
Nej – 151

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Mom. 36

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 491 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Karin Nordlander begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 36 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 491 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Karin Nordlander begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 300
Nej – 12

Mom. 37

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservationen nr 16 av Per Bergman m. fl. samt 3:o) motionen nr 491 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då Per Bergman begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan Karin Nordlander begärt votering beträffande kontrapositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 37 antar reservationen nr 16 av Per Bergman m. fl. röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit motionen nr 491 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Karin Nordlander begärde

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 164
Nej – 12
Avstår – 135

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 37 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 16 av Per Bergman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Per Bergman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 163
Nej – 151

Mom. 38

Propositioner gavs på bifall till 1:o utskottets hemställan, 2:o reservationen nr 17 av Per Bergman m. fl. samt 3:o motionen nr 491 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då Per Bergman begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan Karin Nordlander begärt votering beträffande kontrapositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 38 antar reservationen nr 17 av Per Bergman m. fl. röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit motionen nr 491 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Karin Nordlander begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 149
Nej – 12
Avstår – 153

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 38 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 17 av Per Bergman m. fl.

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Per Bergman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 162
Nej – 151

Mom. 39

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 18 av Per Bergman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Per Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 39 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 18 av Per Bergman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Per Bergman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 163
Nej – 151

Mom. 40

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 491 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Karin Nordlander begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 40 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 491 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Karin Nordlander begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 301
Nej - 12
Avstår - 1

Mom. 41

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) motionen nr 496 av Lars Werner m. fl. samt 3:o) motionen nr 499 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då Karin Nordlander begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig.

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 41 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 496 av Lars Werner m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Karin Nordlander begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 300
Nej - 13

Mom. 42

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 491 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Karin Nordlander begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 42 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 491 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Karin Nordlander begärde röst-

räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 300
Nej - 12

nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Mom. 43

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 19 av Per Bergman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Per Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 43 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 19 av Per Bergman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Per Bergman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 163
Nej - 151

Mom. 44-54

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 55

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 858 av Lars Werner m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Inga Lantz begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 55 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 858 av Lars Werner m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Inga Lantz begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 302
Nej - 12

Onsdagen den
3 maj 1978

Anslag till bostads-
byggande, m. m.

Mom. 56

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 492 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Inga Lantz begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 56 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 492 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Inga Lantz begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 302

Nej - 12

Mom. 57

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 58

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 492 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Inga Lantz begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 58 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 492 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Inga Lantz begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 301

Nej - 12

Mom. 59

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 880 av Lars Werner m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Inga Lantz begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 59 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 880 av Lars Werner m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Inga Lantz begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 301
Nej - 11

Mom. 60 och 61

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 62

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 856 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Inga Lantz begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 62 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 856 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Inga Lantz begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 298
Nej - 12

Mom. 63

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 856 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Inga Lantz begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 63 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 856 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Inga Lantz begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 299
Nej - 12

Mom. 64-66

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 67

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 492 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Inga Lantz begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 67 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 492 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Inga Lantz begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 298
Nej - 12

Mom. 68

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionen nr 856 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Inga Lantz begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 27 mom. 68 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit utskottets hemställan med den ändring däri som föranleds av bifall till motionen nr 856 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Inga Lantz begärde rösträkning

verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 302
Nej – 12

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Mom. 69–71

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Civilutskottets betänkande nr 28

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av Per Bergman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Per Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 28 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av Per Bergman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Per Bergman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 163
Nej – 150
Avstår – 1

Mom. 2–4

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av Per Bergman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Per Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 28 mom. 5 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av Per Bergman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Per Bergman begärde röst-

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 163

Nej - 150

Mom. 6

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 7

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av Per Bergman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Per Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 28 mom. 7 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av Per Bergman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Per Bergman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 163

Nej - 150

Avstår - 1

Mom. 8

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 9

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 4 av Per Bergman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Per Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 28 mom. 9 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 4 av Per Bergman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Per Bergman begärde röst-

räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 163
Nej – 150

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Mom. 10

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 5 av Per Bergman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Per Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 28 mom. 10 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 5 av Per Bergman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Per Bergman begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 163
Nej – 151

Mom. 11

Propositioner gavs på bifall till 1:o utskottets hemställan, 2:o reservationen nr 6 av Per Bergman m. fl. samt 3:o utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionerna nr 860 av Lars Werner m. fl. samt nr 1367 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg i motsvarande del, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då Per Bergman begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan Tore Claeson begärt votering beträffande kontrapositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående civilutskottets hemställan i betänkandet nr 28 mom. 11 antar reservationen nr 6 av Per Bergman m. fl. röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit utskottets hemställan med den ändring däri som föranleds av bifall till motionerna nr 860 av Lars Werner m. fl. samt nr 1367 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg i motsvarande del.

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Tore Claeson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 151
Nej – 12
Avstår – 149

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 28 mom. 11 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 6 av Per Bergman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Per Bergman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 163
Nej – 149
Avstår – 2

Mom. 12

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering, dels utskottets hemställan med den ändring i motiveringen som föreslagits i reservationen nr 7 av Per Bergman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Per Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 28 mom. 12 med godkännande av utskottets motivering röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit utskottets hemställan med den ändring i motiveringen som föreslagits i reservationen nr 7 av Per Bergman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Per Bergman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 163
Nej – 147
Avstår – 3

Mom. 13

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 8 av Per Bergman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Per Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 28 mom. 13 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 8 av Per Bergman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Per Bergman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 173
Nej - 138
Avstår - 3

Mom. 14-17

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 18

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 9 av Per Bergman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Per Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 28 mom. 18 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 9 av Per Bergman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Per Bergman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 162
Nej - 151

Mom. 19-26

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Anslag till bostads-
byggande, m. m.*

Onsdagen den
3 maj 1978

*Naturkatastrofen
i Tuve*

Föredrogs civilutskottets betänkande 1977/78:29 med anledning av propositionen 1977/78:125 med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1977/78 såvitt avser kommundepartementets verksamhetsområde jämte motion.

KURT HUGOSSON (s):

Herr talman! I civilutskottets betänkande nr 29 behandlas frågorna om ersättning till de människor som drabbades av den fasansfulla naturkatastrofen i Tuve utanför Göteborg förra hösten. I propositionen ges en fyllig beskrivning av katastrofens omfattning – nio personer omkom och ett stort antal människor skadades – men trots den i siffror mycket utförliga beskrivningen är det svårt att förmedla vilken fruktansvärd olycka jordskredet i Tuve innebar. Ett till stora delar försvunnet bostadsområde, en helt ny landskapsbild och splittring av en socialt sammansvetsad befolkning blev resultatet på ett par minuter, då naturkatastrofen inträffade.

Självfallet skall de människor som drabbades hållas ekonomiskt skadeslösa. De mänskliga tragedier som blev en följd av olyckan genom att nära och kära förlorade livet kan naturligtvis icke ersättas ekonomiskt, inte heller det psykiska lidande som tuveborna har fått utstå. Det var därför naturligt att jag vid en frågestund den 15 december 1977 krävde att de drabbade skulle hållas ekonomiskt skadeslösa.

Det är, herr talman, med tillfredsställelse jag noterar kommunministerns förslag till ersättning för de drabbade i Tuve. Departementschefen uttalar i propositionen: "Vad gäller de enskilda personer som har lidit skada genom katastrofen anser jag vara angeläget att staten – i den mån ersättningsskyldighet inte ankommer på försäkringsgivarna – träder in med hjälp. Härvid bör enligt min mening eftersträvas att de skadelidande skall försättas i samma ekonomiska situation som före katastrofen."

Jag delar helt den inställning som kommunministern har givit uttryck för. Jag har emellertid i en motion pekat på vissa punkter som är oklara i ersättningsfrågan. Det är framför allt två spörsmål som inte hade fått någon lösning när propositionen presenterades. För det första bör de som väljer att flytta in i sina fastigheter efter reparationer få någon form av utfästelse att eventuellt framdeles uppkomna skador också kommer att ersättas. För det andra gäller det vissa familjer som haft bostadsrätt och för vilka det uppkommer realisationsvinstbeskattning.

Civilutskottet hänvisar i sitt betänkande till ungefär de synpunkter som jag har fört fram i motionen. Jag skall med hänsyn till tidsfaktorn inte här gå närmare in på detta, men man hänvisar till att länsstyrelsen också efter det att propositionen avlämnats har tagit upp motsvarande krav. Vidare har den samrådsgrupp som finns i Tuve påpekat en del av de synpunkter som jag har fört fram. Civilutskottet menar att frågan redan har aktualiserats i regeringen genom skrivelser från länsstyrelsen och samrådsgruppen, och det är naturligtvis riktigt i sak. Ett tillkännagivande från riksdagen är dock något annat än

inkomna skrivelser.

Civilutskottet konstaterar emellertid att de här frågorna är föremål för övervägande i kommundepartementet och hänvisar dessutom till kommunministerns uttalande i propositionen om att de drabbade skall hållas ekonomiskt skadeslösa och att någon förändring av deras ekonomiska situation i förhållande till vad som gällde före skredet inte skall inträda. Jag utgår ifrån att civilutskottets skrivning innebär att de punkter som har tagits upp i min motion och som har aktualiserats av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län och av de drabbade genom deras egen samrådsgrupp skall behandlas i samma positiva anda som övriga frågor när det gäller ersättning till tuveborna. Med utgångspunkt i den tolkningen har jag inte för avsikt att yrka bifall till min motion. Jag yrkar alltså bifall till utskottets hemställan.

KJELL MATTSSON (c):

Herr talman! Jordskredet i Tuve den 30 november 1977 var ju en efter svenska förhållanden ovanligt omfattande naturkatastrof. Åtta personer omkom och en person har sedermera avlidit till följd av de svåra skador som han ådrog sig vid skredet. De 67 bostadshus som fanns inom själva skredområdet totalförstördes. Det har sedan visat sig nödvändigt att riva fem av de 84 hus som låg inom det område där risk för ytterligare skred anses föreligga. Ytterligare några hus inom detta område kan behöva rivas. Inom skredområdet och skredriskområdet bodde sammanlagt 436 personer. De materiella skadorna och kostnaderna för återställning av området kan – som framgår av propositionen – uppskattas till ungefär 140 milj. kr.

För en utomstående är det svårt att sätta sig in i vad det innebär att på detta sätt förlora nära anhöriga eller sitt hem. Det rent personliga lidande som skredet har orsakat kan ju inte ersättas. Men av propositionen framgår klart att det har varit regeringens strävan att medverka till att de drabbade hålls skadeslösa i ekonomiskt hänseende.

Tuveskredet har medfört krav på stora insatser från samhällets sida. I räddningsarbetet deltog inte bara Göteborgs brandförsvaret och länsstyrelsen utan också brandförsvaret i grannkommunerna, polis, militär, sjukvårdspersonal och personal från olika kommunala verk. Arbetet var omfattande och utfördes under mycket svåra förhållanden. Det klarades av på ett berömvärd sätt.

När det sedan gäller att lösa de ekonomiska frågor som föranleds av skredet och att ställa området i ordning har stora åtaganden gjorts inte bara av staten utan också av Göteborgs kommun och försäkringsgivarna. Det finns ett förslag till överenskommelse mellan staten och kommunen – de är återgivet i propositionen – enligt vilket kommunen har åtagit sig att svara för i princip alla praktiska åtgärder med anledning av skredet. Det gäller t. ex. åtgärder för att stabilisera marken, grundförstärkning av byggnader, anläggande av vägar och iordningställande av området – ett arbete som kan beräknas komma att kosta närmare 50 milj. kr., varav staten då enligt den föreslagna överenskommelsen skall svara för en del, kommunen för en del och försäkringsgivarna för en del.

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Naturkatastrofen
i Tuve*

För tuveborna har skredet naturligtvis inneburit mycket stora påfrestningar. De förtjänar vårt erkännande för sitt sätt att uthärda de påfrestningar av olika slag som de varit utsatta för. För att deras situation inte skall försvåras onödigtvis är det angeläget att de, så långt det är möjligt, hålls skadeslösa och att ersättningsfrågorna blir lösta och området iordningställt så snart som möjligt. Om riksdagen bifaller förslagen i propositionen – förslag som civilutskottet enhälligt har ställt sig bakom – kan vi räkna med att regeringen kommer att inom den närmaste framtiden fatta erforderliga beslut för att de åtgärder, som man här i avtalets form fört fram, skall kunna effektueras och ersättningar till de skadelidande skall kunna börja utbetalas.

När vi i civilutskottet behandlat propositionen har vi helt anslutit oss till förslagen i den, och det är angeläget att riksdagen genom ett bifall till utskottets hemställan ger regeringen de formella möjligheterna att arbeta snabbt med frågorna. Därför har vi inte funnit det vara något skäl i att ge regeringen till känna de synpunkter som Kurt Hugosson har framfört i sin motion. Dels var vi informerade om att länsstyrelsen har tagit upp de här frågorna, dels får man räkna med att det under det fortsatta arbetet kan uppstå ytterligare problem, som man alltså ännu inte har hunnit ta ställning till. Det skulle därför inte påskynda arbetet utan tvärtom kunna verka fördröjande, om vi nu från riksdagens sida gjorde ett tillkännagivande med anledning av vad som yrkats i Kurt Hugossons motion. Med den inställning som klart har deklarerats av regeringen när det gäller att lösa problemen för dem som drabbades av raskatastrofen i Tuve, har vi funnit anledning att gå på propositionens förslag och, som jag nyss sade, ge regeringen de formella möjligheterna att teckna avtal och avsluta ärenden genom utbetalning av ersättningar av olika slag.

Jag vill, herr talman, yrka bifall till utskottets hemställan.

KURT HUGOSSON (s):

Herr talman! Jag vill också understryka att det är viktigt att ersättningsfrågorna handläggs så skyndsamt som möjligt. Jag vill dessutom passa på tillfället att säga att handläggningen hittills har skötts på ett obyråkratiskt, effektivt och snabbt sätt.

Jag uppfattar uttalandet från civilutskottets ordförande här i dag som att civilutskottet delar den uppfattning jag har framfört i min motion och att alltså de frågor, som när propositionen skrevs ännu inte hade fått en lösning, skall lösas i den positiva anda som kommunministern och civilutskottets ordförande nu har givit uttryck åt. Med den tolkningen är jag, herr talman, nöjd med den deklARATION som civilutskottets ordförande har avgivit.

Överläggningen var härmed slutad.

Utskottets hemställan bifölles.

§ 6 Föredrogs

Konstitutionsutskottets betänkande

1977/78:39 med anledning av motioner om åtgärder mot barnpornografi m. m.

Finansutskottets betänkanden

1977/78:33 med anledning av propositionen 1977/78:125 med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1977/78 såvitt avser viss del av budgetdepartementets verksamhetsområde

1977/78:34 med anledning av propositionen 1977/78:125 med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1977/78 såvitt avser statens allmänna fastighetsfond

Lagutskottets betänkande

1977/78:25 med anledning av motion om indrivningen av skadestånd på grund av brott

Kammaren biföll vad utskotten i dessa betänkanden hemställt.

§ 7 Reglerna för skydd av kommunala vapen

Föredrogs lagutskottets betänkande 1977/78:28 med anledning av motion om reglerna för skydd av kommunala vapen.

LARS GUSTAFSSON (s):

Herr talman! I motionen 1474 har jag drivit tesen att det sker en statlig överprövning av kommunala vapen. Jag uttrycker mitt ogillande över detta i motionen. Däremot önskar jag att det sker en registrering av kommunala vapen hos patent- och registreringsverket.

Nu anser emellertid lagutskottet att det inte sker en sådan här statlig prövning utan att det blott är en registrering som görs. Men om man läser i utskottets betänkande finner man åtskilligt, tycker jag, som tyder på att den tes jag driver är riktig, och jag skall mycket kort peka på några passager i betänkandet som ger belägg för det.

På s. 3 i betänkandet finns ett citat från utskottets skrivning vid 1973 års riksdagsbehandling av frågan. Där refereras föredragande statsrådet, som säger att han anser sig kunna utgå från att man framdeles kommer att beakta den heraldiska sakkunskapens synpunkter. Vidare heter det: "Utskottet ansluter sig helt till denna bedömning, men vill för sin del ytterligare understryka det angelägna i att nämndens ståndpunktstagande i dessa ärenden beaktas."

Det var alltså vad lagutskottet skrev år 1973.

Kulturutskottet har i sitt yttrande till lagutskottet tagit upp samma sak. I bil. 1 på s. 7 står det: "Utskottet vill vidare påpeka att ett vapen kan registreras även om heraldiska nämnden gjort invändningar. Det nuvarande systemet

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Reglerna för skydd
av kommunala
vapen*

bygger nämligen på den förutsättningen att en kommun som vill ha ett vapen registrerat kommer att rätta sig efter de synpunkter som den sakkunniga heraldiska myndigheten anför."

Här återkommer påpekandet att vapen formellt kan registreras även om heraldiska nämnden gjort invändningar men att man skall rätta sig efter sakkunskapen.

Lagutskottet erinrar avslutningsvis på s. 5 om att departementschefen i 1973 års lagstiftningsärende förklarade sig kunna "utgå från att kommunerna framdeles skulle i sådan utsträckning komma att beakta den heraldiska sakkunskapens synpunkter att syftet med kravet på inhämtande av heraldiskt yttrande blev tillgodosett."

Även detta innehåller alltså ett påpekande om att man bör rätta sig efter vad den heraldiska sakkunskapen säger.

Här kan tilläggas att utskottet på s. 3 i samband med att man refererar 1973 års riksdagsbehandling av denna fråga säger: "Beträffande nämndens yttranden vill utskottet vidare framhålla att eftersom det är den sakliga tyngden av skäl för ståndpunktstagandet som skall vara avgörande för kommunens beslut i frågan, måste i förekommande fall vissa krav ställas på den i yttrandet anförda motiveringens utförlighet och konsekvens."

Mot bakgrund av detta uttalande kan man fråga sig hur ett sådant yttrande ser ut, och jag har här ett exempel på ett sådant. Heraldiska nämnden gör på en halv A4-sida ett refererat av hur en kommuns, i detta fall Järfälla kommuns, tidigare vapen har sett ut. Den skildringen är i och för sig riktig, men efter det att nämnden gjort denna beskrivning på drygt en halv A 4-sida säger man endast att av heraldiska sektionen utförd målning i tre exemplar granskats och godkänts. Man bibringas då uppfattningen att det är det gamla vapnet som har godkänts. Först i missivbrevet till detta protokoll talas det om vissa korrigeringar av vapnet och att dessa korrigeringar har skett i samråd med kommunfullmäktige – det sistnämnda är f. ö. felaktigt, så var nämligen inte fallet.

Man kan undra om sådana här yttranden är vanliga. De uppfyller i varje fall inte de krav som enligt min mening kan utläsas av riksdagsbeslutet 1973, och det tycker jag faktiskt är anmärkningsvärt.

Sammanfattningsvis har det genomgående hävdats att registrering hos patent- och registreringsverket kan ske, även om heraldiska nämnden inte tillstyrker en sådan. Enligt min mening belägger emellertid de punkter jag anført att man i realiteten kräver att heraldiska nämnden skall tillstyrka en registrering – det står att man skall rätta sig efter denna sakkunskap.

I det fall jag känner till, nämligen Järfälla kommun, har tyvärr kontakterna mellan ifrågavarande kommun och de statliga myndigheterna skett muntligen, och därför finns det, med ett undantag, inga skriftliga belägg för att heraldiska nämndens tillstyrkan är en förutsättning för registrering. Men jag har ett dokument, i form av ett föreläggande, som patent- och registreringsverket har skickat till kommunen i fråga, och i det står det uttryckligen, i samband med att verket anger vilka handlingar som skall levereras in innan man får registrering, att "protokoll från statens heraldiska nämnd torde inges,

varav skall framgå att nämnden godtagit kommunens vapen”.

Detta tycker jag ger belägg för att man i varje fall från patent- och registreringsverkets sida anser att ett godkännande från statens heraldiska nämnd är en förutsättning för att man skall få registrering, och det är detta jag har vänt mig emot. Utskottet å sin sida menar att det inte förhåller sig så, men enligt min uppfattning tyder formuleringen på motsatsen, vilket jag också hävdar i motionen.

Herr talman! Jag tycker att det har funnits anledning att göra dessa påpekanden, men jag har inget yrkande emot ett enhälligt utskott.

SONJA FREDGARDH (c):

Herr talman! Lagutskottet har behandlat motionen 1977/78:1474 av Lars Gustavsson om reglerna för skydd av kommunala vapen. Motionären säger inledningsvis i motionen: ”Kommunala vapen har tidigare åtnjutit rättsskydd mot missbruk i näringsverksamhet i och med kommunens beslut om vapnets antagande.” Detta stämmer inte. Fram till 1973 var det oklart i vilken utsträckning existerande kommunala vapen omfattades av rättsskydd enligt 1969 års lag. Det ansågs allmänt att endast vapen som hade fastställts av Kungl. Maj:t eller som hade använts av ålder och otvetydigt vunnit hävd åtnjöt rättsskydd enligt då gällande lag.

Häri rymdes en viss oklarhet, men denna undanröjdes genom lagändring av 1973 års riksdag. Man tog därvid också hänsyn till att kommunen inte skulle behöva utsättas för någon statlig inblandning just när det gällde symbolen för den kommunala självbestämmanderätten, nämligen det kommunala vapnet. Kommunerna uppfattade lagändringen positivt och Svenska kommunförbundet ställde sig helt bakom 1973 års lagförslag.

Förfarandet är numera enkelt, och skyddet för kommunala vapen är klart definierat. För att åtnjuta rättsligt skydd har kommunen att registrera sitt vapen hos patent- och registreringsverket. För registrering skall yttrande från statens heraldiska nämnd bifogas. Detta är visserligen ett villkor för registrering, men det inkräktar inte på kommunernas egen bestämmanderätt. Kommunerna har nämligen ingen skyldighet att följa yttrandet om de inte så vill. Däremot har de alltid rätt till registrering. Vi understryker detta tydligt på s. 5 i utskottets betänkande där det står:

”Bestämmelsen om att kommunen måste inhämta yttrande från statens heraldiska nämnd har tillkommit i syfte att tillgodose önskemålet att kommunalt vapen uppfyller de krav som bör uppställas från heraldisk synpunkt och för att undvika risken för förväxlingsbarhet med annat skyddat vapen. Det bör emellertid observeras att det inte föreligger någon skyldighet för kommunen att följa heraldiska nämndens yttrande. Även om nämnden avstyrkt antagande av ett visst vapen utgör detta förhållande inte något formellt hinder för kommunen att anta vapnet och att sedan få det registrerat. Utskottet vill betona att registreringen är en rent formell åtgärd och att patent- och registreringsverket följaktligen inte äger gå in i prövning av huruvida kommunen följt heraldiska nämndens yttrande eller i annan sakprövning.”

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Reglerna för skydd
av kommunala
vapen*

Registreringen är alltså ett skydd och inte ett tvång för kommunerna. Den uppfattas också av de flesta kommuner som ett skydd.

Lagutskottet har även, som motionären nämnde, inhämtat yttrande över motionen från kulturutskottet, som också anser att den i motionen föreslagna ändringen inte bör införas. Lagutskottet har ingående behandlat frågan, och med stöd av kulturutskottets yttrande har vi inte ansett oss kunna bifalla motionen.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till lagutskottets hemställan.

Under detta anförande övertog andre vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

LARS GUSTAFSSON (s):

Herr talman! Med hänvisning till mitt första inlägg och de exempel jag där gav vill jag ställa en fråga till utskottets talesman.

Om en kommun får ett föreläggande från patent- och registreringsverket, där det bl. a. krävs att man skall leverera in ett protokoll från statens heraldiska nämnd, varav skall framgå att nämnden godtagit kommunens vapen, rör det sig i varje fall enligt mitt sätt att se om en formulering, som tyder på att patent- och registreringsverket kräver att detta yttrande från statens heraldiska nämnd skall vara positivt. Vad säger utskottets talesman om en sådan handling och en sådan formulering? Detta går ju stick i stäv mot vad utskottet och jag kan vara överens om, nämligen att det inte skall ske någon prövning i patent- och registreringsverket utan att det bara skall lämnas ett yttrande från statens heraldiska nämnd. Därefter skall man få registrera vapnet, även om statens heraldiska nämnd har avstyrkt. Jag är rätt intresserad av att höra vad utskottets talesman har att säga på den här punkten.

SONJA FREDGARDH (c):

Herr talman! Beträffande patent- och registreringsverkets vägran att registrera anser jag att verket måste ha överträtt sina befogenheter. Enligt vad vi har erfarit och vad den juridiska sakkunskap som vi har till förfogande i utskottet har inhämtat är det faktiskt så, som vi har skrivit, att heraldiska nämnden skall höras för att man skall kunna avgöra om vapnet kan förväxlas med annat vapen. Det är alltså en ren granskningsåtgärd. Men det föreligger ingen skyldighet för kommunerna att följa nämndens yttrande.

LARS GUSTAFSSON (s):

Herr talman! Patent- och registreringsverket har inte formellt vägrat att registrera i detta fall. Men om man ålägger kommunen att komma in med ett protokoll från heraldiska nämnden, av vilket det skall framgå att nämnden godtagit kommunens vapen, måste det tolkas så att patent- och registreringsverket kräver ett godkännande yttrande från heraldiska nämnden, och det kan väl ändå inte heller vara utskottstalesmannens mening att det skall vara på det sättet.

SONJA FREDGARDH (c):

Herr talman! Om patent- och registreringsverket inte har vägrat att registrera, har ju kommunen haft möjlighet till registrering av sitt vapen, och då behöver man alltså inte fästa sig vid vad nämnden har sagt.

LARS GUSTAFSSON (s):

Herr-talman! Ja, det var intressant att höra att man inte skall fästa sig vid vad denna myndighet säger. Men om det från en statlig myndighet ställs krav på att man skall skicka in vissa handlingar, i detta fall för registrering av ett vapen, tror man ändå att den menar allvar med detta och att kravet bygger på författningar eller liknande. En passus av detta slag, enligt vilken kommunen föreläggs att skicka in vissa handlingar, går såvitt jag förstår stick i stäv mot lagstiftningen och även mot det som utskottet har uttalat. Det tycker jag inte är särskilt tillfredsställande.

IVAN SVANSTRÖM (c):

Herr talman! Vi har ju i detta sammanhang ingen anledning att diskutera huruvida en statlig myndighet har förlarit rätt i ett visst fall. Jag känner inte till detta personligen, men jag tvivlar inte på Lars Gustafssons uppgifter om det. Jag kan bara deklarerat att vi självfallet i det sammanhanget måste utgå från den regeln att vad riksdagen uttalat och vad som är föreskrivet i lagstiftning gäller före eventuella missuppfattningar på myndighetshåll.

Överläggningen var härmed slutad.

Utskottets hemställan bifölles.

§ 8 Föredrogs

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1977/78:30 med anledning av motioner om vissa frågor rörande arbetsskadeförsäkring

Utskottets hemställan bifölles.

§ 9 Information rörande kostnaderna för sociala förmåner

Föredrogs socialförsäkringsutskottets betänkande 1977/78:31 med anledning av motion om information rörande kostnaderna för sociala förmåner.

GUNNAR BIÖRCK i Värmdö (m):

Herr talman! Socialförsäkringsutskottet avspisar i sitt betänkande nr 31 en motion av mig på tre fjärdedels sida, och det kunde jag väl finna mig i, om det inte vore så att utskottet antingen inte kunnat eller inte velat förstå vad jag avsett. Utskottet säger sig inte "dela motionärens uppfattning att en försäkrad bör erlägga avgift i förhållande till hur mycket han utnyttjar

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

Information rörande kostnaderna för sociala förmåner

Onsdagen den
3 maj 1978

*Information rörande
kostnaderna
för sociala förmå-
ner*

försäkringen". Motionären har emellertid inte alls föreslagit detta.

Vad motionären försökt antyda har i stället varit följande:

Den svenska sjukvården – och dit hör också sjukförsäkringens regelsystem – befinner sig sedan åtskillig tid i en ekonomisk kris. Landstingen brottas med mycket stora svårigheter, och man vet att de kommer att bli större 1979 och 1980. Mellan landsting och kommuner på den ena sidan och ekonomi- och budgetministrarna på den andra försiggår en dragkamp om finansieringen av en som ofrånkomlig uppfattad utbyggnad av sjuk- och äldrevården. Genom bristen på medel anser man sig nu t. o. m. tvingad att lägga ned akutsjukhus för att betala långvårdssjukhus.

Riksförsäkringsverket kräver att den sjukförsäkringsavgift som numera ingår i arbetsgivaravgiften skall höjas med, om jag har fattat rätt, 1,6 % den 1 januari 1979 för att täcka förlusterna i försäkringens verksamhet. Framräkningar av kostnaderna för sjukvård och pensioner i samband med den fortskridande ökningen av antalet äldre medborgare i landet visar att utrymmet för standardförbättring för de aktiva löntagarna blir mycket litet eller inget alls. LO:s ordförande, min högt värderade bänkkamrat, har haft kurage att påpeka att detta kan leda till konflikter och krav på omprioriteringar.

Sjukfrånvaron, som intill det senaste året kontinuerligt ökat i vårt land, har gett upphov till patetiska vädjanden från ansvariga företagsledare och nu, sedan frågan tillfälligt pacificerats, föranlett en gemensam framställning till medlemsorganisationerna från ledningarna för LO, PTK och SAF.

Böcker och skrifter om sjukvårdens ekonomi ges nu ut på löpande band, och symposier och paneldiskussioner avlöser varandra i en strid ström. Härvid har en av våra främsta nationalekonomer och hans skola börjat analysera sjukvården ur en "försäkringsmässig" synvinkel genom att ställa frågan: Hur skulle en person handla om han erbjöds att få den summa pengar, som en adekvat sjukvård i hans fall skulle kosta samhället, kontant i handen med möjlighet att antingen köpa den ifrågakvarande vården eller köpa något annat för pengarna i stället?

Professor Ingemar Ståhl i Lund, för det är honom jag talar om, anser uppenbarligen att detta är det mest verksamma sättet att få ett grepp över frågan vad som är rimliga sjukvårdskostnader i ett samhälle, där marknadskrafterna upphört att verka och där själva tillgången på en i utnyttjandecögnblicket kostnadsfri eller nästan kostnadsfri vård i längden hotar skapa en närmast omättlig efterfrågan. Det kan tilläggas att professor Ståhl inte är ensam om att odla sådana tankegångar. En engelsk socialdemokratisk hälsovårdsminister, numera liksom Sven Aspling f. d., nämligen Enoch Powell, har i sin bok "Medicine and Politics" slagit fast att, när resurserna är begränsade och efterfrågan obegränsad och pengarna inte svarar för balansen, tillgången måste ransoneras på annat sätt än genom prismekanismer, nämligen genom att de politiskt ansvariga aktivt håller tillbaka resurserna. En annan tidigare kollega till Sven Aspling, Richard Crossman, har också uttalat sig i samma riktning.

Nu råkar det vara så att jag hela tiden tagit avstånd från Enoch Powells

cyniska argumentering. Jag betraktar inte heller Ingemar Ståhls teoretiska resonemang som användbart i praktiken av det enkla skälet att sjukvårdens drivkrafter sedan urminnes tid, och fortfarande, är humanitära och moraliska – inte ekonomiska. Den medborgare som gjorde sig en eller flera glada kvällar för de 10 000 kr. han fått av professor Ståhl i stället för att betala för den sjukvård han skulle ha behov av, kan sålunda med stort lugn anmäla sig på akuten dagen efter och räkna med att inte bli avvisad, trots att han inte kan betala för sig. Sådana är ju vi svenskar: vi står inte ut med att se elände kring oss.

Som läkare står jag på patienternas sida. Som riksdagsman måste jag trots detta fråga mig hur olika krav på samhällsinsatser för sjukvårdens del skall kunna vägas in i de totala anspråken och balanseras mot de till buds stående resurserna. Och då kan jag inte låta bli att försöka se sjukförsäkringens utveckling i relation till de samhällsekonomiska förhållanden och de socialpolitiska föreställningar som varit rådande under den tid jag kan överblicka – de senaste 30–35 åren i vårt land.

Vad som hänt är att en frivillig sjukförsäkring i de dåtida sjukförsäkringskassorna – som i många fall var otillräcklig – har kompletterats med och ersatts av en obligatorisk sjukförsäkring, beslutad år 1946 men – efter en tid med dålig samhällsekonomi, då som nu – förverkligad först år 1955. Vad bjöd då den obligatoriska sjukförsäkringen på? Jo, fyra ting: en sjukpenning relaterad till arbetsinkomsten, fri sjukhusvård i slutenvård, återbäring av större delen av läkararvodet i öppen vård efter gällande taxa och prisrabatterning av läkemedel. Det som skilde – och som fortfarande skiljer, såvitt jag förstår – den svenska sjukförsäkringen från den ungefär samtida engelska National Health Service var att huvudvikten i England låg på orden Health Service, tillhandahållande av *vård*, medan tonvikten i Sverige, av den dåvarande socialministern Gunnar Sträng, lades på *sjukpenningen*, ersättningen för inkomstbortfall.

Om vi nu ett ögonblick tänker på hur det såg ut i vårt land på 1940- och 1950-talen, så är detta ganska begripligt. På den tiden hade stora delar av befolkningen rätt låga inkomster, och deras budget sträckte sig från fredag till fredag. Ofta fanns det bara en familjeförsörjare. Det var inte lätt för honom att utebli från arbetet ens vid sjukdom. När han uteblev var det mestadels av tvingande skäl, och han kunde säkert visa fram läkarintyg som styrkte detta. Frånvaroindikationen var absolut. Men han och hans familj kunde ha svårt att stå utan inkomster under karensdagarna, som fanns i den frivilliga försäkringen – där de bedömdes vara nödvändiga – och sedan följde med. Det var naturligt att de veckoavlönade verkade för karensdagarnas avskaffande, och så blev det också.

Men hur är det nu, 20 år senare? Nu har vi ett väsentligt högre löneläge för de allra flesta, med därmed följande högre skatter och högre marginalsatser; allt fler får månadslön i stället för veckolön, och många familjer har två inkomsttagare. Dessa omständigheter gör ekonomin väsentligt mindre sårbar vid kortare sjukdomsfall, och slopandet av kravet på läkarintyg under första veckan bidrar rimligtvis till att vidga frånvaroindikationerna; de blir därför

Onsdagen den
3 maj 1978

*Information röran-
de kostnaderna
för sociala förmå-
ner*

mera relativa. En sådan utveckling måste enligt mitt sätt att se i varje fall motivera att man funderar på om det finns en rimlig, fortlöpande kongruens mellan de socialpolitiska föreställningarna och de samhällsekonomiska förhållandena.

Jag säger detta även om jag är på det klara med att det finns både långtidsfrånvaro på grund av sjukdom och korttidsfrånvaro. Det är den senare som har irriterat industrin – och emellanåt också bl. a. oss som arbetar i sjukvården – därför att den spräcker planeringen av det dagliga arbetet, även om dess sammanlagda effekt i utbetalda sjukersättningar är lägre än långtidsfrånvarons. Men långtidsfrånvaron är samhällsekonomiskt i många fall ett annat slags problem: här, liksom i andra industriländer, har vi numera inte tillräckligt många meningsfulla arbetstillfällen. Om en man tas ur aktiv tjänst till sjukreserven, hämtas ofta en annan in från skaran av arbetslösa. Det spelar en roll för de båda *personerna*, men samhällsekonomiskt sett spelar det kanske inte någon större roll om en person lyfter sjuklön eller arbetslöshetsunderstöd. När jag var i USA senast läste jag i en tidning ett uttalande av en amerikansk ekonom, som sade att om USA hade samma sjukfrånvaro som man hade i Sverige, skulle man där då inte ha någon arbetslöshet. Statistiskt sett rör det sig på sätt och vis om utbytbara storheter, men givetvis inte i andra hänseenden.

Jag har nyss berört vissa av de förändringar som sjukförsäkringen genomgått under de senaste 20–30 åren, men det finns därutöver ytterligare en förändring som från mitt sätt att se är ganska väsentlig. Under den frivilliga sjukförsäkringens tid betalade varje medlem sin avgift till sjukkassan. Det fanns ett tydligt samband mellan den enskildes prestation och de "förmåner" – om vi nu skall använda detta besynnerliga ord – som han var tillförsäkrad. Sedan försäkringen blivit obligatorisk kom avgiften – det var i och för sig en annan och annorlunda avgift – på den enskildes skattsedel. Jag har t. o. m. ett svagt minne av att den var avdragsgill, men det kan vara ett av dessa vackra minnen som är felaktiga. I varje fall innebar detta också, fortfarande, en sammankoppling av den enskilde medborgarens prestation med ett löfte för framtiden, om det skulle behövas.

Jag vill gärna medge att upplevelsen av ett sådant samband kan verka i två riktningar: man kan vilja ha valuta för pengarna eller man kan vilja försöka sköta sig så att man inte i onödan skall ta denna gemensamma resurs i anspråk. Om vi gör en jämförelse med bil- eller hemförsäkringar – det är försäkringsformer som många svenska medborgare är förtrogna med – tror jag inte att många bilägare kör extra slarvigt i medvetandet om att försäkringen betalar, eller lämnar sitt hem vind för våg av liknande skäl. Men om vi alla skattevägen bidrog till en alla bilägares solidariska försäkring eller allas gemensamma hemförsäkring, då undrar jag om inte den enskilde skulle bli mindre försiktig – för sådana är vi människor. Men detta är just vad som skedde för sjukförsäkringens del vid en av Hagauppörelserna. Vi slutade att betala vår avgift på skattsedeln, den slogs in i löneskattepaketet och kom inte att finnas i vårt medvetande vidare. Det är bl. a. därför som så många människor i dag tror att sjukvården är "gratis" och att sjukersättningen från

försäkringskassan är en social "förmån" någonstans ifrån. Och "förmåner" är ju, enligt normalt språkbruk, en relativ fördel, som *en* person åtnjuter utan att själv behöva betala fulla priset för den. Detta innebär sekundärt att det rimligtvis är *någon annan* som i stället måste betala.

Herr talman! Jag är ledsen om jag besvärat med en längre utläggning än som varit nödvändigt om inte utskottet så kapitalt missförstått innebörden i min motion. Men samtidigt undrar jag så smått om man inom utskottet är medveten om den diskussion som förs internationellt, och även här hemma, kring dessa problem. Det är en debatt om kostnadsmedvetande inom sjukvården, och den förs på alla plan. I många stycken ansluter den sig till Enoch Powells erfarenheter: efterfrågan är oändlig, politikerna måste ransonera tillgången. Hur skall det göras? Det enda politikerna tror sig kunna styra är kvantiteter – antal vårdplatser, antal läkare, antal dagar i sjukförsäkringen före utförsäkring etc. Att tala allvar med de s. k. "konsumenterna" tilltror man sig sällan. Den förhoppning jag velat ge uttryck åt i motionen är att pröva olika vägar att också göra *medborgarna* kostnadsmedvetna i fråga om den samhällseliga sjukvården. Att låta dem få svart på vitt på både vad vården kostar i reala termer – t. ex. att ett tjugokronorsbesök i verkligheten kostar 115 kr. – och hur den finansieras, dvs. hur de själva i mångt och mycket till slut är de som får betala för den, fast på ett krångligare vis, och att den faktiskt alltså inte är "gratis".

Jag är medveten om att detta är ett svårt problem, därför att det – när det gäller den slutna vården – i stor utsträckning är så att när vi betalar för den behöver vi den inte, men när vi behöver den har vi slutat att betala för den. Men när det gäller sjukpenningdelen av försäkringen undrar jag om man inte skulle begrunda möjligheten att, med nuvarande datateknik, erbjuda den enskilde medborgaren olika alternativ med avseende på "självrisk", uttryckt i karensdagar eller på annat sätt, med på motsvarande sätt varierande premier. Det är ju just så frivilliga sjukförsäkringar fungerat och fungerar. Det är detta jag avsett när jag i motionen talat om en koppling mellan avgifter och prestationer – och detta är ett samband som är naturligt för försäkringar i allmänhet. Det är ju endast denna del som är individuellt olika för olika inkomsttagare och därför endast den som motiverar differentierade avgifter, antingen dessa tas ut av den skattskyldige själv eller är inbakade i löneskatten. En sådan individualisering vore också på sin plats för dem som nu måste betala för "förmåner" som de inte har en teoretisk chans att bli delaktiga av – ett avsnitt av min motion som utskottet över huvud taget inte har kommenterat.

Våra sjukvårdsteknokrater arbetar numera med termerna "sjukvårdsproduktion" och "sjukvårdskonsumtion" – termer som jag och de flesta av mina kolleger djupt ogillar, eftersom de ger en falsk bild av verkligheten. Men om man använder dem i de här sammanhangen, så kan man kanske säga att Enoch Powells och andra hälsovårdsministrars styrmedel helt hänför sig till produktionssidan. Jag har i min oskuld velat ifrågasätta om man inte också – genom konsumentupplysning – skulle kunna påverka konsumentensidan, de potentiella patienterna. Vår hälsovårdsminister, fru Troedsson, har genom

Information rörande kostnaderna för sociala förmåner

Onsdagen den
3 maj 1978

*Information rörande
kostnaderna
för sociala förmå-
ner*

sitt engagemang i egenvårdsrörelsen tydligen också trots att man här har något att hämta. Så icke socialförsäkringsutskottet; där vill man inte höra talas om konsumentupplysning om sjukvårdens kostnader och finansiering. Sådana kunskaper är icke blott onödiga utan enligt utskottets mening "direkt olämpliga". Om så skulle vara fallet innebär det ett anmärkningsvärt underbetyg åt medborgarnas omdöme. Själv hyser jag tydligen en större optimism om mina medmänniskor än vad socialförsäkringsutskottet gör. Men jag vågar inte profetera om vem som har rätt.

Om man är så rigid som socialförsäkringsutskottets betänkande antyder, förstår jag inte hur man tror sig kunna bemästra de samhällsekonomiska problem som den hittillsvarande utvecklingen på detta område är i färd med att torna upp. Och jag är – som det framgått – fundersam på om ordet "försäkring" längre täcker vad det är frågan om. Det är ju ett tjänste- och avlöningspaket, som för allt praktiskt bruk är skattefinansierat, som "samhället" under vissa betingelser tillhandahåller, men med försäkring har det begreppsmässigt inte mycket att göra.

Herr talman! Jag skall självfallet inte yrka bifall till min motion, men jag skulle ha viss lust att yrka avslag på utskottets betänkande. Jag skall emellertid, herr talman, avstå även från detta i känslan av att socialförsäkringsutskottet mera ser som sin uppgift att syssla med tekniska detaljer i ett bestående system än att till förutsättningslös prövning uppta systemets socialpolitiska förankring under växlande samhällsekonomiska förhållanden och att det förmodligen är lugnast att låta det så förbli.

SVEN ASPLING (s):

Herr talman! Då vi i andra sammanhang kommer att få tillfälle att föra en sjukvårdspolitisk debatt ber jag, mot bakgrund av herr Björcks i Värmdö långa anförande, nu endast att få yrka bifall till socialförsäkringsutskottets enhälliga hemställan.

Överläggningen var härmed slutad.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 10 Föredrogs

Socialutskottets betänkande

1977/78:28 med anledning av propositionen 1977/78:121 om ändring i lagen (1970:943) om arbetstid m. m. i husligt arbete

Utskottets hemställan bifölls.

Onsdagen den
3 maj 1978

Föredrogs socialutskottets betänkande 1977/78:29 med anledning av motion om användningen av smärtstillande medel inom sjukvården.

LARS AHLMARK (m):

Herr talman! Den narkotikadebatt som fortlöpande förs i massmedia, på konferenser och här i kammaren gäller så gott som uteslutande missbruket. Man får då inte glömma bort att narkotiska preparat har en viktig medicinsk användning. Den är så artfrämmande att några beröringspunkter knappast borde finnas. Ändå finns ett samband. Förskrivningen av morfinanalgetika, dvs. smärtstillande medel av morfintyp, har under 1960-talet minskat drastiskt i vårt land. Eftersom några effektiva ersättningsmedel inte tillkommit tycks det vara ofrånkomligt att denna förändring influerats av den pågående narkotikadebatten.

Från medicinskt håll har man uttalat sin oro över utvecklingen. I min motion 1977/78:704 har jag citerat professor Sune Rosell, som i en skrift från socialstyrelsens kommitté för läkemedelsinformation från förra året skriver: "Det är i dag en uppenbar risk att patienter med svåra smärttillstånd, t. ex. cancersmärter, inte får en tillfredsställande smärtlindrande terapi." Det tycks dess värre vara så att vi i Sverige inte ligger särskilt väl framme i fråga om behandling av smärttillstånd. I rapporten Vårdpersonal – utbildning och attityder, som även utskottet hänvisar till, pekar man på otillräcklig läkarutbildning och en ibland felaktig inställning till problemet från vårdpersonal och patienter. En alltför stor rädsla för tillvänjning finns naturligtvis också med i bilden.

Utskottet vill inte tillstyrka motionens yrkande om att riksdagen hos regeringen hemställer om skyndsamma åtgärder med syfte att underlätta ett adekvat utnyttjande av morfinanalgetika inom sjukvården. Man hänvisar till att utredningen beträffande sjukvård i livets slutskede till sig knutit en särskild arbetsgrupp som skall närmare kartlägga och analysera smärtbehandlingen i vården under livets slutskede och att resultatet skall ligga till grund för råd och anvisningar som socialstyrelsen kommer att utfärda. Även utredningen kommer i sitt slutbetänkande nästa år att presentera sina överväganden.

Med tanke på utskottets som helhet positiva skrivning har jag för dagen inget yrkande. Men det finns skäl att understryka att varje obehövligen tidsutdräkt måste undvikas. Att låta patienter utsättas för ett onödigt lidande – inte därför att adekvat terapi saknas utan därför att vi inte tillräckligt kraftfullt satt in utbildning och information – är oacceptabelt. Det finns därför all anledning att följa utvecklingen på detta område med största uppmärksamhet.

Överläggningen var härmed slutad.

Utskottets hemställan bifölles.

*Användningen av
smärtstillande
medel inom sjuk-
vården*

Nr 135

Onsdagen den
3 maj 1978

*Meddelande om
frågor*

§ 12 Föredrogs

Socialutskottets betänkande

1977/78:30 med anledning av motion om inordnande av vissa hälsocentra i
samhällets hälso- och sjukvårdsorganisation

Jordbruksutskottets betänkande

1977/78:22 med anledning av propositionen 1977/78:113 om särskilt stöd till
lantbruksföretag m. m. i vissa glesbygder jämte motioner

Kammarern biföll vad utskotten i dessa betänkanden hemställt.

§ 13 På förslag av andre vice talmannen beslöts att kammarens förhand-
lingar skulle fortsättas vid ett senare sammanträde.

§ 14 Anmäldes och bordlades

Motioner

1977/78:1961 av *Karin Ahrland* och *Torkel Lindahl*

1977/78:1962 av *Joakim Ollén*

med anledning av propositionen 1977/78:178 med förslag till lagstiftning om
marknadsföringen av alkoholdrycker och tobaksvaror

1977/78:1963 av *Hans Lindblad* och *Per Gahrton*

1977/78:1964 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av propositionen 1977/78:180 om lån till Norrlands Skogs-
ägares Cellulosa AB

1977/78:1965 av *Karin Ahrland* och *Daniel Tarschys*

1977/78:1966 av *Nils Berndtson* och *Tommy Franzén*

1977/78:1967 av *Anna-Greta Skantz*

1977/78:1968 av *Erik Wärnberg m. fl.*

med anledning av propositionen 1977/78:181 om ny taxeringsorganisation i
första instans, m. m.

§ 15 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 3 maj

1977/78:447 av *Jörn Svensson* (vpk) till justitieministern om utredningsskyl-
digheten i mål om sexuellt utnyttjande av minderårig:

Av handlingar, redogörelser i press samt intervjuer i Studio-S-programmet
i TV:den 2 maj i år framgår, att prostitutionshärvan i Stockholm innefattat
utnyttjande av minderåriga. Det framgår också att åklagaren i målet *icke*

utreder vem som sexuellt utnyttjat minderåriga.

Med anledning härav vill jag ställa frågan:

Är det hänsynen till uppsatta personer i det ekonomiska och statliga etablissemanget som gör att åklagare inte utreder brottsliga handlingar av kunder till minderåriga prostituerade, och ämnar justitieministern ingripa mot sådant lagstridigt beteende från allmän åklagare?

1977/78:448 av *Johan Olsson* (c) till budgetministern om förlängning av vissa redovisningsperioder för mervärdeskatt:

Deklaration av moms för maj och juni skall enligt gällande bestämmelser lämnas senast den 5 augusti. På grund av att huvuddelen av semestrarna är förlagd till juli månad uppstår stora svårigheter att hinna med att avlämna en korrekt momsredovisning för nämnda månader redan till den 5 augusti.

Genom den nya semesterlagen och förlängningen av semesterperioderna blir tidsbristen i många företag ännu större. Pressen blir stor på den personal som arbetar med redovisningarna och på de redovisningsbyråer som arbetar med dessa frågor för företagens räkning. Från ett antal organisationer har gjorts framställning om att förlänga redovisningsperioden från den 5 till den 20 augusti. Önskemål har dessutom framförts om förlängning av den redovisningsperiod som utgår den 5 februari till den 20 februari på grund av anhopningen av göromål med bokslutsarbete och uppgifter för inkomsttaxeringen under januari månad.

Med hänvisning till det anförda får jag fråga:

Är budgetministern beredd att vidta åtgärder för att tillmötesgå önskemålen om förlängning av nämnda redovisningsperioder?

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 17.15.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert